

OBEĆANJA

ZAKON I STABILNI USLOVI

Premijer Vojislav Koštunica je rekao da je polazna osnova kulturne politike dugoročni strateški plan kulturnog razvoja, zbog čega će vlada izraditi nacionalnu strategiju srpske kulture i Zakon o kulturi. Naravno, vlada će pri tom "polaziti od stanovišta da je umetničko stvaralaštvo slobodno, pošteđeno od vrednovanja političkim merilima. Na osnovu nacionalne strategije, određiće se prioritete u razvoju kulture i očuvanju kulturnog nasleđa, za šta će vlada obezbediti stabilne uslove finansiranja", dodao je u ekspozeu uoči izbora nove vlade, naglasivši da će "stalna pažnja biti posvećena kulturnim ustanovama od vodećeg nacionalnog značaja, obnovi i čuvanju kulturnog nasleđa, posebno na Kosovu i Metohiji".

Obećao je da će posebnim zakonom biti regulisano pod kojim uslovima umetnici imaju pravo na status samostalnog umetnika i na uplatu doprinosa za zdravstveno i penzijsko osiguranje iz republičkog budžeta.

Podsećamo šta je Koštunica obećao u ekspozeu marta 2004.:

"Kultura nije vlasništvo države, već celog naroda, te će za Srbiju ostati jedan od njenih oslonaca!" Tom prilikom je obećao da će vlada jasno definisati šta je nacionalna strategija srpske kulture, i da će na tom projektu raditi Nacionalni savet za kulturu Srbije, u koji će biti pozvani najkompetentniji predstavnici iz svih oblasti kulture.

ZAŠTITA KREATIVACA I USTANOVA

Voja Brajović, novi ministar kulture, u izjavi za Tanjug je rekao da će se potruditi da zakoni iz oblasti kulture, koji duže vreme čekaju, budu usvojeni što pre i dodao da pre toga mora da se upozna sa sadržinom predloženih propisa.

Brajović je ocenio da je posao u kulturi veoma složen i komplikovan, pogotovo u situaciji kada država nema mogućnosti za izdvajanje potrebnih sredstava, ali i konstatovao da je, uprkos tome, naša kultura bogata. "Ona nema činovnički pravilan tretman, uvek je negde prosjak, ali rezultate kulture treba meriti, a oni su zaista veliki", rekao je novi ministar.

"Izdvajanja su očajna i pitanje je koliko će i ubuduće moći da bude izdvajano i zato treba povesti računa da se zaštite kreativni pojedinci i ustanove, da Ministarstvo kulture bude njihov servis".

M.J.

Fragile

Heroji

Cirkus istorija

Seobe

52. STERIJINO POZORJE, VRUĆI KROMPIR ZVANI NOVI KONCEPT

U znaku Milene Marković, Borisa Isakovića i Jasne Đuričić

Predstava *Nahod Simeon*, po tekstu Milene Marković, u režiji Tomija Janežića i izvođenju ansambla Srpskog narodnog pozorišta - koje ju je realizovalo u koprodukciji sa Sterijinim pozorjem - najbolja je predstava 52. Sterijinih igara, održanih od 26. maja do 4. juna u Novom Sadu. Tako je odlučio žiri u kojem su bili: scenograf Miodrag Tabacki (predsednik), teatrolog dr Aleksandra Jovičić, dramaturg i reditelj iz Slovačke, Vladislava Fekete, hrvatski reditelj Ivica Buljan i makedonski glumac Nikola Ristanovski.

Nahodu Simeonu pripalo je najviše Sterijinih nagrada. Odneli su ih: Milena Marković za najbolji dramski tekst, Janežić za režiju i za scenografsko ostvarenje, Marina Sremac za kostime a Boris Kovač za originalnu scensku muziku.

Sterijine nagrade za glumu dobili su: Boris Isaković (*Nahod Simeon* i *Odumiranje* Ateljea 212), Jasna Đuričić (*Nahod Simeon*), Dara Đokić (*Odumiranje*) i Jelica Vučinić (*Sam kraj sveta*, Malo pozorište "Duško Radović").

Sterijina nagrada za scenski pokret pripala je Denešu Debrenju za predstavu *Emma NP* Subotica, Drame na mađarskom jeziku dok je Specijalna Sterijina nagrada pripala reditelju Vlatku Iliću za *Sam kraj sveta*.

Ove godine, Sterijinu nagradu Okruglog stola za najbolju predstavu ravnopravno dele *Sam kraj sveta* i *Odumiranje*.

Počasni krug, nagradu za najbolju predstavu u Selekciji "Krugovi" - dobio je *Madagaskar* Malog državnog pozorišta Vilnius iz Litvanije.

Od ostalih nagrada na ovogodišnjem Pozorju izdajamo: nagradu "Zoran Radmilović" za glumačku bravuru dobila je Jasna Đuričić (*Ja ili neko drugi*), nagrada iz Fonda "Dara Darinka Čalenić" za najboljeg mladog glumca i glumicu u Selekciji nacionalne drame pripala je Igoru Đorđeviću (*Odumiranje*) i Mariji Medenici (*Ja ili neko drugi*). Nagradu "Večernjih novosti" za epizodnu ulogu dobila je Aleksandra Pleskonjić Ilić (*Ujkin san* SNP-a), dok su najbolji glumci Pozorja mladih Jelena Petrović (*Projekat Ostrovski*, FDU Beograd) i Petar Burić (*San letnje noći*, FDU Cetinje).

U okviru istog programa nagrađena je i osiječka Umjetnička akademija, za kolektivnu kreativnu igru i istraživački rad.

Vruća tema ovog Pozorja bila je njegova nova koncepcija. Retko ko je o njoj javno hteo da govori, dok su je tajno kritikovali gotovo svi, a skeptični prema njoj tokom Pozorja bili su i oni koji su je podržali u fazi konsultacija.

Reditelj **Kokan Mladenović** prošireni koncept Pozorja doživljava kao povratak zdravom razumu. **Glumac Dragan Vujić Vujke** (Bili Flin u *Čikagu*) kaže: "Da nema novog koncepta igrali bismo u čast nagrađenih, ovako smo tu da se takmičimo. Posle 50 godina bilo je vreme za koktel-injekciju osveženja. Princip je isti, ostalo su nijanse", što bi rekao najpoznatiji Novosadčanin. Ovo je eksperiment protiv tradicionalizma koji koči. Ako uspe - dobili smo svi: i publika, i pozorišni stvaraoci, a ako ne uspe - vraćamo se na staro. Dvadeset godina bavljenja ovim poslom govore mi da vredi pokušati". **Glumac, a odskora i ministar kulture Voja Brajović**: "Smatram da je neophodno, važno, da se neguje nacionalna drama, da ovi mladi ljudi koji su raširili krila ne osete da nema brige o tome. Nadam se da se niko neće dešperirati zbog promene koncepta i da će se osetiti sigurnim. Mislim da je za građane i za ovu zemlju veoma važno negovati domaću dramu kojom zaista možemo da se ponosimo... Postoji, po mom osećaju, neka vrsta zabrinutosti, ali ne treba da bude zabrinutost za mlade i darovite ljude. Ne kažem da neki drugi krug, neki drugi nivo Sterijinog pozorja ne treba, recimo, da podrži druge značajne sadržaje. Pozorje je bilo najznačajnije i u našim bivšim životima, i u našim bivšim državama, i sada. To treba održati i ubuduće. Da li će to biti najbolje predstave, ipak je to subjektivno mišljenje... ali težište uvek treba staviti na negovanje nacionalne drame".

Glumica Gordana Đurđević (Marija Aleksandrovna u *Ujkinom snu*) kaže da navija za bogat program ovogodišnjih igara: "Raduje me što je postignut dogovor sa direkcijom Užičkog festivala tako da je taj festival dobio novu fizionomiju a Pozorje pravo i mogućnost da ove godine okupi najbolje predstave, bez obzira da li su rađene po domaćem ili inostranom tekstu, ne ugrožavajući pri tom konceptu ni jednog drugog festivala u zemlji. Mislim da je to najvažnije".

Glumac Boris Isaković smatra da je nova koncepcija donela svežinu: "Dobili smo toliko neohodnu razmenu iskustava, mogućnost poredjenja sa drugima, jer bez konkurencije nema napretka. Bili smo zastali, ukočili se i postali dosadni".

Upravnik Ateljea 212, glumac Svetozar Cvetković, veruje da je promena bila nužna: "I sam sam učestvovao na konsultacijama vezanim za buduću, a sada već sadašnji profil selekcije Pozorja. Mislim da je neka promena bila nužna iz

problema koje je i sam selektor uvideo poslednjih godina u kreiranju programa. Kada se sagleda ovogodišnji učinak selekcije, znaćemo kojim putem idemo, je li on svrsishodan, ima li više pozitivnih nego negativnih karakteristika. Ipak mislim da je važno imati dobre predstave na jednom ovakvom festivalu, kao i da se ne sme izgubiti profil nacionalne drame jer je ona naprasno uvek bila jako specifična i kao što znamo vredna. Taj koncept sledi u velikoj meri i ova selekcija, ali ipak mislim da moramo sačekati, nakon ovogodišnjeg programa i rezultata povući crtu i reći - probali smo, hajde sada da vidimo kako dalje. Učinak Pozorja u pozorišnom dešavanju i sadašnje, ali i nekadašnje države je veliki, pre svega na formiranje repertoara pozorišta, na svest o vrednosti koja se na jednom mestu tokom godine verifikuje, i ta se "tekovina" ne bi smela olako prodati. A ja verujem, da neće!!!"

Vlatko Ilić, reditelj predstave Sam kraj sveta proširenje koncepta smatra značajnim: "Ono što je nekada bilo Pozorje, tj. postavka domaćeg dramskog teksta, sada zbog geopolitičkih okolnosti ne znači istu stvar. Mislim da je to održavanje postavki tekstova iz regiona bilo dosta klimavo i verujem da je ovo sada velika stvar, jer mi do sada nismo imali festival domaćeg dramskog teksta i domaćeg pozorišta. Upravo zato Pozorje za lokalnu scenu postaje reper nečega što bi moglo da se nazove standard za narednu sezonu - postavka ili izvlačenje najboljih stvari sa raznih strana. Treba svakako postaviti standarde ispod kojih predstave u sledećoj sezoni ne bi smele da idu. Pogotovo to mislim i zato što je naš drugi značajni pozorišni festival - Bitef - drugačije profilisan od Sterijinog pozorja. Svakako je dobro i jako važno da festival sa ovakvom koncepcijom danas postoji kod nas".

Dramski pisac - Milena Marković - drugačijeg je mišljenja: "Promena koncepta Pozorja priličan je problem. Smatram da će od ozbiljnog nacionalnog festivala, ako se ovako nastavi, postati provincijalni festival, provincijalni internacionalni festival, kojem će biti potrebno ne znam koliko decenija i koliko novca da bi dostigao neku ozbiljnost. Već imam Bitef, kao festival predstava, naravno, znamo da to nisu iste stvari. Ovde je u suštini jedno zamešateljstvo. Smatram da, kada se prave koncepcije, one treba same po sebi da budu vrlo jednostavne. Ne vidim otkuda potreba da Pozorje više ne bude nacionalni festival? Mislim da ne postoji jasna koncepcija kojim putevima treba da ide Sterijino pozorje. Videćemo, možda nisam u pravu. Pokazaće vreme".

Izvesnu dozu skepse u odnosu na novu koncepciju ima reditelj **Egon**

Savin: "Pozdravljam sve što je novo i bolje od prethodnog - da li je tako, videćemo na kraju. Dovođenjem Dostojevskog na Pozorje ili Bernharda i drugih svetskih autora mi ipak oduzimamo prostor domaćim piscima. Mora da prođe određeno vreme da bismo videli da li je ovakvo Pozorje važnije, uspešnije i za naš teatar značajnije od onog koje se bavilo domaćom literarnom baštinom i tekstovima savremenika".

Nešto skeptičniji je **upravnik JDP-a, glumac Branko Cvejić**: "Videćemo do kraja kako će ovo da funkcioniše, pa ćemo onda da iskristališemo. Objektivno, mislim da je nekoliko stvari pogrešno. Mislim da festival nije smeo da se svede na tri-četiri predstave po domaćem tekstu, to može samo da bude destimulativno za budućnost. Nadam se da će se to već sledeće godine ispraviti. Pitam se zašto festival nije mogao da ima još dve predstave koje bi bile po domaćem tekstu? To je moglo da se uradi. Drugo... ne vidim mesto *Nahodu Simeonu* na Festivalu. To je predstava od prošle godine, vlasništvo i ideja Sterijinog pozorja. Šta ima da se "povampiruje" ove godine u takmičarskom programu kad je igra na revijalno? To nema nikakvog smisla. I treće... ne vidim nikakav smisao da se komercijalna predstava smešta u takmičarski deo. To se nigde u svetu ne radi, bar ja prvi put u životu čujem za takav presedan. Selektor je mnogo informisaniji, pa sigurno zna za neki primer, ja za to nisam čuo. *Čikago* je divna predstava, odličan mjuzikl, najbolje što su u Pozorju na Terazijama uradili, ali nema raloga da bude na ovakvom festivalu, osim revijalno. Možda grešim, možda... Samo da ne bude da mi je nešto krivo, da sam nešto ljubomoran. Daleko od toga, JDP ima dve predstave na festivalu... *Čikago* je predstava izuzetne vrednosti ali diskutabilno je zašto je u takmičarskom programu. I da ne bude da sam protiv Pozorja, taman posla, bilo je dobrih predstava, ozbiljnih tema..."

Svoju prvobitnu skepsu prema novom konceptu, tokom Pozorja malo je revidirao **glumac Predrag Ejds** (Knez u *Ujkinom snu*): "Spadam među one koji su bili iznenađeni tom idejom i promenom. Mislio sam da to možda nije dobro. Sad, kako festival odmiče, spadam u one koji kažu da bi trebalo sačekati i videti. Moguće je da će predstave po stranim tekstovima povući produkciju po domaćem tekstu, da će kriterijumi biti viši. No, svakako bi i dalje Sterijino pozorje trebalo posmatrati kao festival gde je afirmacija domaće drame najvažnija. Mislim da treba sačekati dve-tri godine s tim sudom. Ovo je eksperiment, nova ideja, kako kaže moj Knez."

S. Miletić

Cirkus istorija (Foto: Đ, Tomić)

Sam kraj sveta (Foto: Đ, Tomić)

Dušan Spasojević, pisac drame Odumiranje: Apsolutno sve i apsolutno ništa

"Svi su likovi u mojoj drami podjednako tragični i podjednako krivi. Roditelji su krivi koliko i deca, ali oni nose posebnu vrstu krivice, koja je možda još i teža, zato što su roditelji. Neke tu sile postoje, na ovom našem prostoru, ali i sve je tu pomešano, pomešani su narodi i narodi koji se za taj evropski voz nisu zakačili kad je trebalo... Ja ne znam šta je, ali kao da postoji neki greh koji mora da se okaje. Bojim se da će biti još puno stradanja i puno će vremena biti potrebno da se pročisti ovaj narod, koji je užasno pao, a koji ima svoju vrednost, koji ima svoje kvalitete, i svoju istoriju, sve on to ima ali u sebi - u ovom trenutku - nema ništa. Apsolutno ništa. Biće potrebno da to ide na samo dno, pa da ga dno odbaci ka nekim novim visinama".

Ivan Medenica, selektor i umetnički direktor Pozorja:

U paramparčad bih razrušio Pozorje mladih

"Tokom devedesetih - Pozorje je bilo kritikovano, tražile su se promene. Sada kada smo ih načinili i kada su u toku, imate dušebrižnike koji pozivaju na tradiciju, na lažnu, potpuno neutemeljenu brigu za domaći dramski tekst. To je zaštita tradicije radi tradicije... Znam gde živim, ali ipak me je zatekao taj „šizofreni“ rascep između tvrdoglavog i potpuno neutemeljenog zagovaranja tradicije... Gledajući ovogodišnje Pozorje mladih, shvatio sam gde je najveći problem. Koreni su u našim umetničkim školama. U paramparčad bih razrušio Pozorje mladih i postavio ga na potpuno drugačije osnove. Tu bi trebalo da gledamo budućnost a gledali smo žalosnu sliku našeg školstva, tragičnu. To je bilo na poluamaterskom nivou. Neke umetničke akademije koje dovodimo na Pozorje, osim političkog ili nečijeg privatnog interesa, nemaju suštinski razloga da postoje a kamoli da učestvuju na Festivalu. Tu bih uveo oštre kriterijume i raščistio stvari. Znači, prvi korak ka kvalitetnijem pozorištu jeste reforma umetničkih škola, drugi što nismo prešli na sistem angažovanja prema ugovorima. Sva naša najveća repertoarska pozorišta vrve od mrtvih duša, od nekih glumaca koji su zaribali ali koji su vrlo jaka kuloarska paučina".

Milena Marković,
pisac:

Nahod, moj najličniji junak

"Pitanje porodičnog nasleđa, ta kob ili opterećenost, zacrtanost, bila je tema mnogih pisaca, to je nešto što bi grčki tragičari nazivali hamartijom, ili sudbinom ili predodređenošću. To može da vam podari porodica, ali ne u smislu greha, nego u smislu obrazaca koji se ponavljaju u ljudskim životima, čime sam se takođe bavila u "Nahodu". Ovaj komad sam pisala iz utrobe i srca... To je vrlo značajan tekst za mene jer sam tu zapravo prvi put imala junaka koji je muškarac i koji na neki način najviše liči na mene, znači to je moj najličniji junak".

Važni, iako prateći programi

Međunarodni staž mladih kritičara, koji je okupio novu pozorišnu kritiku iz celog sveta, dao je ovogodišnjem Pozorju novu i vrlo zanimljivu notu. Pišući svakodnevno kritike za festivalski bilten o predstavama koje su videli - bez straha od lokalnih i globalnih veličina - mladi kritičari ponudili su hrabar, vrlo dobronameran i konstruktivan kritički pogled na domaću i evropsku pozorišnu produkciju.

Drugi, vrlo bitan trenutak pratećih programa Pozorja je Međunarodna tribina o delu Biljane Srbijanović koju je upravo Sterijino pozorje pre desetak godina katapultiralo u svet.

Između ostalih programa izdvajamo još susret sa Radetom Šerbedžijom s kojim je razgovarao Feliks Pašić. Taj prateći program imao je nastavak u vidu "pratećeg programa" do jutra - uz tamburaše u klubu "Trema".

Pozorište, istina ili laž

Pisac i reditelj Goran Marković na otvaranju Pozorja, između ostalog je rekao: "... Ljudi ne mogu bez istine i dok god je pronalaze u pozorištu ono ne mora brinuti za svoju publiku. Što više laži u našoj svakodnevnici, to veća potreba da odemo u teatar. Tamo se ne laže. Jer, ako se laže, pozorišta više nema... Uživate u istini".

Potpuno suprotno misli Matjaž Pograjc, reditelj predstave *Fragile* SMG iz Ljubljane: "Pozorište je lažac a svi mi koji dolazimo u teatar, čekamo tu laž! Za mene je esencija pozorišta, to... biti takav lažljivac da ti svi poveruju kako govoriš istinu. Onda si uspeo".

Jasna Đuričić, glumica: Sezona loših majki

"Obe majke su vrlo različite i vrlo zahtevne za igranje. I jedna i druga su loše... Neko mi je ovih dana rekao: "Jesi li primetila da su sve majke u ovoj pozorišnoj sezoni loše?" Porodica se generalno raspala i meni je drago da pozorište ukazuje na to. Nije mi, naravno, bilo lako - kao čoveku i kao glumici - da ih odigram. Mi smo svakog dana svedoci neke vesti da je neka majka ostavila bebu, svako od nas zna neku majku koja se po ceo dan samo šminka i ne zna gde joj je dete. U svakom slučaju, dopada mi se što sam za jednu sezonu odigrala te dve majke".

Marius Ivaškevičius, pisac komada *Madagaskar*: Žene u muškarce, muškarci u naciju

"U Litvaniji Ministarstvo kulture brine o dramaskom tekstu i plaća veoma dobro. Ukoliko tekst prođe komisiju, autorski honorari su veoma visoki. Moj komad govori o ženama koje pokušavaju da vole muškarce i muškarcima koji su opsednuti nacijom. Druga tema je kako organizovati novu državu, dati joj formu i sadržaj. Svako od junaka pokušava da dosegne svoj smisao".

Rimas Tuminas, reditelj predstave *Madagaskar*:

Muke po identitetu

"Ljudi su sada u potrazi za svojim identitetom, pogotovo otkako se politička situacija promenila i otkako smo deo EU. Sad smo pomešani sa ostalima u toj velikoj zajednici, a to ne želimo. Kod nas ljudi žele da sačuvaju ono što pripada samo nama i da učvrste sopstveni identitet".

Boris Isaković, glumac: Zaokruženost lika i logika događaja

"Kao glumac uvek sam voleo sebe objektivno da sagledavam na sceni, što je jako teško. To znači uvesti sebi kontrolu i ne ići do kraja, već slediti logičnost događaja koji će dovesti do istinitosti i iskrenosti, što je rečeno na otvaranju Pozorja... Veliki izazov i jedinstvena prilika je igrati tri uloge na jednom festivalu. Sve tri su dobro napisane, zaokružene, logične, što mi je postalo i najvažnije kada ih igram. Sada studentima govorim da se nekada lik i ne dosegne, ali logika događaja mora da postoji. Najvažnije mi je da svakog trenutka znam zašto sam na sceni. Bez toga nema pravog, glumački dobro obavljenog posla".

Jelica Vučinić, glumica: Prsnuće planeta

"Međuljudska otuđenost o kojoj govorimo u našoj predstavi velika je pretnja čovečanstvu. Najstrašnije je upravo to što je porodica koja bi trebalo da je uvek na okupu i da saoseća otuđena. Ja se ipak nadam da će se porodica okupiti. Ne može se ovako u nedogled, jer će prsnuti planeta".

BITEFOVSKA SELEKCIJA "KRUGOVI": RAZBIJANJE MITOVA NACIONALIZAMA

U okviru selekcije "Krugovi", off-programa ovogodišnjeg Sterijinog pozorja, prikazane su tri predstave, tematski određene idejom demistifikacije različitih nacionalističkih ubeđenja: "Fragile!", prema tekstu Tene Štivičić, u režiji Matjaža Pograjca, u izvođenju Slovenskog mladinskog gledališta iz Ljubljane, zatim "Madagaskar", ostvarenje prema dramskom tekstu savremenog litvanskog pisca Mariusa Ivaškevičiusa, u režiji Rimasa Tuminasa, i u izvođenju Malog državnog pozorišta iz Viljnusa (Litvanija), kao i predstava "Pevajte i budite radni" prema ideji i u režiji Ruda Gjelensa, a u izvođenju Flamanskog kraljevskog pozorišta iz Brisela. Koncept "Krugova" je nedvosmisleno značajno širenje programске celine Pozorja, jer nam daje izuzetno dragocenu priliku da na različitim nivoima, umetničkim, kao i društveno-političkim, uporedimo srpsko pozorište sa teatarskom praksom u drugim državama.

Multimedijalna predstava *Fragile!* je ostvarena prema fragmentarnom dramskom tekstu Tene Štivičić, koji predstavlja šest likova koji žive u Londonu, na totalnoj društvenoj margini, u nekakvom limbu, nadajući se promeni statusa. Tekst sadrži cinična i demistifikujuća zapažanja o različitim nacionalnim identitetima, recentnoj istoriji bivše Jugoslavije, postjugoslovenskom vremenu društvenih tranzicija, ali i sumornim životima u uređenijim društvima Zapada. Reditelj Matjaž Pograjc na zanimljiv način kombinuje neposrednu igru glumaca, koji nastupaju na prostranoj, praznoj sceni, i snimke direktnog digitalnog prenosa njihove igre, koji se sve vreme emituju na jednom ogromnom platnu, kao i na pet televizijskih ekrana (dva kamermana stalno prate igru glumaca). Snimke ovog prenosa karakteriše vrlo autentična montaža pozadine njihove igre, koja dosta širi značenjski korpus radnje, a funkcionalna je i na formalnom planu, jer

omogućava vrlo efektno odvijanje paralelnih prizora (filmska režija Blaž Švent). Pri tome, ova zanimljiva kompleksnost forme zaista ne baca u senku sadržaj predstave, već je u funkciji njegovog upečatljivijeg predstavljanja.

Muzika ima vrlo bitnu funkciju u ovoj predstavi, u pogledu građenja iskreno sentimentalnog, lirskog nivoa. Stalna muzička pratnja su pop pesme iz osamdesetih godina, sa ex-Yu prostora, od Zdravka Čolića, "Indeksa" i "Parnog valjka", do novotalasnih bendova, "Idola", "Šarlo Akrobate" i „Azre“, koje grade nostalgican odnos prema životu u bivšoj Jugoslaviji. Samo se u jednoj sceni predstave gradi ironičan otklon prema ovoj nostalgiji koju oblikuje pop muzika: glumac na proscenijumu teatralno izvodi pesmu Zdravka Čolića "Ti si mi u krvi", u publici se pale svetla, a kamere snimaju gledaoce i direktno prenose njihove reakcije na bim i ekrane.

Svi glumci ubedljivo i precizno, u okvirima dokumentarnog, psihološkog realizma, stvaraju ovih šest likova. Janja Majzelj igra koketnu Hrvaticu Milu koja želi da postane zvezda u mjuziklima, Matej Recer Srbina Marka koji bi hteo da bude *stand-up* komičar, Marko Mlačnik stvara lik jednog zastrašujućeg primitivca Miča, samouverenog Bugarina koji je vlasnik bara gde se radnja odigrava. Neda R. Bric igra Engleskinju Gejl, neostvarenu konceptualnu umetnicu, ali i dalje nekako optimističnu, vedru i naivno srdačnu ženu, Katarina Stegnar oblikuje lik umorne i sasvim ogorčene Ruskinje Tjaše, žrtve u lancu prostitucije, a Sebastijan Cavazza igra Erika, norveškog vojnog dopisnika.

Predstava "Madagaskar" tretira realne ličnosti i događaje iz litvanske prošlosti, u kratkom periodu njihove nezavisnosti, tokom prve polovina dvadesetog veka. Predstavu karakteriše ekstremna stilizovanost u predstavljanju niza likova, Kazimieras Pokštasa (Ramunas Cicenas), hiperaktivnog utopiste koji je imao ozbiljnu ideju da Lit-

vaniju preseli na Madagaskar, kako bi je sačuvao od brojnih pretnji, zatim njegovog Oca (Arvydas Dapšys) i majke (Egle Gabrenaite), pesnikinje Sale (Gintare Latvenaite), Mile (Valda Bičkute), prostitutke Hele (Vaida Butite) itd. Ekstremna preteranost u igri, u fizičkim, kao i u emotivnim izrazima, sasvim je opravdan rediteljski izbor, u pogledu toga što ima jasan cilj da stalno održava autoironičnu distancu prema nacionalnoj istoriji i identitetu. Takođe, oblikujući ove likove kao karikature, odsutne i sasvim zaslepljene svojom ostrašćenosti, glumci manifestuju izvanrednu preciznost, strpljivost i spretnost u igri. Sa druge strane, taj permanentan manirizam zamara gledaoce zbog svoje monotonije, naročito u scenama sa Sale, Mile i Hele, gde su njihove opsesije da pronadaju ljubav nepotrebno dugačke. Dakle, pošto predstava stagnira na dramskom i idejnom planu, ona uglavnom ostaje zaglavljena u okvirima izvođačkih virtuoznosti.

U osnovi predstave *Pevajte i budite radni* nalazi se izvođenje niza različitih flamanskih nacionalnih pesama, od religioznih, preko ljubavnih, do patriotskih. Muzički žanrovi su pri tome vrlo različiti, od naglašeno infantilnih balada, preko ljigavog roka do agresivnog pank. U situaciji svečanog božićnog okupljanja porodice, pesme interpretira trinaest glumaca-pevača, stilizovano i vrlo teatralno, jasno motivisanih idejom demistifikacije niza nacionalnih predrasuda. Paradigmatična je scena u kojoj Rik de Lev, inače nekadašnja velika rok zvezda iz Holandije (osamdesetih godina je vodio grupu „Trockener Kecks“), stoji na stolu i peva o prijateljstvu (prepev pesme „O Children“ Nika Kejva), provokativno se igrajući sa svojim emocijama, odnosno ambivalentno balansira između iskrenosti u nastupu, i karikiranja te iskrenosti.

Između pesama, izvodači vrlo izveštačeno predstavljaju različite političke govore, o naciji, istoriji, religiji, ili vojsci,

Fragile

Madagaskar

čime karikiraju manipulativnost i patetičnost ovih tirada. Scenografija predstave je svedena, ali monumentalna i vrlo funkcionalna, jer svojom plastičnom jednostavnošću ironično prezentuje lažnost te njihove božićne idile (scena i kostim An Veks). Predstava "Pevajte i budite radni" Ruda Gjelensa je referentna konceptu muzičkog pozorišta Kristofa Martalera. Karakteristična je i po

zabavnoj iščašenosti detalja, npr. igri konobara koji stalno razbija tanjire, pa zatim upadljivo, teatralno uklanja te krhotine; na ovaj način se duhovito skreće pažnja na suštinski irelevantne scene, a tim putem se efektno ističe centralna ideja predstave - ozbiljna užasnost pred realnošću ekstremnog patriotizma.

Ana Tasić

U Subotici prošlog meseca održan 14. Međunarodni festival pozorišta za decu **BITEF ZA NAJMLAĐE**

U sedam festivalskih dana okupili se umetnici iz 22. zemlje. Posebnu pažnju privukle predstave iz Teherana, Šangaja i Kamčatke - mada su uglavnom ostale bez nagrada. Austrijska "Pepeljuga" osvojila Gran pri za najbolje ostvarenje u celini.

Osnovan u najtežim godinama, Međunarodni festival pozorišta za decu u Subotici preživeo je pubertet i kao četrnaestogodišnjak ušao u tinejdžersko doba. U međuvremenu, prošao je kroz sve faze odrastanja poput ostalih "vršnjaka" - lutanja, kolebanja, traženja sopstvene mere i izraza... Danas je to jedina naša pozorišna fešta (ne samo za najmlađe) koja može u sedam dana na jednom mestu da okupi ne samo dvadeset dve zemlje sveta, već i najrazličitije forme, žanrove, i pozorišne poetike spoji u jednu skladnu celinu.

Od 20. do 26. maja, iz dana u dan, od osam ujutru do ponoći, Subotica je u pravom smislu te reči bila grad - festival: na njenim gradskim trgovima, pozorišnim scenama i kongresnim salama odvijali su se ulični programi, predstave, tematske večeri. Susretali su se umetnici, lutkari, teoretičari i kritičari, ali ono naj-

lepše i najvrednije je najmlađa festival-ska publika. Jer, tokom proteklih godina stasala je cela jedna populacija dece sa već oformljenim ukusom, očekivanjima i - zašto ne reći - uspostavljenim standardima. Za razliku od odraslih, oni su dovoljno i kritični i vaspitani. Kritični, da ne prihvataju "rog za sveću", ali krajnje uljudni da nagrade domaćinskim aplauzom svačiji trud, bez vidljivih znakova omalovažavanja - svojstvenih često odraslim pa i uvaženim pozorišnim imenima. Dakle, ove godine u Suboticu su došli da pokažu svoje umeće gosti iz Nemačke, Švedske, Austrije, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Slovačke, Francuske, Rumunije, Hrvatske, Slovenije, Bugarske, Litvanije, Španije, Rusije, Poljske, Ukrajine, SAD, Irana, Belorusije, Kine, Češke i naše zemlje. Publika je s posebnom radoznalošću, očekivano, dočekala one iz najegzotičnijih krajeva (Kamčatka, Teheran, Šangaj) i upoznala se sa njihovim (uglavnom tradicionalnim) lutkarskim predstavama. Ne samo po modernosti ili njenom odsustvu u izrazu i formi, subotički festival je pokazao raznolikost u svakom smislu. Tako su se na jednoj strani našle male, nepretenciozne predstave i izvođači (možda više primerene pratećem nego takmičarskom programu), a na drugoj ozbiljne predstave, s visokim umetničkim pretenzijama i dometima. Da li bi ubuduće, zarad šarolikosti, tako trebalo i da ostane ili bi se moglo razmisliti o ujednačavanju kriterijuma, ostaje pitanje za njegove tvorce i znalce.

"Festival u Subotici s punim pravom može da nosi epitet svetski. On neguje jednu finu pozorišnu i žanrovsku raznolikost, zato možemo da gledamo predstave koje pripadaju sasvim različitim umetničkim jezicima i društvenim sredinama" mišljenje je jednog od najuglednijih evropskih teatrologa, prof.dr Henrika Jurkovskog, predsednika ovogodišnjeg žirija. "Jedino je Festival pozorišta za decu u Šibeniku u ovom regionu negovao sličnu programsku koncepciju. Što se tiče ovogodišnje selekcije, primetan je dualitet predstava: na jednoj strani su veliki pozorišni spektakli s mnogo glasne i brze muzike, s dinamičnom rasvetom, a na drugoj - predstave kamernog tipa, intimnije s gledaocima. Naravno, ove "manje" mogu da se mere s velikim pozorišnim spektaklima, jer poetika i estetika nisu u isključivoj vezi sa kvantitetom, nego s kvalitetom..."

Dovoljno intimna ali i "spektakularna" u kvalitativnom smislu po mišljenju stručnog žirija (Jurkovski, Luko Paljetak, Hartmut Topf, Viktor Klimčuk, Miroslav Radonjić) bila je "Pepeljuga" Pokretnog pozorišta "Moki" iz Austrije, kojoj je dodeljen Gran pri za najbolju predstavu u celini. U ovoj verziji klasična priča dobila je novo obličje u modernom svetu, a ju-

Starac i magarac, Švedska

Guliver, Slovačka

San letnje noći, Mađarska

nakinja prvu ljubav doživela radeći u krojačkoj radnji. Za festival ju je preporučilo, između ostalog, zastarelo, plemenito ubeđenje da je Pepeljuga jednako popularna i danas kao nekada, jer "mnoge devojčice i dečaci suočavaju se sa zlostavljanjem, poniženjem i nasiljem među svojim vršnjacima, a ova priča treba da podseća decu da samo osobe dobra srca pronalaze sreću i ljubav..." U takmičarskoj ponudi bilo je još poznatih naslova i sadržaja ("San letnje noći", "Guliverova putovanja", "Mocart", "Tri musketara", "Tragedija o Magbetu") među kojima su neki imali umetničke, a drugi edukativne ili pak - provokativne domete. Takav je, na primer, bio budimpeštanski "San letnje noći", kojem je Šekspir bio tek inspiracija i polazište za duhovitu igru, punu satirskih vrugolija i atmosfere Mjuzik hola, čije su nedvosmislene erotske asocijacije bolje komunicirale s roditeljima nego s dečjom publikom.

Četiri sestre Mirzahosejini iz Teherana i njihova predstava "Čelavi heroj" bile su svojevrsna atrakcija subotičkog festivala. Njihova mala pozorišna trupa "Jabukovo drvo" prvi put je došla u Srbiju i izvela tradicionalnu lutkarsku predstavu. U njoj se prate dogodovštine, inače, omiljenih iranskih junaka: sultana Selima, Čelavog heroja i slugu Mobaraka. Figuricu ovog poslednjeg (s minijaturnim katalogom o trupi), sestre

Amadeus, Srbija

Pepeljuga, Austrija

HRVATSKO LUTKARSTVO

Posebnu pažnju tokom festival-skih dana privlačila je izložba hrvatskog lutkarstva. Autor Abdulah Seferović odlučio se za dela dvanaest umetnika. Inače, početak ove pozorišne umetnosti u bivšoj SFRJ republici vezuje se za 1920. godinu i predstavu "Perica Kerempuh". Danas Hrvatska ima pet profesionalnih lutkarskih pozorišta (Osijek, Rijeka, Split, Zadar, Zagreb), a pre tri godine u Osijeku je dobila studente i Akademija za lutkarstvo. Takođe, planira se otvaranje Muzeja lutaka u istom gradu.

KNJIGE

U Subotici je tokom festivalskih dana promovisano i jedno kapitalno delo - "Teorija lutkarstva" Henrika Jurkovskog, na kojoj je autor radio više od četvrt veka. Poljski akademik i jedan od najvećih svetskih autoriteta u ovoj oblasti, u svom obimnom delu bavi se istorijom, teorijom i estetikom lutkarstva. Knjiga se pojavila u festivalskom izdanju, kao i ona prethodna, istog autora: "Metamorfoze pozorišta 20.veka".

su poklanjale publici i festivalskim prijateljima, pa iako su ostale bez priznanja pripala im je, možda, najveća pažnja i radoznalost male publike.

Zanimljivo je i da je jedna od predstava sa brojčano najviše nagrada (za žensku, mušku ulogu, scenografiju) bila, takođe, pomenuta "Tragedija o Magbetu" Lutkarskog pozorišta iz Grodnog (Belorusija), kojoj bi po svemu mesto moglo biti pre u Beogradu na Bitefu, nego u Subotici na dečjem festivalu. Možda nije ni slučajno što je Jovan Čirilov, predsednik Saveta subotičkog festivala, upravo ovu pozorišnu feštu nazvao "Bitefom za decu". A da li će u traganju za novim tendencijama i teatarskim izrazima, Subotica tim putem krenuti narednih godina, zavisi od umetničke ponude, ali i onih koji ovaj festival oblikuju, stvaraju i - usmeravaju.

Vukica Strugar

GOSTOVANJA

PRIČA O KRIN - KRINU

U Pozorištu "Boško Buha" gostovala je 26. maja francuska predstava *Priča o Krin-krinu*, muzička bajka o putovanju kroz svet i o muzici, u režiji Žan Iv Dipakka. Predstava je bila uvod u Peti međunarodni festival za decu i mlade TIBA.

U ovoj bajci pripovedač i muzičar Andraš Vig priča, peva i svira na neobičnom instrumentu, organistumu. Andraš Vig je počeo da se bavi pozorištem u Holandiji, zatim u Parizu, a kasnije je usavršio sviranje na organistumu. *Priča o Krin-Krinu* je pokušaj da deci na poetski način otkrije njegov omiljeni instrument. Predstava je namenjena deci starijoj od šest godina i traje 50 minuta.

M.J.

PREMIJERA

ALADINOVA ČAROBNA LAMPA U 'PINOKIU'

U Pozorištu lutaka "Pinokio" 13.maja je premijerno izvedena predstava *Aladinova čarobna lampa* Aleksandra Novakovića.

U poznatoj priči o bagdaskom mangupu Aladinu, pored njegove ljubavi Jasmine, duha iz čarobne lampe i zlog čarobnjaka, pojavljuju se i novi likovi kojih u originalu nema: Ženski Duh i hvalisavi Kapetan. Junaci govore modernim jezikom, radnja je brza, stripovska, kombinuje se verbalni humor, geg i akcija, prepoznaju se i citati preuzeti iz popularne kulture, dok lutke podsećaju na crtane Manga-junake i na Diznijeve likove.

U predstavi igraju Zorana Milošaković, Goran Popović, Dražica Kosara i Jovan Popović.

M.J.

ZLATNA ISKRA

KRALJEVIĆ MARKO POBEDIO NA DOMAĆEM TERENU

Na 9. Međunarodnom lutkarskom festivalu "Zlatna iskra" koji se održao od 13. do 18. maja u Kragujevcu, predstava *Kraljević Marko* kragujevačkog Pozorišta za decu proglašena je najboljom! Isto pozorište je dobilo nagrade za scenografiju i kreaciju lutaka koje je izradila Marijeta Golumehova.

Na festivalu je učestvovalo devet inostranih pozorišta: Lutkarsko pozorište iz Mostara, Lutkarsko pozorište "Radost" iz Brna, Prestoničko lutkarsko pozorište iz Sofije, Državno lutkarsko pozorište iz Šangaja, Lutkarsko pozorište iz Bratislave, Državno lutkarsko pozorište iz Trgovišta (Bugarska), Pozorište lutaka iz Bjalsko Bjale (Poljska), Teatar za decu za mlade iz Skoplja i Lutkarsko pozorište iz Moskve.

Od domaćih pozorišta, pored domaćina Pozorišta za decu Kragujevac, nastupilo je Pozorište lutaka "Pinokio" iz Zemuna, Dečje pozorište iz Subotice, Pozorište lutaka iz Niša i Narodno pozorište "Toša Jovanović" - Lutkarska scena iz Zrenjanina.

Ovogodišnji žiri lutkarskog festivala činili su kompozitor Miroslav Arandelović Rasinski, književnik Slobodan Pavićević, dekan Fakulteta dramskih umetnosti Zoran Popović, Kirjakos Methodies iz Sofije i Zvonko Festini iz Zagreba. Oni su dodelili i specijalne nagrade za komunikaciju sa publikom Lutkarskom pozorištu iz Slovačke, a za vizuelnu prezentaciju Šangajskom pozorištu koje je izvelo predstavu *Zbirka predstava senki*.

Nagrada za režiju dodeljena je Pozorištu lutaka iz Niša za lutkarsko-scenski spektakl *Amadeus*, a predstavi *Korak po korak* Lutkarske scene Narodnog pozorišta iz Zrenjanina. Pripala je nagrada za muziku.

Glumačke nagrade žiri je dodelio glumcima lutkarskih pozorišta iz Skoplja, Mostara i Zemuna.

Festival se završio premijernim izvođenjem predstave za decu (van konkurencije) *Bela nedelja* Pozorišta za decu Kragujevac, u režiji bugarskog reditelja Veselina Bojdeva, a prema etnografskim zapisima srpskih običaja Slavice Mihajlović. Muziku je napisao Bora Dugić.

M.J.

Okolo festivala...

MAJMUNSKA POSLA

Mirjana Galeković Micek, gošća iz Zagreba, vraćajući se s festivala s jednom "uspomenom" više: ujeo ju je majmun u privatnom zoološkom vrtu!

"Sama sam kriva" kaže sekretarica PIF-a (Međunarodnog festivala kazališta lutaka) koja je, po potrebi, na putovanjima i "neustrašivi" vozač kombija i kamiona. "Obožavam majmune i ova životinja je moja maskota: kancelarija mi je puna takvih figurica, fotografija, upaljača, čak mi je i futrola za mobilni plišan majmun. A,eto, doživela sam da me ujede onaj pravi. Hranila sam ga semenkama i poželega da ga pomilujem. Iako sam dobila "ugriz" i sledeće ću godine posetiti ovog nestaška u zoološkom vrtu."

"ZA SVOJE ŽIVOTNO DELO NAJZASLUŽNIJI SAM JA!"

Duhovito i samouvereno prokomentarisao je Branko Milićević nagradu "Mali princ" za životno delo, kao jedan od trojice (uz Viktora Klimčuka iz Belorusije i Kemenja Henrika iz Mađarske) ovogodišnjih laureata, na otvaranju subotičkog festivala.

Dva dana kasnije, u prepunoj sali na "Večeri s Kockicom", Branko je bio neodoljivi šarmer i kozer, ali i sasvim ozbiljan tumač svog "životnog dela" - Pozorištanca "Puž". Gostima, kao i kolegama, objašnjavao je magiju svog teatra, popularnosti, načina na koji komunicira s najmlađima, zašto se klincima ponekad obraća na engleskom jeziku, zašto oni vole da čuju "jednom davno, u nekoj dalekoj zemlji" i kakav efekat na njih ima pretnja "slomiću te k'o bajatu kiflu"... Na kraju večeri, dvadesetak primeraka njegovog kompakt diska bukvalno je bilo razgrabljeno u dva minuta!

TIBA, POZORIŠNA AVANTURA

Festival Teatarska internacionalna beogradska avantura održan je peti put od 4. do 10. juna u Pozorištu "Boško Buha". Takmičilo se deset predstava, dok su u pratećem programu izvedena tri komada.

Manifestaciju je otvorila koprodukcija Norveške, Češke, Poljske, Engleske i Francuske "New International Encounter", komadom *Na kraju krajeva*. Radnja je inspirisana istinitom pričom o prebacivanju jevrejske dece iz Nemačke, Češke, Slovačke tokom 1938. i 1939. g u Englesku gde su rasli u hraniteljskim porodicama da bi izbegli nacistički pokolj kod kuće. Šestogodišnja Agata odrasta u šestočlanom porodicu u Berlinu i nesvesni je svedok političkih promena. Priču o opstanku, ljubavi i nadi pratimo iz njene perspektive. Ispričana je uz petočlani bend na pozornici, upotrebom nekoliko jezika i mnoštvom pozorišnih stilova, od komedije do visoke tragedije. Tek nekoliko glumaca tumači mnoštvo likova, višestruke su upotrebe oskudnih komada scenografije (orman postaje lift, vagon, soba...), veoma maštovito, dinamično i jednostavno pratimo ono što se zbiva maloj Agati, koju je tumačila sjajna Iva

KRSNA SLAVA U POZORIŠTU 'PINOKIO'

Pozorište 'Pinokio' se od ove godine pridružilo mnogim pozorišnim kućama koje obeležavaju svoju krsnu slavu. Kako i priliči pozorištu, za svoju slavu, svog pokrovitelja i zaštitnika su izabrali jedinog glumca među svecima, Svetog Siluana. Direktor, Igor Bojović, tim povodom kaže:

"Raduje me što smo izabrali Svetog Siluana glumca za pozorišnu slavu. S obzirom da smo bili u prilici da biramo šta će nam biti slava, onda smo se malo više time bavili i pronašli smo sveca koji je bio glumac. Odabrali smo ga da bude naša slava i njegov životopis je ovde istaknut i veoma je zanimljiv, ne samo našim glumcima da ga pročitaju, nego svim ljudima."

Pozorišna slava će se, počevši od ove godine, obeležavati svakog 14. maja. Prva krsna slava u pozorištu je obeležena kako i dolikuje, uz prisustvo zaposlenih i prijatelja pozorišta, i poštovanje svih verskih obreda koji se tim povodom izvode.

Na pitanje da li očekuje neka čuda nakon uvođenja krsne slave, možda, da pozorište dobije nešto više prostora, direktor Bojović je rekao:

"Mi čuda u ovom pozorištu odavno pravimo, a od ovoga očekujemo samo da to bude jedan red koji ćemo poštovati i ništa više od toga. Ovo je bila želja svih zaposlenih u pozorištu i mi smo to i uradili. Ne očekujemo da će nam to doneti nekakva čuda, kao što uopšte verovanje nije nešto što bi trebalo da donese neka čuda, nego je to prosto, način života. Neka to učini da bude više mira u ovoj kući, a čuda ćemo mi sami da stvaramo."

I više prostora, celu zgradu ako uspemo da dobijemo, pa da radimo u uslovima kakvi su neophodni. Slava je red koji treba poštovati i zato smo ga uveli."

M. Jurčić

Moberg iz Češke (deo teksta glumica je govorila na srpskom jeziku!).

Sledi estonska predstava *Kalevipoeg*, zajednički projekat pozorista "VAT Theatre" i "Markus Zohner Theatre Compagnie". Komad je inspirisan delom Franca Krecvalda "The Cool Estonian Epos". Reč je o bajkovitoj priči o predivnoj severnoj zemlji koju davo želi za sebe. Bogovi žele da pomognu te šalju Kaleva na krilima orla, da je spase. On će se oženiti, umreti, a neko od njegovih sinova ga mora naslediti...

Iz Srbije prvo je nastupilo Pozorištanice "Puž". Komad *Pera Pan* napisao je Vuk Pavlović, a postavila Milena Pavlović Čučilović. Pera Panić je antipod Petru Panu, nespretan je i strašljiv dečak koji obožava kompjuterske igre, a naročito avanturu "Petar Pan i potraga za blagom". Kada mu kompjuterski virus u vidu Kapetana Kuke ponudi da ude u igricu i bude njen glavni junak, Pera prihvata izazov. I onda počinju razne zavrzlake i iskušavanja za Peru.

Već provereno dobar danski teatar ove godine u istom ključu nastupao je sa predstavom za najmlađe. Umesto krokodila i slona, ove godine tu su dva klovnova *Dito i Mito* trupe "Åsguer Zap Showteater". Oni pričaju svoju jednostavnu priču u muzičkom univerzumu, bez reči, počevši od stavke iz detinjstva o tome šta je moje, a šta tvoje, i međusobne zavisti među njima.

Komad engleskog pisca Čarlsa Veja *Crvene, crvene cipele* Consol Theater-a iz Nemačke, predstava koja je odnela Gran Prix na ovogodišnjoj Tiba, bavi se Franverinom željom da postane plesačica. Devojčica koja je odlučna da ostvari svoj san, jedva primećuje ratne oblake koji se nad njom nadvijaju. Kako priča teče postaje jasno da se ona ne nalazi u svom rodnom selu, sa porodicom, da nije u koloni sa izbeglicama, već je u sobi bez zidova. Njena traumatična priča pronalazi svoj glas, svoj oblik, detaljni slikoviti prikaz uz pomoć doktora. "Sama priča komada savladala je sve vremenske i prostorne prepreke... Prostor u kome se radnja događa upečatljivom glumačkom igrom postaje metafora ljubavi, smrti i nade. Predstava je svojom uzbudljivošću, različitim vrhunskim pozorišnim elementima i visokom estetičkom prelazila rampu i delovala ne samo na racionalnom već i na emotivnom nivou", deo je saopštenja žirija.

Kazaliste Mala Scena iz Hrvatske izvelo je komad Jasena Boke *Kako je Tonkica kupovala hleb* u režiji Mateje Koležnik. Prvi samostalni susret deteta sa svetom, inicijacija u svet odraslih i pravila odraslog ponašanja, obično se dogodi prilikom izlaska deteta u prvu samostalnu kupovinu. Taj događaj je veoma važan za dete, zbijanje je mitskih proporcija koje se ne zaboravlja. Tako Tonkica odlazi da kupi hleb. Meditim, čim izađe na ulicu vrebaju je milijarde opasnosti: od saobraćaja do sumnjivih ljudi koje sreće. Ona se susreće i sa nekim ružnijim stvarima u životu i shvata da deca ne smeju svakome verovati.

Domaćin festivala, Pozoriste "Boško Buha", predstavilo se publici već starom predstavom *Goli kralj* Evgenija Švarca u adaptaciji i režiji Juga Radivojevića. Ova komedija bazirana je na motivima tri Andersenove bajke: *Svinjar*, *Princeza na zrnu graška* i *Carevo novo odelo*.

Žiri Nacionalnog ASSITEJ centra Srbije dodelio je nagradu za najbolje umetničko dostignuće predstavi *Mali princ* Egziperija u režiji Anje Suše i izvođenju Malog pozorišta "Duško Radović". "Osnovna ideja koja pokreće celu predstavu se crpi iz jasno i oštro postavljenog kontrasta između sveta odraslih i

sveta dece. Sa druge strane hibridizacija između izražajnih sredstava pozorišta za odrasle i decu pomera granice promišljanja za decu i postavlja nove, visoke standarde balansirajući između spektakularnosti i problemskog tretmana teme...", stoji u saopštenju žirija.

Komad *Gospodin Semolin ili čovek iz sna* nastao je u koprodukciji nekoliko kuća iz Francuske. Dvoje dece putuju zamišljenim Alpima da bi ostvarili svoje snove: stvarajući gospodina Semolinu koji bi bio njihov vodič i koji bi popravio njihove živote. Stvoreni misteriozni kuvar magičnih moći radi na tome da ostvari njihove želje. Predstava se igra uz improvizacije i kulinarske magije. "Ono o čemu smo želeli da gledaoci razmišljaju je pojava novog čoveka, da li smo i koliko sposobni da u današnje vreme napravimo biće koje može da promeni strukturu sveta, pa da i snovi postanu java... Namera nam je bila da skrenemo pažnju na činjenicu da su danas ljudi preopterećeni genetski modifikovanom hranom... Pomalo podsećamo na *Ivicu i Maricu*, jer je i njihova kućica bila napravljena od slatkiša, a slatkiši vraćaju u detinjstvo", kaže reditelj Dami-an Suzu.

Festival je zatvorio *Bizarrijum - ulični akvarijum* iz Kanade. U Tašmajdan-skom parku istraživački brod je mališanima pokazao šta se sve nalazi u morskim dubinama i kakva bića žive u njima. "Predstava govori o putovanju, a želja nam je bila da publiku uvedemo u realan svet, pa smo zbog toga brod pomerili sa jedne na drugu stranu ovog prelepog parka. Drago nam je što su se prisutni uključili u predstavu, krenuli sa nama u avanturu i učinili je spektakularnom", rekli su autori i glumci komada.

U pratećem programu na Trgu Nikole Pašića videli smo hrvatsku predstavu *Matematika* autora i reditelja Zijaha Sokolovića, koja je kroz igru pokušala da mladima približi ovaj školski "bauk". Potom su Španci izveli komad *Đubre, kakva lepota*. Ideja projekta u kojem đubre svira je da je muzika svuda oko nas i da ne moramo da imamo instrumente da bismo uživali u njoj. Slovenački teatar za decu i mlade odigrao je predstavu *Gospodin Pepi i crv Artur*. Ovu edukativnu priču o prijateljstvu između usamljenog čoveka i preplašenog crva režirao je Ivica Šimić.

Na petoj TIBA održan je i Okrugli sto ASSITEJ-a sa temom "Od spektakla do problemskog pozorista". "Dragocenost svakog okruglog stola i svakog međunarodnog festivala je upravo u ovakvim susretima. Veoma je važno da se pogledaju predstave, umetnička dela autora, ali je još važnije da se ti autori međusobno sretnu i razmene svoja iskustva, lepe trenutke, ali i probleme na koje nailaze. Mi iz ASSITEJ-a Srbije učimo mnogo iz ovakvih razgovora, dobijamo more informacija kako možemo da povećamo kvalitet i razvijemo atmosferu, umetnički i kreativni duh u pozorištima za decu i mlade, koja su kod nas dobra i imaju dugu tradiciju. Potrebno je da se osavremenjuju i da se više have teatrom problema, odnosno nekim temama koje su svojstvene tinejdžerskom periodu", rekla je Sanja Krsmanović-Tasić, moderatorica susreta.

Peta TIBA predstavila je razne teatarske pravce od problemskog pozorišta do bajke, donoseći jednu zajedničku misao - da trendovi u pozorištu više ne postoje, da su različitosti ogromne i da su svi modeli teatra autoru na raspolaganju, kako je i najavio direktor festivala Boško Đorđević.

Aleksandra Jakšić

Mali princ (Foto: Đ. Tomić)

Na kraju krajeva

Crvene, crvene cipele

Kako je Tonkica kupovala kruh

EON (European Off Meeting) MEETING

Italija, Breša, 09. - 13 maj

U prelepom Italijanskom gradu Breša (sever Italije) od 9. do 13. maja održan je značajan skup pozorišnih stvaraoca i poslenika pod nazivom EON MEETING (European Off Meeting).

Radi boljeg razumevanja potrebno je objasniti šta je to EON. To je pod mreža globalne pozorišne mreže ITEM koja okuplja široki spektar organizacija, umetnika, stvaraoca iz oblasti pozorišne delatnosti. Zadatak ovih mreža je da se putem komunikacija i skupova razmene prvenstveno informacije, a zatim iskustva, programi i projekti.

Skup u Breši je sadržao nekoliko programa.

Na početku dana su održavane zajedničke sesije svih učesnika na kojima su putem okruglog stola sa uvodničarima razmatrane aktuelne teme iz oblasti savremenog delovanja u pozorištu. Ovog puta teme su bile *Značaj pozorišnih mreža u savremenom pozorišnom životu, Odnos institucionalnih i vaninstitucionalnih pozorišta, Umetnik i multimedijalna umetnost, Pozorište u ratnim zonama, Žene kao stvaraoci u pozorištu, Iskustva u vaninstitucionalnom organizovanju, Multi profesionalni umetnik (umetnik - rukovodilac - stručnjak za skupljanje novca - menadžer).*

Samo puko nabrajanje tema govori o korisnosti koje mogu da se dobiju učestvovanjem na ovakvim skupovima.

Druga značajna aktivnost su bile kreativne radionice: *Rad kroz pozorište sa žrtvama etničkih sukoba, Kroz psihički teatar, Kreativna radionica sa pozorišnim maskama, Radionice sceniskog pokreta, Korišćenje multimedijalnih sredstava na sceni.*

U večernjim časovima su prikazivane predstave. Najčešće su to bile predstave savremene tematike prilikom čijeg prikazivanja su korišćene savremene tehnike i scenski izraz, tj. bile su to multimedijalne predstave i performansi. Predstave su prikazivane, kako na klasičnoj sceni *kutija*, tako i u jednom, za to posebno izgrađenom, prozirnom balonu montiranom u parku urbanog dela grada, što je zanimljiv primer oživljavanja javnih prostora. Publika je skoro u svim predstavama bila i na sceni i u gledalištu van balona, a kvalitetno ozvučenje omogućavalo je svima da bez problema prate dešavanje.

Opšti zaključak zajedničkih sesija je: - pozorišne mreže pomažu u pravcu razmene iskustva iz oblasti pozorišne estetike, organizacije i marketinga, - da mreže pomažu razvoju postojećih vaninstitucionalnih pozorišta, kao i stvaranju novih,

- da se zahvaljujući mreži pomera u pozitivnom pravcu stav državnih organa prema nezavisnim pozorišnim organizacijama. Iskustva u tom smislu su različita i u Evropskoj uniji. Dok se ovaj oblik u Holandiji favorizuje, u Nemačkoj

ima isti tretman kao državne institucije, a Austrija favorizuje zvanične institucije (30% budžeta za kulturu usmerava se u vaninstitucionalne organizacije),

- da produkcije nezavisnih teataru mogu da budu eksportne, tj. država može da ih koristi kao prezentaciju svoje kulture jer je estetika ovih predstava razumljivija za strance od inscenacije klasičnih predstava,

- da u zemljama u tranziciji, i pored indolentnog odnosa vlasti, nezavisne produkcije *čudom opstaju*, čak se i razvijaju, što potvrđuje izdržljivost i vitalnost ovih oblika staralaštva, tj. prilagođavaju se situaciji i preživljavaju u krizi,

- primetna je promena odnosa prema nezavisnim produkcijama koje su rezultat lobiranja pozorišnih mreža.

Posebno interesovanje je pobudila radionica koju je vodila italijanska umetnica Ariela Vidak (prezime nam je nešto poznato), koja se odnosila na korišćenje kompjuterske tehnike u scenskom izražavanju umetnika. Umetnikovi delovi tela su povezani - konektovani sa kompjuterom, a posebnim kompjuterskim programom koji se zove *inkrom* se omogućuje interaktivni odnos umetnika i kompjutera. Kompjuter reaguje na pokret, glas, zvuk, boju, toplotu tela, emocionalno stanje, a ta reakcija se prenosi na video zid koji je iza umetnika, tako da u istom momentu gledalac na sceni vidi umetnika koji izvodi svoj performans, a

Balon

kompjuter putem konekcije taj performans pretvara na video zidu u posebno umetničko delo izraženo kroz pokret, boju, ton, video animaciju, kompjutersku grafiku i sl. Stanje sa ekrana, povratnom vezom putom kompjutera, inicira umetnikovo umetničko, emotivno, mentalno i fizičko stanje na koje on reaguje stimulišući svoje mogućnosti i sposobnosti za nova izražavanja. Znači, umetnik može u saradnji sa kompjuterom istovremeno da glumi, igra, animira, slika, komponuje, režira, i to u nedogled. Ovaj oblik nove scenske umetnosti u interaktivnom odnosu sa kompjuterom pruža neslućene mogućnosti kreativcima, tj. otvara se

novo poglavlje, zaista, nove scenske umetnosti.

Nije zanemarljivo napomenuti da su na ovom skupu definisana i dva nova oblika pozorišnog organizovanja:

- *frindž teatar*, oblik pozorišnog organizovanja u okviru margina pozorišnog sistema i modela i

- *of teatar*, pozorišni oblik koji deluje van zvaničnog okvira pozorišnog organizovanja.

Srpsku delegaciju je sačinjavalo 9 pozorišnih stvaralaca koju je predvodila jedan od lidera u savremenoj pozorišnoj umetnosti, rediteljka Jadranka Anđelić iz poznatog i priznatog beogradskog *Dah teatra*.

Milovan Zdravković

POLITIKA IZ POTAJE UBIJA UMETNOST NA OTVORENOJ POZORNICI

Sitna kalkulacija gradonačelnika upropašćuje međunarodno ime ciriškog SCHAUSPIELHAUS-a

Ranije je pozorište provokacijama stvaralo politiku - danas politika sa sitničavim duhovima pravi pozorište. Do tog zaključka mora doći onaj ko prati aktuelnu situaciju u ciriškom Schauspielhaus-u. Ovdje se traži naslednik umetničkog direktora Matijasa Hartmana, koji 2009.g. odlazi u bečki Burgtheater. U uži krug favorita ubrajaju se: hamburški glumac i režiser Sven Eric Bechtolf (49), frankfurtska intendantkinja Elisabeth Schweeger (53) i rediteljka iz Bazela Barbara Frey (43).

Uz ovaj ansambl kandidata već sad je sigurno: Schauspielhaus-u kao jednom od najrenomiranijih pozorišta nemačkog govornog područja preti debakl. Sva tri favorita su no-nejmovi koji bi jedva pridoneli slavi ovog tetara. Sasvim suprotno poželjnom i traženom profilu: "Jedan direktor pozorišta treba da uliva i da zrači ogromnom snagom", kaže raniji kauptnik pozorišta Theater am Naimarkt iz Ciriha.

Prvobitno je na listi mogućih naslednika Matijasa Hartmana stajalo 30 imena. Stalni članovi pozorišta Verner digelin, Diter Dorn i Jirgen Flim poslali su predloge Komisiji za izbor. Komisiju čine gradonačelnik Ciriha, Elmar Lederberger kao predsedavajući i članovi

Upravnog odbora Mariane Burkhalter, Brigitte von der Crone i Christoph Vitali. Da li se spore oko stavova? "Ne, uopšte ne", uzdržano kaže Vitali, šef Fondacije Beyeler, "govorimo jedan s drugim". Ali Lederberger ima pri tom poslednju reč.

Gradonačelnik traži svog klonu. Ko je od kandidata o kojima se pregovara sličan E. Lederbergeru? On želi umetničkog direktora prema svom profilu, čoveka ekonomistu i populistu u jednom. A takode treba da bude dobar i sa sindikatima. A umetnički kvaliteti? Oni igraju sporednu ulogu.

Lederberger je naučio iz krize oko Kristofa Martalera i tada osetnog smanjenja broja abonenata u 2002.g. Kaže: "Šta sam u to vreme na kriznim sednicama morao da savladam, to je nečuveno". Zatim je danima i noćima razgovarao sa Matiasom Hartmanom o brojkama. U septembru 2003. g. gradonačelnik ga je predstavio kao novog direktora. "On tačno zna šta će biti moguće sa raspoloživim novcem", rekao je Lederberger. Tada su Lederberger i Hartman u mnogome bili slični: ekonomisti, jaki ljudi, komunikativni, populistu.

Nedostatak spremnosti na rizik

Verovalo se da je sa Hartmanom nađen kompletan direktor. Međutim, ophodjenje sa pobunjenim pozorišnim radnicima 2006.g. dovelo je do raskida između Hartmana i Lederbergera. Socijaldemokratski gradonačelnik u štrajku tehničkog personala pozorišta bio je uz članove sindikata. On sada iz toga izvlači pouku: "Cilj je da se relativno brzo stvore jasni odnosi, da se opet može vratiti mir u kuću", rekao je Lederberger kratko posle najave povlačenja Hartmana. O umetničkim kvalitetima nije ništa rekao.

Franc Vile, glavni urednik stručnog časopisa "Theater heute" konstatuje da je u poslednje vreme prilikom imenovanja direktora pozorišta manje vođeno računa o estetskom profilu kandidata od puozdanog upravljanja poslovanjem kuće. Cirihi to sada dovodi do same krajnosti: "Ako je Upravni odbor pozorišta uložio sve u to, da se oslobodi Kristofa Martalera, da bi ga onda zamenio Matiasom Hartmanom, u budućnosti mu se može nešto i verovati - samo ne i spremnost na rizik", kaže Vile.

Očevidno je da tako neće pobediti najbolji kandidat. Ulrich Kuon, aktuelna ličnost broj jedan nemačke pozorišne scene već je prokockan. Iz hamburškog Thalia Theater-a povučen je u Berlin u Deutche Theater, mada je on pokazivao zainteresovanost; on nije tako lak direktor. Takođe je Mihael Šindhelm, bivši upravnik Theater Basel-a otišao u Dubai. Umesto da se ozbiljno prihvate posla, za Schauspielhaus se radije pravi Lederbergov klon.

Najbliži mu je verovatno Sven Eric Bechtolf. Ali proglašeni konzervativac ne donosi nikakve nove impulse pozorištu, njegovi rediteljski radovi dobijaju loše ocene - on važi za zastareli pozorišni pojam. Kristine Desel, pozorišna kritičarka "Suddeutsche Zeitung-a" jasno kaže: "Bechtolf bi predstavljao korak unazad".

Švajcarska ponuda

Jirgen Flim je Upravnom odboru kao kandidata utrapio svog sledbenika Bechtolfa. Ovaj Hamburžanin, koji je oženjen švajcarskom glumicom Šarlote Švah, ima trgovačke kvalitete i raspolaže najboljim vezama. Važi za sujetnog i arogantnog.

Prema svom profilu pozorišni reditelj Bechtolf jeste kandidat sa najvećom sličnošću. Međutim, da li pozorišni re-

ditelj može pokrivoti mesto direktora? To bi sa profesionalnog gledišta bilo prilično smelo, kaže i diplomatski popušta, Franc Vile.

Direktorka Drame frankfurtskog pozorišta Frankfurter Schauspiel, Elizabet Šveger je pokazala dobar osećaj za postupanje sa novcem. Kada je 2001.g. preuzela ovo pozorište sa 1200 mesta, finansijski je bilo na dnu, morala je da uštedi četiri miliona evra. To bi moglo imponovati Lederbergeru. Međutim, pozorišni rad Elizabet Šveger teče pod etiketom "Mali eksperiment". Ona pokazuje malo osećaja za klasični repertoar i za reprezentativni teatar metropole. U pola glasa zamera joj se da je opsednuta jednom idejom. U tome liči na Martaleraovu šeficu dramaturgije Stefani Karp. A sa njom su u Cirihi imali loše iskustvo.

Barbara Frej naprotiv inscenira dobro, njene predstave su popularne. Njena pozorišna ponuda trenutno ima visoku konjukturu. A ona ima i prednost što je Švajcarkinja. Ustvari ona još nije vodila jednu veliku kuću. Može se dakle zamisliti da će ona oko sebe okupiti jedan tim. Ako bi se udružila sa Stefanom Bahmanom mogla bi za Schauspielhaus da veže dobre pozorišne umetnike. Ipak bi to bila krhka konstrukcija, jer su Barbari Frej potrebni lojalni saradnici i mogla bi imati muke u situacijama gde ne može da odabere saradnike.

To bi se moglo osvetiti u konfliktima sa buntovnim članovima sindikata. Frej bi mogla da shvati pritisak kao ograničavanje i mogla bi kruto reagovati. Ona važi kao distancirana i ponekad pokazuje hladnoću. Na sceni je poznata kao rediteljka "najčvršćeg kova".

Između radikalnog makijaveliste Hartmana i radikalnog umetnika Martalera, Frej bi bila sredina, a Schauspielhaus bi bio osrednji.

Priredila Ana Milakara

Matias Hartman, Elmar Lederberger: Raskid je došao sa štrajkom 2006.

Sven Eric Bechtolf, Elizabet Šveger i Barbara Frej

POZORIŠNI FESTIVAL U BERLINU

Pozorišni festival "THEATERTREFFEN" koji se svake godine održava u Berlinu tokom maja, jedna je od najznačajnijih teatarskih manifestacija u Evropi. Žiri, koji ima ulogu selektora, ove godine je odabrao deset najboljih prošlosezonskih predstava na nemačkom jeziku. Klasična dela i nove komade prikazali su teatri iz Hamburga, Bazela, Minhena, Vajmara, Beča, Ciriha i Berlina. Po prvi put izvedena su i javna čitanja novih svetskih dramskih stvaralaca. Od 494 nova komada, žiri je odabrao pet: "4 1/2" Nemice Arne Ali, "Migrantsko venčanje" Muserefa Ozturka Cetindogana iz Turske, "Gnjavaža" Finkinje Marije Kilpi, "Planinski biciklisti" Volкера Šmita iz Beča i "Pamučna vuna" Ali Tejlora iz Londona. Tokom festivala održane su i dramske radionice, internacionalni forumi i javne diskusije.

Festival su otvorile politički angažovane predstave "Talija teatra" iz Hamburga - "Ulrike Marija Stjuart" Nobe-lovke Elfride Jelinek, komad koji je u režiji Nikolasa Štemana imao svetsku premijeru, i Sartrove "Prljave ruke" u režiji Andreasa Krigenburga. Jelinek se u svojoj najnovijoj drami bavi nemačkom istorijom - delovanjem terorističke grupe RAF. Drama projektuje sukob dve heroine ovog pokreta - Ulrike Majnhof i Gudrun Enslin - na žensku dinamiku likova Marije i Elizabete u Šilerovoj "Mariji Stjuart". Štemanova postavka (reditelj je svojim videnjem Šekspirovog "Hamleta" pobedio na 36. Bitefu) je miks različitih pozorišnih stilova, muzike, zabave, vodenih bombi koje se bacaju u publiku, pištolja koji prskaju vodu...

Kritika kaže da je više revolucije teško zamislivo u nemačkoj savremenoj kulturi zabave. Uz određene ruke koje mu je autorka dala, Šteman se ovim svaštarenjem izborio sa tiradama nesceničnog teksta, ističući da ga je zanimao fenomen protesta tj. kako čovek može nešto da izmeni. Jer, svet sistematski ide ka lošem i mi uvidamo koliko malo možemo da promenimo, u nama se javlja resignacija.

Krigenburg je postavio "Prljave ruke" u savremenom ključu, sa minimalnom a veoma efektom scenografijom. Na scenu je smestio i pripovedača, igrao se paralelnim dešavanjima, uključio modernu muziku, poput benda Nirvana, džinovski luster, koji je dominirao scenografijom, imao je razne funkcije, gkteri su komunicirali sa publikom. Šteta je što u drugom činu tempo opada, malo se razvlače dešavanja. Glumica Judit Hofman, koja je tumačila Džesiku, bila je apsolutno superiorna nad ostatkom glumačkog ansambla. Isti reditelj se predstavio i Čehovljevim komadom "Tri sestre" u izvođenju teatra "Münchner Kammerspiele". U ovom videnju, tri sestre nikada nisu bile toliko usnule, poetične, apstraktne. Rediteljski postupak je udaljen od svega što čini Čehovljevu tradiciju. Svi govore u citatima, kao da govore o stvarima koje su već iskusili. I još su čudniji zbog maski koje liče na glave lutki - ogromnih, tužnih, dečjih lica - i koje skidaju svaku psihologiju i identitet likova, a u isto vreme, otvaraju nova polja igre. "Nisam mogao da jednostavno preместim komad u 'sada i ovde'. To bi pojednostavilo karaktere. Važnije mi je bilo da se oseća gubitak nego da se kaže da su u istoj situaciji kao i mi. Zato sam i izazvao glumce da ne

traže nešto što im je blisko već daleko. Upotreba maski je bila baš iz tog razloga, da udaljimo Čehova od sadašnjosti. Maske metaforično prikazuju i kreativnost i otpornost sestara na okolni pritisak", izjavio je Krigenburg.

"Maxim Gorki Theater" iz Berlina predstavio se komadom "Jadi mladog Vertera" Getea u režiji Jan Bosea. Reditelj je uz pomoć sjajnih mladih glumaca postavio ovaj klasični komad poput dela pop literature koje cilja u prazna srca sadašnjice. Među najbolje je uvršćena još jedna Boseova režija - Šekspirova komedija "Mnogo buke ni oko čega" u izvođenju "Burgtheater" iz Beča. U ogoljenom pozorištu, bez dramaturških intervencija i nasilnih interpretacija videćete komad onakav kakav jeste. Dok se publika smešta, na sceni je užurbano, gradi se, zakucava, glumci vežbaju. U pitanju je predstava koja je smešna, inteligentna, živa i, pre svega, bliska publici.

Bruknerovu dramu "Bolesti mladeži" režirao je Tilman Koler u vajmarškom pozorištu "Deutsches Nationaltheater". Bruknerova ekspresionistička drama o psihološki deformisanoj generaciji mladih ljudi posle Prvog svetskog rata izvedena je u koncentrovanoj verziji. Predstava liči na autopsiju - publika sedi sa sve četiri strane prostora koji je sala za autopsije, tamnica i bokserski ring. Priču o šestoro dvadesetogodišnjaka koji traže ciljeve, vrednosti, uspeh, karijeru, seks i ljubav, reditelj je veoma živo preneo iz 1926. godine u sadašnji trenutak.

Berlinski "Deutsches Theater" izveo je Eshilovu "Orestiju" u postavci Mihaela Thalhajmera. Reč je o 'hardkor' verziji ove antičke drame, u kojoj reditelj pri-

kazuje kako krvava linija - lančana reakcija osvete i nasilja - ljudske istorije teče stalno. Thalhajmer je izbacio treći čin i komad završava bez ikakve vere u demokratiju kao model rešenja. Nema spasenja, Orest se grči na zemlji, sasvim sam, kao i savremen čovek uostalom. Jedna od najupečatljivijih scena je kada, tokom ritualnog samožrtvovanja, Klitemnestra sipa na sebe kofu krvi. Krv kaplje sa njenog skoro nagog tela, a ona potom uzima cigaretu i otvara konzervu piva.

Molijerov "Tartif" u koprodukciji nekoliko pozorišnih kuća i režiji Dimitra Gotšefa, počinje eksplozijom konfeta i ukrasnih tračica kojima Tartif slavi apsolutizam dosade i otkriva sebe kao hladnog i provokativnog proroka. Reditelj pretvara Molijerovu komediju u mračnu parabolu konflikta prvog i trećeg sveta. Izvedba je dopunjena poezijom Hajnera Milera, odlomcima iz Biblije, dela Lao Cea, Cicerona... Kritika je nazvala ovu predstavu remek-delom.

Opera "Dido i Eneja" Henrija Purcela nastala je po motivima tragedije Kristofera Marloa "Dido, kraljica Kartagine". Komad u režiji Sebastijana Nublinga izvodi "Theater Basel". Kada se čini da patos grčevite ljubavne priče ne može biti jači, reditelj nas podseća da je put do ljudskih srca preko njihovih stomaka. Na scenu se iznose kuvana jela...

"Bog krvoprolića" Jasmine Reze u režiji Jurgena Goša teatra "Schauspielhaus" iz Ciriha. Rezin konverzijski komad koristi sva pravila komedije da prikaže ne toliko transformaciju regresije u varvarizam koliko činjenicu da zaštitni mehanizam ne radi, da se ništa više ne računa. Radnja prati dva bračna para čiji su sinovi nasilni.

Predstave prikazane na festivalu "Theatertreffen" još jednom su dokazale da je nemački teatar i dalje jedan od najjačih u svetu i pokazale kako se reditelji, bilo stari ili mladi, lako nose i sa klasicima i sa savremenim komadima.

A. Jakšić & K. Tojić

NAGRADE

NAGRAĐENA ANITA MANČIĆ

Za najbolju epizodnu ulogu na 14. Međunarodnom festivalu malih scena u Rijeci Anita Mančić je osvojila nagradu "Veljko Maričić". Ona je nagrađena za ulogu Hamleta u autorskoj predstavi Sonje Vučković "Cirkus Istorija", rađenoj u produkciji Jugoslovenskog dramskog pozorišta i BITEFa. Ovo je drugo učešće JDP na ovom festivalu, nakon 10. Festivala MFMS na kome su nastupili sa predstavom "Skup Marina Držića" u režiji Jagoša Markovića.

Festival je održan od 29. aprila do 6. maja, a na festivalu su učestvovali i teatri iz Hrvatske, Italije, Slovenije, Letonije i Finske. Osim JDP na festivalu je učestvovao i Atelje 212 sa predstavom "Odumiranje" kojom je festival zatvoren. Nagradu za najbolju predstavu u celini osvojila je "Samljevenestao" pozorišta "Jožef Katon" iz Budimpešte.

Stručni žiri 14. Međunarodnog festivala malih scena radio je u sastavu: Voja Brajović (Beograd, Srbija), Helena Buljan (Zagreb, Hrvatska), Meta Hočevar (Ljubljana, Slovenija), Vili Matula (Zagreb, Hrvatska), Željka Turčinović (Zagreb, Hrvatska).

M.J.

GOSTOVANJA

ŽENIDBA U BALTIČKOJ KUĆI

Na internacionalnom pozorišnom festivalu "Baltička Kuća" u Sankt Peterburgu nastupio je ansambl Drame Narodnog pozorišta sa predstavom "Ženidba", N.V.Gogolja u režiji Slavenka Saletovića.

Sankt Peterzburško Državno Pozorište "Baltička Kuća" dobilo je naziv 1991. god. Do tada je bilo Lenjingradsko Državno Pozorište nastalo 1936. godine spajanjem dva pozorišta, Crvenog Teatra i Teatra Radne Omladine. 1991. god je održan i prvi internacionalni pozorišni festival što je uslovalo da nakon 9 godina festivalskog života ovo zdanje dobije status Pozorišta-Festivala. "Baltička Kuća" je organizator i mnogih drugih festivala ("Monokl", festival monodrama, Evropski festival modernog plesa "Tanz Teatar", Internacionalni festival dečjih predstava "Srećan rođendan Astrid Lindgren"...)

M.J.

O KULTURI

MRZITELJI UMETNOSTI

Prema rezultatima istraživanja sociologa Predraga Cvetičanina o kulturnim potrebama, navikama i ukusu građana, koje je preneo Tanjug, oko 70 odsto građana Srbije nijednom u godini dana nije bilo u pozorištu!

Ako još gori pokazatelji mogu da uteše, onda je to podatak da 80 odsto građana nije pročitao ni jednu knjigu za potrebe usavršavanja na poslu, a 45% nije pročitao knjigu ni iz ličnog zadovoljstva. Malo manje od pozorišta ne vole koncerte, pa je njih posetilo 60 odsto anketiranih, a više od polovine nije otišlo u bioskop u poslednjih godinu dana.

Istraživanja pokazuju da većina građana Srbije mesečno troši oko 1.000 dinara na kulturu. Nije umesno poredenje, ali jedan pušač u porodici mesečno izdvoji oko 3.000 din. na cigare.

Građani Srbije najviše vole besplatne aktivnosti, pa slobodno vreme predviđeno za bavljenje nekim kulturnim sadržajima provode uz TV, šetnje, razgovore s prijateljima i okupljanja na porodičnim proslavama. Od pozorišta manje vole galerije, muzeje i koncerte klasične muzike. "Mrzitelji umetnosti" su pretežno muškarci, uglavnom sa završenom srednjom školom, a mnogi od njih su nezaposleni ili u penziji i žive u selima Srbije ili u gradovima sa manje od 100.000 stanovnika.

Muškarci u dokolici preferiraju bavljenje sportom, lovom, ribolovom i odlaske u kafanu, a žene gajenje cveća i uređenje stana.

Sudeći prema dobijenim rezultatima o kulturnim potrebama, navikama i ukusu građana, nameće se poznati zaključak: može se i bez kulture! A i jeftinije je.

M.J.

Tri sestre (Foto: Arno Declair)

Ulrike (Foto: Arno Declair)

Prljave ruke (Foto: Arno Declair)

Orestija (Foto: Ilko Freese)

Tartif (Foto: Arno Declair)

TITO - ČETVRTI PUT

Pozorišne novosti iz Crne Gore

Nova predstava Teatra mladih *Mrakuša*, u režiji Bore Stjepanovića, izvedena je u sali DO-DEST KIC-a "Budo Tomović" u Podgorici. Po motivima teksta Sene Mustajbašić, crnogorsku adaptaciju su uradili Dubravka Drakić i Boro Stjepanović. Priča počinje dolaskom mlade glumice koja želi da iznajmi stan... *Mrakuša* otvara pitanja koja su tipična za našu sredinu iako bi mogla da se dešava u bilo kom gradu srednje Evrope, ona je fokusirana na generacijski osećaj da ništa nije u redu. Ovaj tekst predstavlja mrežu satkanu od raspoloženja, planova, čežnji, sukoba, razbibriga, fantazija i muškaraca. Kako se ukućanke predstavljaju, a šta zapravo žele? Koliko žive svoj život ili teže "predstavi" dobrog života. Kuća u kojoj žive gaji duhove prošlosti te tako baca mističnu zavesu na svakodnevna dešavanja. Reč je o horor komediji koja otvara uvek aktuelna pitanja.

Predstava *Sama sam večeras* premijerno je izvedena na Sceni 213 u sklopu programa tradicionalne kulturne manifestacije "Dani akorda" u Nikšiću. Komad je po tekstu Žan Pol Antoana režirao Dragan Knežević. Sa ovom predstavom akord će učestvovati i na predstojećem međunarodnom festivalu DADRAS u Subotici. Reč je o životnoj drami dvoje usamljenih, kojima je slučajni susret promenio život. Tema ove duo drame je osećanje teskobe i promašenosti, ali i čežnja za ljubavlju, lepotom, harmonijom i za nekim spokojnim bivstvovanjem.

BALKAN EKSPRES

Teatarske novosti iz Makedonije

Drama *Napadi* je nova predstava Kumanovskog pozorišta. Komad je nastao po motivima britanskog pisca Martina Krimpa, čiju je postavku uradio Robert Simonovski. "Ovaj komad do sada nije bio izveden u Makedoniji. Pokušali smo da napravimo savršenu teatarsku izvedbu. Šestoro glumaca je pokušalo da napravi idealan karakter, rađeno je po principu predstava u predstavi", rekao je reditelj ove post-moderne drame.

Premijera *Vagininih monologa* Iv Enslera, u režiji Martina Kočovskog održana je u Narodnom teatru Bitolju. "Pitanje je da li žene same rešavaju svoje probleme ili su oni bliski svima, odnosno da li problemi sociološke, političke i polne prirode zaista postoje", rekao je umetnički direktor Saša Ognjenovski. Reditelj je rekao da nije u pitanju klasično pozorište već moćna kompozicija od 12 kratkih izvedbi. "Svaki od njih prikazuje najintimnije ispovesti žena", dodao je Kočovski.

U istom teatru je izveden i komad *Mlad-Besan* po motivima drame Džona Ozborna, koja je vapaj dece i mladih, njihovih problema, odbačenosti od društva i besa zbog toga. Reditelj komada je Jovan Ristovski.

Autorski projekat Janija Bojadžija *Film ljubav* imao je premijeru u Dramskom teatru. "Moja drama ima pet likova

Predstava *Poseta stare dame* Bitef teatra gostovala je u Tivtu. Crnu komediju Fridriha Drenmata režirao je Stefan Sablić. Glavnu junakinju, bogatu ženu koja je uverena da je novac pokretač svih pravdi i presuda, igra Jelisaveta Seka Sablić.

Dvanaeste Hercegovačke aprilske pozorišne svečanosti, zatvorila je predstava *Greta, stranica 89*, Luka Hibnera u režiji Borisa Lješevića, a u izvođenju Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada. Pred zatvaranje festivala uručena je Plaketa "Miloš Šami", koju Hercegovačko pozorište dodeljuje za doprinos promociji ove manifestacije, direktoru gradskog pozorišta iz Podgorice, Zoranu Soškiću.

Jagoš Marković režiraće Strindbergov komad *Kraljica Kristina* u švedskom kraljevskom pozorištu "Dramaten". Ugovor je sklopljen nakon uspešnog gostovanja u Švedskoj beogradske *Gospođe ministarke*. Komad *Kraljica Kristina* radi se u čast obeležavanja 150 godina postojanja ovog pozorišnog zdanja. Glavnu ulogu tumačiće Elin Klinge, a lik kraljice majke oživeće Bibi Anderson, legenda svetske kinematografije i doživotna prvakinja švedskog kraljevskog pozorišta.

Predstava *Nora* Crnogorskog nacionalnog teatra, gostovala je 12. maja u Sankt Peterburgu, u okviru Međunarodnog pozorišnog festivala naslovljenog "Balkanski teatarski prostor". U obnov-

iz komšiluka, od kojih je jedan glumac koji nije igrao pet godina, jer je u tranziciji shvatio da je glupo glumiti dok drugi zgrću milione. Međutim, on shvata da umetnici ne mogu biti pragmatični te se vraća na scenu... Reč je o individui koja živi u paradoksu. U tom smislu napravio sam predstavu o svemi i ni o čemu" rekao je Bojadži.

Nova predstava u Štipskom pozorištu je *Grof Milivoj*, nastala po tekstu Riste Krleže, u režiji Mladena Krstevskog. "Drama je bazirana na stvarnom događaju koji se desio krajem dvadesetih prošlog veka u selu Struga. Svi likovi imaju atribut makedonskog etnosa, obučeni su u nošnje, i cela predstava reflektuje duh ljudi tog vremena", rekao je reditelj koji tumači i naslovnu ulogu.

Četvrta sestra Januša Glovackog u režiji Kirila Petreskog je premijerno prikazana u Prilepskom teatru. Glovacki govori o tranzicijskom haosu i postkomunističkoj Rusiji u kojoj vlada tajkunstvo. Pisac pravi ironijski osvrt na Čehovljeve "Tri sestre" i "Pepeljugu".

Beogradsko Narodno pozorište gostovalo je u Makedonskom narodnom teatru sa predstavom *Laža i paralaža* Jovana Sterije Popovića u režiji Juga Radivojevića. Upravnik makedonskog pozorišta, Sašo Milenkovski, najavio je da posle uspešnih saradnji sa hrvatskim i srpskim teatrom, istu vrstu angažmana pla-

Međunarodni projekt: *Tito i Naser, ili...*

ljenom autorskom projektu Branislava Mićunovića, u Ibzenovom komadu pored Predraga Ejduša i Branimira Popovića, uloge tumače i tri nova glumca: Ana Vujošević, Boris Isaković i Nada Vukčević.

Teatar mladih sa Cetinja gostovao je na sceni Filodramatica u Rijeci, sa predstavom *Creeps*. Isti komad izveden je i pred splitskom publikom u Kazalištu mladih. Savremeni komad Luka Hibnera se bavi uticajem televizije na mlade.

Bibliografiju Ljiljane Milunović, "Pozorište u crnogorskoj periodici 1944-

1953", objavilo je Crnogorsko narodno pozorište. Knjiga sadrži preko 2600 bibliografskih jedinica sa veoma sadržajnim anaotacijama i nekoliko stotina drugih podataka o pozorištu u Crnoj Gori kako ga, još od pre završetka Drugog svetskog rata, prati post okupaciona periodika tokom prve decenije svog izlaženja.

Tito i Naser, ili kako sam naučio da volim socijalizam, koju je u Crnogorskom narodnom pozorištu postavio egipatski umetnik Ahmed El Atar, premijerno je izvedena u Hamburgu, u okviru festivala Kampnagel. Reč je o jednom od osam samostalnih komada kompleksnog

projekta "Tito - četvrti put", u kojem učestvuju više od 100 umetnika, a realizuje se u koprodukciji desetak festivala i teataru iz jugoistočne Evrope i Nemačke. Crnogorska premijera zakazana je u oktobru na sceni nacionalnog teatra u Podgorici. Autor tekstova o Titu je Ivo Banac, dok kreativnu podršku daje Branko Brezovec. Projekat predstavlja teatar koji se bavi paralelnim diskursima, koji kroz ples i masovni spektakl daje sliku istorijske stvarnosti viđenu očima stranih umetnika...

A.J.

Tatarska zavrzlama: *Iza kulisa*

niraju i sa nacionalnim ansamblima u Albaniji i Turskoj.

Dečji komad *Balkan ekspres* Stefana Čaptikua, modernog albanskog autora, imao je premijeru u Dečjem pozorišnom centru. U režiji Vladimira Milčina, komad je nastao na motivima ruske srednjevekovne bajke sa fragmentima Šekspirovog "Hamleta". Autor je aktualizovao priču sa postkomunističkom balkanskom situacijom, gde je glavni izazov svakog žitelja da pobegne iz domovine. Drama je bazirana na konfliktu te želje i nemogućnosti njenog ostvarivanja.

Premijera *Iza kulisa* Majkla Frejna u režiji Dragane Miloševske-Popove, održana je u skopskom Turskom teatru. Tekst se bavi stvaranjem predstava.

Ženski problemi: *Vaginin monoloz*

Nabokovljeva *Lolita*, koju je adaptirao i postavio Oliver Micevski, imala je premijeru u Dramskom teatru. "Roman je savršen tako da nije bilo lako napraviti ekvivalent za scenu. Tekst je očišćen od 'neprirodnih' delova, pokušali smo da sačuvamo esenciju ljubavi bez granica", rekao je Micevski.

Lavirint sećanja Avnija Halimija, u režiji Kustrima Bektešija je premijerno izveden u Albanskom teatru u Skoplju. U pitanju je komad o disbalansnom svetu i društvu u kojem su izgubljene sve vrednosti. Glavni lik je žrtva porodičnog nasilja. "Drama prikazuje tragediju savremenog, običnog čoveka koji je prisiljen da bude žrtva jer nema izbora", rekao je reditelj.

U Skoplju je održana premijera drame *Konj kočije*, koprodukcije skopskog Albanskog teatra i Nacionalnog teatra iz Tirane. Reč je o modernoj izvedbi koja se bavi muško-ženskim odnosima, kao i prevažnosti stvari pre momenta smrti. Autor teksta koji je postavio Gzim Kame je Ferdinand Hisi.

Nacionalno pozorište "Jordan Hadži-konstantinov-Džinot" iz Veleša premijerno je izvelo komad *Zaboraviti Herostrata*, ruskog pisca Grigori Gorina, u režiji Zoje Buzalkovske. "Gorinov tekst se bavi istorijskim faktama kada je Herostrat spalio veličanstven hram posvećen Artemidi, koji je kasnije proglašen jednim od sedam svetskih čuda", rekla je rediteljka.

Aleksandra Jakšić

NAVALA FESTIVALA

Kazališna dešavanja u Hrvatskoj

Najbolja predstava 21. susreta lutkarskih pozorišta (ove godine domaćin je bilo Gradsko kazalište lutaka Split) je *Lepotica i zver* rediteljskog para Zheny i Petra Pashova u izvedbi zadarskog Kazališta lutaka.

***

Ovogodišnji program Festivala hrvatske drame i autorskog pozorišta *Marulićevi dani*, koji je održan posljednje sedmice aprila, ponudio je reprezentativan presek umetnički atraktivnih predstava u jednogodišnjoj produkciji teataru koja na repertoaru imaju hrvatski tekst. Takmičilo se devet predstava, od čega tri iz inostranstva. Festival je otvorio zagrebački HNK predstavom *Hasanaginica* Mustafe Nadarevića. Slede *Bez trećeg* Milana Begovića u režiji Gorana Golovka i izvedbi splitskog HNK, *Kurve* Fede Šehovića u režiji Ivana Lea Leme i produkciji HNK u Osijeku, *Ničiji sin* Mate Matišića u režiji Vinka Brešana i izvedbi riječkog HNK Ivana pl. Zajca, *S druge strane* autorskog dvojca Nataše Rajković i Bobe Jelčića u izvedbi Zagrebačkoga kazališta mladih i *Smisao gospodina Lojtrica* Saše Anočića u izvedbi KNAPP-a Peščenica.

Od stranaca igrane su *Maškarate ispod kuplja* Ive Vojnovića u režiji Ivice Kunčevića i izvedbi Kraljevskog pozorišta Zetski dom - Cetinje, *Ovaj krevet je prekratak ili samo fragmenti* Nine Mitrović u režiji Ivane Đilas i produkciji SNG-a iz Nove Gorice te *Elita (Gospoda Glembajevi)* Krleže koju je režirao Ivica Buljan, a izvelo Litvansko narodno kazalište iz Vilniusa. Pobjednik festivala je

Obični ljudi: *Kako misliš mene nema!*?

komad *S druge strane*, dok je publika proglasila najboljom *Hasanaginicu*.

***

U Teatru Exit autorska ekipa - rediteljka Ivica Boban, glumci Amar Bukvić i Filip Juričić i dramaturg Olja Lozica, od običnih životnih događaja kakve možemo čuti na svakom koraku stvorili su smešnu, komičnu, dramatičnu i tužnu predstavu *Kako misliš mene nema!*?, koja govori o životu običnih ljudi, koji je daleko od uspeha i blještavila, koji je gorak i težak. Dvojica prijatelja žive na rubu egzistencije i sanjaju kako otići na more. Čas glumeći sebe, čas se transformišući u one koje susreću u svojim životima, Blaž i Nino pričaju uzbudljivu sagu o turbnoj i apsurdnoj dramatičnosti svakodnevice.

***

Deče pozorište Dubrava premijerno je izvelo predstavu *Bliznakinje*, koje je prema motivima istoimenog romana Ericha Koestnera dramatisovao i režirao Oliver Frljić. Dve sestre, koje su roditelji razdvojili ne samo fizički nego su ih doslovce iskorenili iz sećanja i svojih života tako što im nisu ostavili ni isto prezime, slučajnost spoji na zajedničkom

letovanju, gde otkriju da su im roditelji isti. Otkrivši to, ali i da jedna drugoj nedostaju, odluče svaka upoznati roditelja kojeg do tada nije poznavala, s namerom da ih ponovno sastave i osiguraju zajednički i sretan porodični život. Frljić je napravio vrckavu i duhovitu predstavu. Slažući komične detalje u mozaičnu strukturu bogatu fejdooovskim situacijama i montipajtonovskim gegovima začinjenu karakternim nijansama likova, razigrao je i situacije i likove.

***

Propitivanje psihologije i patologije zatvorenih i izolovanih mikrosvetova te problemi samoće, otuđenosti i odbačenosti, teme su koje povezuju predstave 14. međunarodnog izdanja *Festivala malih scena u Rijeci*, koji je održan od 29. maja do 6. juna i okupio je deset teataru iz sedam evropskih zemalja. Smotru je otvorila predstava *S druge strane* ZKM-a. Sledi italijansko pozorište Sud Costa Occidentale sa komadom *Moj život* u režiji Emme Dante, *Cirkus istorija* BITEF-a i JDP-a Sonje Vukičević, *Mačka na vrućem limenom krovu* riječkog HKD Teatra u režiji Larryja Zappije, *Slomljenost* teatra Katona Jozsef iz

Mađarske u režiji Viktora Bodoa, *Fragile!* u režiji Matjaža Pograjca i izvedbi SMG-a, *Smisao života gospodina Lojtrice* zagrebačke trupe KNAP Saše Anočića, *Sonja* letonskog Novog riškog kazališta u režiji Alvisa Hermanisa, *No return* Teatra Viirus iz Finske u režiji Cezarisa i *Odumiranje* srpskog Ateljea 212 reditelja Egona Savina. Najboljom predstavom u celini proglašena je predstava *Samljenje* nastao a publika je nagradila beogradske *Odumiranje*.

***

Možemo li, jesmo li spremni i sposobni komičnost doživljavati na ciničan način? Možemo li u svet budućnosti stići preko šoping grada? I, nije li šoping možda iluzija i zamka ako se u njemu može kupiti smisao života? To su pitanja koja nudi rediteljska rekonstrukcija Ozrena Prohića, njegova režija Držićevog remek-dela *Dunda Maroja*, koje je nakon 25 godina ponovo premijerno izvedeno na sceni zagrebačkog HNK.

***

Komad *Veliki Getsbi*, nastao po istoimenom romanu Francisa Skota Fitzdžeralda, premijerno je izveden u Zagrebačkome kazalištu mladih, u rediteljskom viđenju Ivice Buljana. *Getsbi* prikazuje sasvim novog Ivicu Buljana, koji se ovoga puta pokazao u klasičnom i umerenom izdanju. Buljan je gradio veliku ansambl predstavu, raspoređenu u niz čvrstih prizora, držeći se naklonosti prema naraciji na sceni kao temeljnom stilskom postupku. Takođe, istovremeno i vrlo pažljivo i samog predloška, oživivši atmosferu bogataških zabava, u kojoj nekako nasilno egzistira galerija likova na čelu s kraljicom zabave, Getsbijevom ljubavlju, Dejzi.

***

Umesto traganja za srećom, je li spas u njenom preziranju - dilema je koja muči *Hedu Gabler* u Kunčevićevom rediteljskom čitanju Ibzenove drame na

sceni osječkog HNK-a. Život nije samo žudnja za srećom, nego i žudnja za smrću kao jedinom pravom slobodom, poruka je najnovijeg scenskog propitivanja Hede Gabler. Ivan Kunčević je izrežirao predstavu punu sumornih nijansi, punu života koji čoveka vreba u budućnosti, koji nam se nudi kao sreća.

***

Na sceni Zagrebačkog kazališta lutaka praižvedena je nova muzička predstava *Peća i vuk*. Reč je o živahnoj priči o hrabrom, malom Peći koji uspeva uhvatiti velikog, strašnog vuka. Ta pustolovina je Sergeju Prokofjevu poslužila da deci približi zvuke orkestra. Reditelj je Želimir Mesarić a autor teksta Mladen Čutura.

***

Šta je pre, kokoška ili jaje? Ili zapravo pile? Može li pile biti pametnije od kokoške? Biti drukčiji - je li to prednost ili je nedostatak? Na navedene dileme i pitanja pokušava dati odgovor dečja predstava *Mudro pile* slovenačkih autorke Maje Aduše Vidmar i rediteljke Katje Pegan, koja je premijerno izvedena u Gradskom kazalištu Žar ptica u Zagrebu.

***

U režiji Zlatka Viteza, Kazališna družina Histron u Histrijskom domu premijerno je izvela *Falstofijadu*. Satirična komedija složena je iz Šekspirovih drama u kojima se pojavljuje lik Falstafa (Henrik IV, Henrik V i Vesele žene vindzorske) i začinjena domaćim tekstovima, pa i Krležom. Predstava aludira na hrvatsku društvenu stvarnost te na istorijsku, kulturnu, političku i svaku drugu prošlost i sadašnjost. Počevši od Falstafove smrtne postelje, gde okončava život Šekspirov hedonista, tokom cele predstave, koristeći se elementima pučke komedije, satire i improvizacije, rekonstruiše se Falstafova i hrvatska stvarnost.

A.J.

PRODUKT I ŽRTVA KAPITALIZMA

Vesti iz slovenačkog gledališta

Na sceni teatra SNG Nova Gorica premijerno je izveden komad *Orkestar Titanik* Hrista Bojčeva u režiji Matjaža Latina. "Iluzija je jedna od najjačih stvari koje ljudsko biće poseduje, ona mu pomaže da preživi", rekao je bugarski pisac političkih satira i komediograf Hristo Bojčev, pisac čije se drame igraju širom sveta. Slovenačka publika se prvi put susreće sa njegovim dramama ovim komadom koji je nazvan komedijom.

Priča prati četvoro beskućnika koji žive u napuštenoj železničkoj stanici i čekaju voz koji će ih odvesti iz bede. Jednog dana voz ipak stiže, ali samo da bi izašla još jedna izgubljena duša, izvesni Hari Hudini. Život na stanici odjednom postaje prepun bizarnih situacija, iluzije postaju stvarni događaji iz života beskućnika...

***

Poslednja premijera u Novoj Gorici je komedija *Buba u uhu* Žorža Fejdoa u režiji Januša Kice. Nova postavka je izvedena u čast stogodišnjice prvog izvođenja ovog poznatog vodvilja. U našoj eri u kojoj se ozbiljni ljubitelji umetnosti rugaju Fejdoovom radu, opisujući ga kao jeftinu zabavu, samo nekolicina primećuje njegovu sjajnu sposobnost opservacije. Fejdoovi likovi imaju tragičan momenat "izgubljenosti", njihov svet počinje da se

ruši zbog male greške. Majstor francuskog bulevarskog teatra je skicirao iznenađujuće savremenu atmosferu zatočenosti individue u surovom mehanizmu modernog vremena.

***

Ansambl Drame SNG-a Ljubljana izveo je Ibzenove *Aveti* u viđenju reditelja Eduarda Milera. Drama koja se bavi veneričnim bolestima, incestom, nevernošću i eutanazijom, jedna je od najjačih Ibzenovih dela, ujedno i najkontroverznijih. Kada je objavljena prodana je u samo nekoliko primeru. Nije izvedena u Norveškoj skoro deceniju posle svetskog debija u Čikagu. Na večeri 1898. g. koja je organizovana u Ibzenovu čast, u kraljevoj palati u Stokholmu, kralj Oskar II izrazio je mišljenje da su *Aveti* loša drama i da pisac nije trebalo da je napiše. Ibzen je odgovorio da je to bilo jače od njega.

***

Prvo slovenačko izvođenje drame *Agaster* Vasilija Sigareva režirala je Ivana Đilas za SNG Ljubljana. Ruski tridesetogodišnji pisac napisao je osamnaest komada koji se izvode širom sveta. Dohitnik je velikog broja nagrada, uključujući i rusku Anti-Booker (2000) i London Evening Standard nagradu za obećavajućeg pisca (2002, prvi put je na-

građen neengleski komad) za dramu *Plastelin*.

Sigarev dolazi iz uralskog dela Rusije, koji je teško pogođen raspadom Sovjetskog Saveza. Nova sloboda koju su dobili raspadom unije uticala je na promenu vrednosti - pohlepa za materijalnim dobrima otvorila je ponor između siromašnih i bogatih.

Agaster je ironičan porodični komad. Sin se vraća kući posle sedam godina provedenih u zatvoru. Porodica slavi njegov povratak, ali proslava uskoro postaje svoja suprotnost prepuna zlih reči i vrdanja. Andrej, koji je u zatvoru maštao nostalgijom o divnim momentima iz detinjstva, ne može da prepozna članove svoje porodice. Kada ga gnevna porodica izbaci napolje, on opljačka radnju ne bi li ih obradovao ukradenim. Ali, policijama je odmah za njim i nova robija je neizbežna. On pokuša da se obesi u toaletu ali ga policija nalazi u poslednjem trenutku. Za njega nema iskupljenja, Andrej je osuđen na mučenički život.

***

Na sceni nacionalnog teatra u Mariboru, premijerno je izveden komad *Za nacionalni interes* Toneta Partljiča u režiji Jaše Jamnika. Reč je o političkoj satiri koja se dešava u malom mestu tokom izbora za mesnog župana. Ljudi se bore za svoje interese, varaju jedan drugog, mahinacije su svuda...

"Najlošija" Ibzenova drama: *Aveti* (Foto: Peter Uhan)

***

Slovensko ljudsko gledalište imalo je premijeru komada Patrika Marbera, crne komedije *Havard Katz* u režiji Matjaža Zupančiča. Ovaj komad je premijerno izveden u londonskom Royal National Theatre 2001. godine u režiji autora. Zajedno sa dramama "Dilerov izbor" i "Bliže" čini trilogiju. Katz je muž, otac, sin, brat, agresivni jevrejski agent, zvezda C kategorije, napunio je pedeset i ne snalazi se u krizi srednjeg doba. Besan je na ženu, šefa, starije, netalentovane klijente, koji hoće da postanu slavni, besan je na sebe, na život, na ceo svet. Havarda srećemo u trenutku kada se našao na najnižoj tački života i hoće da se ubije. Katz je produkt kapitalizma: arogantan, nasilan, bez trunčice čovečnosti, koji postaje njegova žrtva.

***

U Mestnom gledalištu Ptuj premijerno je izveden komad Tenesija Vilijamsa *Igra za dve osobe*. Režiju potpisuje Rene Maurin a igraju Aleksandra Balmazović i Aljoša Ternovšek. Komad koji se retko izvodi, sam autor je smatrao svojim najboljim delom, a začinjeno je autobiografskim elementima. Akteri, dvoje glumaca, brat i sestra, napušteni od strane svoje teatarske trupe, u nekom propadajućem pozorištu u američkoj unutrašnjosti, čekaju na početak predstave, bez scenografije i ostalih pozorišnih pomagala. Stvarnost i fantazija se u ovoj "Igru za dve osobe" prepliću do te mere, da i gledalac, skupa s izvođačima, nije sposoban sve da razluči.

A.Jakšić

KAZALIŠNE/POZORIŠNE IGRE

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine

Regionalnom pozorišnom projektu **Bosanski kralj** u režiji Adisa Bakrača, pridružilo se i Pozorište "Marin Držić" iz Dubrovnika. "Dubrovnik je nezaobilazan grad kada je u pitanju srednjeevropska Bosna, što i priča koju mi pričamo kroz **Bosanskog kralja** potvrđuje. Zato smo smatrali za shodno da pored Nikšića, Bihaća i Brčkog kao prijatelja ovog pozorišnog projekta uvrstimo i Dubrovnik", rekao je producent predstave koja je premijerno izvedena krajem aprila.

***

"Nakon 302. odigrane predstave i drugih teatarskih programa u ovoj sezoni, nakon izvedene tri premijerne predstave i dve u pripremi, nakon učešća na 10 festivala u ovoj sezoni na koje se stiže prethodnom selekcijom, nakon brojnih nagrada i priznanja za umetničke rezultate, Gradsko veće Mostara, ne obazirući se na ove činjenice, usvajajući budžet grada, koji je predložio gradonačelnik, praktično je donelo odluku o gašenju Mostarskog teatra mladih", informacija je koja je stigla iz ove teatarske kuće.

***

Predstava **Klasni neprijatelj**, koju je prema istoimenom tekstu britanskog pisca Nejdžela Vilijamsa režirao Haris Pašović, premijerno je izvedena u amfiteatru Mašinskog fakulteta u Sarajevu. Ovo je, nakon predstava **Hamlet** i **Faust**, treći projekat produkcije "East West Centar". "Smatram da je to jedan od

najboljih tekstova s kraja 20. veka. Kontaktirao sam autora i dobio sam dozvolu da adaptiram ovaj tekst za bosanske prilike. Radnja se dešava u učionici gde se učenici završne godine zabarikadiraju. Postaju agresivni i svakoga ko pokuša da uđe u njihovu učionicu ismejavaju, tuku i maltretiraju. U predstavi analiziramo zbog čega se učenici ponašaju tako. Posećujući škole, nažalost, shvatili smo da je naša realnost u mnogim slučajevima slična dešavanjima u ovoj predstavi", ističe Pašović. Predstava će imati letnju turneju po BiH i regionu, dok će Pašovićev **Hamlet** gostovati na velikom teatarskom festivalu koji se održava u Sankt Peterburgu.

***

Povodom 75 godina postojanja Dečjeg pozorišta Republike Srpske u Banja Luci odigran je Kolodijev **Pinokio** u režiji i dramaturgiji Slavča Malenova. Profesor filmske i teatarske umetnosti u Sofiji Slavčo Malenov već se predstavio banjalučkoj publici predstavama **Mala Ella** i **Majstor i Margarita**. "Napraviti lutku je zahtevan i mukotrpan umetnički posao u koji treba uneti celog sebe. **Pinokio** je priča čiji koreni vuku još iz Biblije, priča o Tvorcu i njegovom delu. Uvek postoji sukob želje i materijala i tom materijalu se mora pristupiti s ljubavlju, jer je to jedini način da se ta ljubav vrati", rekao je Malenov.

***

Selektor Bojan Munjin uvrstio je šest predstava za glavni program ovogog-

dišnjeg, **Šestog festivala bosanskohercegovačke drame u Zenici**. "Odabrane predstave sadrže kvalitete nesumnjivog bogatstva imaginacije tekstualnog predloška, ostvarene su unutar vrlo solidne rediteljske organizacije i poseduju glumačku igru na visokom ili barem krajnje korektnom izvedbenom nivou. Autorski tekstovi se na savremeni i rafinirani, negde intimistički način obraćaju stvarnosti kojom se bave; ili su groteskni i ironični, ili su bolni i gorki, ili su crnohumorni, ili senzibilni i suptilni. Ove drame prožete su hrabrošću i oštrinom u tretiranju nekad 'zabranjene' stvarnosti, poseduju intelektualnu pronicljivost, humor i psihološku dubinu, te sasvim svežu lucidnost i zaigranost", rekao je selektor.

Takmičile su se predstave: **Sretna Nova 1994!!!** Mostarskog teatra mladih (autor Zlatko Topčić, režija Rahim Burhan), **Vremenski tunel** Pozorišta mladih Sarajevo (autor Nenad Veličković, reditelj Admir Glamočak), **Važno je biti pozitivan** Darka Lukića, u režiji Vlade Keroševića (Teatar Kabare Tuzla), **Prvi put s ocem na izbore** Abdulaha Sidrana, u režiji Sulejmana Kupusovića (Narodno pozorište Sarajevo), **Poslednji iz kaste strasti** Miodraga Žalice, u režiji Gradimira Gojera i izvedbi ansambla Bosanskog narodnog pozorišta Zenica i **Zagrljenici**, takođe Miodraga Žalice, u režiji Roberta Raponje (SARTR Sarajevo). Ovogodišnja festivalska premijera je iz kuće domaćina - Bosanskog narodnog

pozorišta Zenica: **Kralju ipak ne sviđa se gluma** Dževada Karahasana, koju je režirala Lajla Kaikčija. Pobjednik festivala je komad **Zagrljenici**.

***

Predstava **Ženidba**, koju je prema tekstu Gogolja režirao Petar Veček, a produciralo Narodno pozorište Sarajevo, otvorila je **26. Pozorišne/Kazališne igre Bosne i Hercegovine u Jajcu**. Slede: **Važno je biti pozitivan** Teatra "Soli" iz Tuzle, **Na čijoj strani** Pozorišta Prijedor, **Sretna Nova 1994** mostarskog "Teatra mladih", **Madam San Žen** Narodnog pozorišta RS, **Zagrljenici**, Sarajevskog rat-

nog teatra - SARTR i **Vremenski tunel** Pozorišta mladih Sarajevo. "Za Festival sam izabrala predstave koje imaju priču i koje nam imaju nešto reći. Osim toga, sve one svoju formu prvenstveno usklađuju sa samim tekstom koji uprizoruju, ne forsirajući rediteljske 'cake', ni druge pozorišne 'efekte'. Njihovi autentični umetnički efekti su u prvom redu u glumačkim kreacijama", rekla je selektorka Kaća Dorić.

Nakon trijumfa na prethodno završenom Festivalu bh. drame u Zenici, predstava **Zagrljenici** SARTR-a sa pet osvojenih nagrada, uključujući i glavnu nagradu stručnog žirija za najbolju predstavu u celini, apsolutni je pobjednik Igara u Jajcu. Nagradu publike grada Jajca dodelio je predstavi **Madam San Žen**.

A. Jakšić

Festivalska premijera: **Kralju ipak ne sviđa se gluma**

TEATAR FEST U BANJA LUCI

Premijernim izvođenjem predstave **Romeo i Julija** NP RS, u režiji Dušana Petrovića, 2. juna u Banja Luci je otvoren deseti Teatar fest.

U naslovnim ulogama publika je gledala Srdana Sekulića iz Subotice i mladu Banjalučanku Sandru Ljubojević, dok su sudeći po reakcijama poznavalaca pozorišne umjetnosti u gradu na Vrbasu, briljirali Boris Šavija, Goran Jokić, Nikolina Đorđević i Radenka Ševa.

Druge festivalske večeri, gostovalo je BDP sa predstavom **Amadeus** u režiji Alise Stojanović. Drama o odnosu Sali-

jerija (A. Salieri) i Mocarta (W.A. Mozart) koju su vješto dočarali Predrag Ejduš i Gordan Kičić, ostavila je izuzetan utisak na publiku.

"Kamerni teatar 55" iz Sarajeva, predstavio se sa **Četvrtom sestrom** reditelja Dine Mustafića, što je bila i jedina gostujuća predstava na festu koja nije iz Srbije. Publika je sa punom pažnjom tri sata pratila komad Januša Glowackog (Janusz Glowacki), te maestralne glumačke kreacije Ermina Brava, Zane Marjanović, Tatjane Šojić, Sabine Bambur,

Jasne Diklić, Dragana Jovanović i Senada Alihodžića.

"Režija počinje izborom teksta i reditelji se i razlikuju po tome šta režiraju i sa kim to rade. Volim savremene drame i za sebe volim reći da sam modernista. Iako sam radio klasiku par puta, mislim da je za to neophodno životno i rediteljsko iskustvo" rekao je reditelj Dino Mustafić nakon predstave na vrlo posjećenoj pres konferenciji.

Salve smijeha među publikom izazvala je komedija sa mnogo živosti i

žestine **Ukročena goropad** u režiji Milana Karađžića, i izvođenju večernje scene pozorišta "Boško Buha". U glavnim ulogama su Katarina Radivojević i Andrija Milošević, te Nenad Nenađević, Aleksandar Goranić, Viktor Savić, Miki Damjanović...

Predstava **Povratak Kazanove** o strahu od starosti i smrti, prema istoimenom noveli austrijskog pisca Artura Šniclera, u režiji mlade beogradske rediteljke Ane Tomović, igrala je pete večeri Teatar festa u Banja Luci.

Šniclerovo djelo, u kojem naslovnu ulogu čuvenog ljubavnika tumači Radoje Čupić, pored rediteljke dramatisovali su Branko Dimitrijević i Vuk Ršumović. Savremenu žudnju čovjeka da ostane vječno mlad i tragediju suočavanja sa sopstvenom prolaznošću, glumački su predočili Nenad Pećinar, Draginja Voganjac, Milica Grujičić, Rade Kojadinović, Zlatko Rakonjac te Tijana Maksimović i Isidora Paklar.

Reditelj Kokan Mladenović, koji je banjalučkoj publici poznat po predstavama koje je vrlo uspješno potpisao u NP RS i DP RS, na Teatar festu predstavio je **Poslednju smrt Frenkija Suzice** u izvođenju ansambla NP Sombor. Prema tekstu Slobodana Vujanovića, predstava donosi događaje iz neposredne prošlosti, stanju Srbije u devedesetim godinama, ali iz dječije perspektive.

Autorski projekat Dragana Jovanovića, predstava **Dobro došli u Srbiju** Zvezdara teatra iz Beograda, izvedena je u okviru sedme večeri festa u banjalučkom teatru.

Jovanović je i glumački nosilac likova i epizoda koje predstavlja u ovoj urnebesnoj komediji, a koja dotiče najslabije

tačke srpskog mentaliteta, duboki jaz između mita i stvarnosti u Srbiji. Gledaoci koji su ispunili salu NP RS, aplauzima su nagradili izvođenje beogradskog glumca i učesnice predstave: Sanju Marković, Jelenu Radovanović, Marinu Stojković, Jelenu Grubić, Mariju Zulić i Mladenu Veselinović, koje su muzičkim kvalitetima doprinijele uspjehu projekta.

Na velikoj sceni NP RS igrala je i predstava **Seobe** Knjaževsko-srpskog teatra iz Kragujevca. Prema scenariju TV serije Aleksandra Petrovića, a u pozorišnoj adaptaciji Đorđa Lazina i Aleksandra Petrovića, i režiji Pjera Valtera Polica (Pierre Walter Politz), predstavu je maestralno izvelo više od trideset glumaca, među kojima su i Miodrag Pejković, Miloš Krstović, Nenad Vulević, Nikola Milojević, Jasmina Dimitrijević, Dubravko Đorđević, Bratislav Stanković...

Teatar fest u Banja Luci, 10. juna zatvorili su domaćini prvom reprizom predstave **Romeo i Julija** reditelja Dušana Petrovića.

"Za sebe mogu reći da redovno pratim pozorišna zbivanja u Banja Luci i Teatar fest koji je svakako najveći teatarski događaj u RS. I ove godine Banja Luka se nije obrukala, imali smo velike pozorišne kuće sa odličnim projektima i glumcima. To samo potvrđuje koliko kvalitetnu scenu ima region i šteta što nismo u prilici da češće uživamo u tome. Ne mogu nikoga izdvajati, možda **Seobe**, **Četvrtu sestru** i **Amadeus** i žao mi je što možda nije bilo malo više kuća iz BiH i Hrvatske" rekao je za "Ludus" Banjalučanin Zoran Lakić.

Vanja Stevanović

SVE VIŠE STRANACA I MLADIH

Uoči 32. Festivala monodrame i pantomime razgovaramo sa selektorom, Ivanom Bekjarevim.

Po čemu se ovogodišnja selekcija razlikuje od prethodne?

Bilo je više prijavljenih. Imamo stalno povećanje prijavljenih glumaca i pantomimičara iz sveta, domaća ponuda je uglavnom slična, a inostrana je daleko

veća. Uvek je teško selektirati, tim teže što ima jako dobrih predstava, ali moram reći i dalje su sve bolje predstave iz inostranstva. Kod nas najznačajniji glumci kao da su prestali da rade monodrame i to predstavlja problem, ali zato, s druge strane, imamo konstantno povećanje prijavljenih mladih glumaca. Oni sada na nekim akademijama imaju obavezan

diplomski rad, a to je po pravilu monodrama.

Iz Slovenije ima vrlo interesantna monodrama Uroša Firšta, koji je već dobio mnoge nagrade na različitim festivalima, a onda je nastavio da radi na tome tako što je sam izrežirao monodramu u prevodu *Kolumbovo jaje* koje igra Mojca Funkl i to je replika na njegovu monodramu *Pećinski čovek*, i to je vrlo zanimljivo.

Koliko je bilo prijavljenih monodrama?

Oko 70 je bilo prijavljenih. Imao sam jedan užasan posao, već sam obnevideo od gledanja monodrama, međutim, već sam se nekako uhodao i što se tiče same ponude bar oko toga ne moram da brinem kao ranijih godina. Festival je bio ugašen tri godine. Kad sam ja počeo da ga radim bilo je jako teško podići ga ponovo, taj problem nemam. Imam ove slatke muke da od ogromnog broja prijavljenih izaberem ono najbolje, a pošto su prijavljeni uglavnom iz inostranstva, to je tim teže, odnosno, najzad smo dobili zavidno mesto na toj svetskoj mapi što se tiče kulture.

Da li ste Vi, kao selektor, ove godine imali priliku da neku stranu monodramu odgledate u matičnom pozorištu?

Na moju veliku žalost, ja sam još uvek jedini selektor koji o trošku festivala nigde nije putovao van zemlje. Ja vrlo dobro znam koliko se plaćaju selektori za druge festivale i koliko još dobiju na ime troškova. To kod nas ne postoji kao stavka. Ali možda zato ovaj festival ima nešto posebno i u atmosferi koja se napravi u Zemunu, pre svega zahvaljujući zemunskoj publici koja je najvernija i uopšte, radimo ga bez ikakvih potresa, već koliko godina, sve se to uhodalo. Istina je da nam sredstava stalno manjka i činjenica je da uspevamo da napravimo jedan izuzetan kvalitet i da nijednom nismo omanuli. Invazija stranaca najbolje govori tome u prilog.

Postoji li adekvatna finansijska podrška festivala?

Imamo tradiciju od pune 32. godine, to nije malo i to je festival koji smešno košta u odnosu na druge festivale koji se održavaju u Beogradu. Mislim da je krajnje vreme da dobije neku značajniju finansijsku podršku i grada i ostalih učesnika.

Koja je satisfakcija učesnika?

Ugled. Kada bih govorio koliko mi plaćamo učesnike, a plaćamo potpuno isto i naše i učesnike iz inostranstva, kada bih rekao, niko ne bi verovao, to su smešne sume. Dolaze isključivo zbog ugleda.

Tradicionalno, i ove godine u Pozorištu 'Pinokio'?

Monodrama je kamerni vid pozorišta i dobro je što se radi u Pozorištu 'Pinokio'. Sala je manja, a potpuno opremljena i ima sve uslove. Veću salu ne možemo da platimo, kao prvo, a šteta je za publiku, jer ne mogu svi da stanu. Što se samih glumaca tiče, za monodramu je kao i za svaki kamerni teatar bolja mala sala.

Imate li nekog svog favorita, prepoznajete li već sada pobednika?

Znate šta, ja kao selektor uvek izaberem ono najbolje. Favorita nemam, imam ono što mislim da bi bilo zasluženo da pobedi. Posao žirija je potpuno nezavistan od mene kao selektora i kad počnemo da radimo, ja okupim žiri i

kažem: "Molim vas, radićete potpuno sami, nećete videti ni mene, ali isto tako molim da ne vidite ni bilo koga drugog sa ovog festivala da biste radili potpuno objektivno." Uvek je tako i bilo. Sa žirijem nemamo nikakvog kontakta, ni ja kao selektor, niti bilo ko drugi s festivala, i to je možda jedan od aduta što svi hrle ovom festivalu jer znaju da će biti objektivno vrednovani.

I do kraja je sve pošteno.

Možete li da povučete paralelu između stranih i naših monodrama?

Nažalost, ja želim da na festivalu imam najbolje predstave, a to podrazumeva one predstave koje imaju sve elemente, jake ansambl predstave... Meni

je monodrama koja je samo monodrama po tome što glumac sedne i počne da priča najmanje zanimljiva. Znači, idem na to da to budu mali spektakli, da budu prave pozorišne predstave u kojima učestvuje jedan glumac, ali sa svim elementima. Onda tu nastaje taj raskol jer su strane predstave u tom smislu neuporedivo i bolje opremljene, i maštovitije čak, ali pitanje je da li bi bile maštovitije naše ili strane kada bi naši glumci imali te uslove. Tako da je to stalni problem i ja tu vrlo oprezno vagam, upravo zato da to ne bi bilo na štetu naših glumaca. Objektivno, kvalitetnije mi stiže iz inostranstva.

Mirjana Jurčić

32. FESTIVAL MONODRAME I PANTOMIME POZORIŠTE LUTAKA "PINOKIO" ZEMUN, 5, 6, 7. I 8. JULI 2007.

Utorak, 3. juli 12,00 časova
U restoranu "Skala"
-konferencija za štampu
-promocija knjige SAMI SA PUBLIKOM M. Ojdanić
-promocija knjige ZEMUNSKA POZORJA A. Ujesa

Četvrtak, 5. juli
19,00 časova
U Kapetaniji
-otvaranje izložbe maski,
autor Radica Komazec

U Pozorištu lutaka "Pinokio"
20,00 časova
Svečano otvaranje
-Festival otvara glumica
Branka Veselinović

20,15 časova
Act Provocateur International,
Velika Britanija
PIGEON MAN, APOCALYPSE/
Apokalipsa čoveka goluba
Igra: ANDY McQUADE/
Endi Mekvejd

Japan
GOLDEN SILENCE/ Zlatna tišina
Pantomima
Igra: AKIRA SHIMIZU

Gustav film, Slovenija
JAMSKI ČOVEK
Igra: UROŠ FÜRST/ Uroš Furst

Srbija
SUNČICA I PLAMIČAK
Igra: Ivana Koraksić

U Pozorištu lutaka "Pinokio"
Petak, 6. juli u 20,00 časova
Pozorište "Ogledalo", Beograd
ISIDORINE IZOHIMENE
Igra: Anđelika Milivojević - Tadić

"Inexistent Theatre", Rumunija
FLIRT Pantomima
Pisci: MIHAI BARANGA,
ANDREEA PADURARU
Igraju: MIHAI BARANGA,
ANDREEA PADURARU

Gustav film, Slovenija
KOLUMBOVO JAJE
Igra: MOJCA FUNKL

Novi Sad
KOLUMBOVO JAJE
Igra: ANĐELKA STEVIĆ

Subota, 7. juli 12,00 časova
U restoranu "Skala"
-promocija REČNIKA OSNOVNIH POZORIŠNIH POJMOVA
Milovana Zdravkovića

12:30 časova
-Simultanka velemejstora
ALISE MARIĆ
sa učesnicima festivala

U Pozorištu lutaka "Pinokio"
20,00 časova
BITEF festival i Institut Servantes,
CARTA DE AMOR
Pisac: Fernando Arbal
Režija: Tanja Mandić-Rigonat
Igra: DOBRILA BOBA STOJNIC

Akademija humanističkih nauka,
Novi Pazar
TRKA pantomima
Igra: 10 učesnika

Pan teatar
SAMOUBISTVO U SAMOODBRANI
(solistička groteska)
Pisac i reditelj: Mirjana Ojdanić
Igra: MARKO MARKOVIĆ

Novi Sad
KLARA, DOGODILO SE NEŠTO
NEOČEKIVANO
Po noveli "Kako nastaje pozorište",
Karela Čapeka
Igra: STEFAN TRIFUNOVIĆ

U Pozorištu lutaka "Pinokio"
Nedelja, 8. juli u 20,00 časova
Poljska
YOTAM
Igra: JOLANTA JACKOWSKA

Pantomima
Igra: VANJA KAPETANOVIĆ

Hrvatska
E, MOJ SOKOLE
Igra: DUŠKO VALENTIĆ

Revijalno:
"DNEVNIK JEDNOG LUDAKA"
Knjaževačko-srpski teatar, KG
Igra: IVAN VIDOSAVLJEVIĆ
Pisac: N. V. Gogolj

-Saopštenje odluke žirija i svečano
uručenje nagrada

-Festival zatvara
Darinka Matić Marović

41. BITEF - I TO JE POZORIŠTE

Pod sloganom "I to je pozorište", od 15. do 30. septembra održaće se 41. BITEF. Svečano otvaranje biće u Sava Centru, a program će otvoriti jedan od najslavnijih izraelskih plesnih tuatara, Batševa dans kompanija, sa kreacijom *Tri*.

Po rečima Jovana Ćirilova, koselektora BITEF-a, program ove godine nudi niz različitih predstava, sa različitim, nestandardnim, izrazom, od ekstremno novog savremenog plesa do krajnje minimalističkih formi, što se odražava i na sam slogan festivala: "I to je pozorište".

Anja Suša, koselektorka festivala je istakla da je fenomenološki zanimljiv prodor drugačijeg pozorišnog jezika ove godine. Po njenom mišljenju radi se o spontanoj pojavi i potrebi onih koji se have pozorištem da pronađu novi jezik koji predstavlja neku vrstu otklona od realnosti.

U glavnom programu biće 11 predstava, od kojih će dve biti iz Srbije.

Špilhaus Dizeldorf, Nemačka, nastupa sa predstavom *Magbet*, koja je u Berlinu proglašena za nemačku predstavu sezone. Kontroverzna predstava za koju Anja Suša kaže da predstavlja dobru platformu za razmišljanje o pozorištu.

Bacači sjenke iz Hrvatske nastupiće sa predstavom *ExPosition*, komadom gde jedan glumac igra za samo jednog gledaoca u pet varijanti na pet osjetljivih tema.

U produkciji "Maski" iz Slovenije biće izvedena rekonstrukcija predstave iz 1969. god *Pupilija Papa Pupilo pa Pupilički*.

"Showcase No3", koji čine domaće produkcije u duhu BITEF-a, sastavili su ove godine Ksenija Radulović i Andrea Pačoto, a u okviru ovog programa biće prikazano 5 predstava:

Ja ili neko drugi u izvođenju SNP, Novi Sad, *La Capinera*, Pozorišta na Terazijama, *Moja privatna biopolitika* PER:ART-a, Novi Sad, *Tesla*, koprodukcija Jugokonzerta i JDP i *"Priča o čajju"*, Dah teatra.

U okviru pratećeg programa predviđeni su simpozijumi, seminari, filmski i video program u Kinoteci i izložba "Zaustavljeno vreme" u galeriji "O3one".

M.J.

Stručni žiri sačinjavaju: Miodrag Radovanović, predsednik, Nebojša Dugalić, Vesna Stanković

'AMERIČKI SAN' JE ŽESTOKO ZAGAZIO U NAŠE DVORIŠTE

Branislav Jerković, impulsivan, strastven, privržen ženama i dobrom provodu, mladi glumac subotičkog NP, za sebe kaže još: "Moram reći i da sam pošten!"

Rođen je 07.08.1982, završio je AU u Novom Sadu, prosek oko devet, u klasi profesora Ljuboslava Majere. Visok je 185 cm, trenutno ima 80 kg, svetlo smeđu kosu i oči plave. Za sobom ima oko desetak ostvarenih premijera i manju filmsku ulogu.

Zašto baš gluma?

Iako nije, čini mi se da je to bilo tako davno da više i ne znam koji je stvarni razlog te odluke. Možda igra i želja da se bavim svim mogućim profesijama. Ovo je jedino zanimanje u kojem možeš da budeš i vajar i pekar i pilot... Sve je to jedna velika igra, kako je govorio moj profesor, samo treba da poštujuemo

određena pravila koja ona zahteva od nas.

Da li svi glumci imaju jednake šanse?

To zavisi i od ambicije glumca. Naravno da diplomci sa FDU imaju veće šanse da se nađu na udaru dobrih beogradskih pozorišta, iz prostog razloga što su na oku reditelja. Postoje tu i neki drugi faktori, ali ne bih o tome, iznerviraću se. Ja poznajem neke glumce čija je želja uvek bila malo pozorište, ali pozorište sa dušom i dobrom atmosferom.

Audicije?

Za audiciju je teško saznati. Obično se završi pitanjem kolege: gde si ti na audiciji prošle nedelje? Idem, iako ne verujem u regularnost istih.

Pozorište, televizija ili film?

Pozorište i film svakako. U stanju sam da scenu filma vraćam deset puta da

bih uhvatio svaki glumčev pokret. Ovi-
nik sam.

Da li bi se bavio nekim srodnim poslom, npr. voditeljskim?

Nisam siguran. Za to je potreban specifičan osećaj, trening i moć improvizacije. Malo je voditelja kod nas kojima skidam kapu.

Da li se približavamo "američkom snu" gde se glumci bave svim i svačim "čekajući šansu"?

Nažalost, u mnogo čemu se mi približavamo Americi. Bojim se ničemu pozitivnom. A taj njihov san, kako ga sloviš, je zagazio žestoko u naše dvorište.

Da li bi, kad već prelazimo na zapadni sistem, bilo dobro da imamo i menadžere koji bi se bavili pronalazanjem poslova uz odgovarajući procent?

Te pozitivne stvari zapada mi ne prihvatamo. Kod nas je bolje da si dobar

Branislav Jerković

menadžer, nego dobar glumac. Mislim da te ljude češće vidam i na TV i na daskama.

M. Jurčić

PREMIJERA

PLASTELIN U ATELJEU 212

Na maloj sceni Ateljea 212 premijerno je izvedena predstava *Plastelin* mladog ruskog pisca Vasilija Sigareva, u režiji Nikole Zavišića, kojom je počelo promovisanje novog alternativnog teatra. Tim povodom je upravnik Ateljea 212, Svetozar Cvetković, rekao "da je *Plastelin* izazvao kontroverze širom sveta, a posebno u konzervativnim krugovima u SAD, jer je u pitanju politički nekorektna predstava, koja prikazuje nasilje nad decom. Iako univerzalan, taj komad izazivao je često agresivne reakcije, a sadrži scene u kojima decu biju, ali se tuku i sama među sobom. Reditelj Zavišić kaže da je *Plastelin* "krik nemoći glavnog junaka Maksima", koga tumači mladi Miroslav Đurđević. U predstavi igraju profesionalni glumci i deca koja idu u osnovnu i srednju školu. Specifične, vrlo svedene kostime i scenografiju je uradila Ivana Vasić.

M.J.

KOD NAS JE JOŠ UVEK SVE KOBALJAGI

Dušan Jović

Dušan Jović, od 1999. igra u NP Sombor, a od 2002. je u istom pozorištu stalno zaposleni glumac. Do sada je odigrao 15 uloga u pozorištu i režirao već dve predstave. Igrao je u dva kratka filma studenata režije na FDU, novosadskoj Akademiji i u jednom igranom filmu. Rođen je 14.06.1979. u Somboru, a 2001. je diplomirao u klasi prof. Vide Ognjenović na AU u Novom Sadu, prosek: 8,20. Visok je 185cm, vitak /71kg/, ima smeđu kosu i plavo-zelene oči.

Zašto baš gluma?

Od 13. godine sam bio član dramskog studija u Somborskom pozorištu. Atmosfera koja je tada vladala u kući, izuzetan glumački ansambl i sjajne predstave, učinili su da poželim da postanem deo tog sveta. Da nisam uspeo da upišem glumu verovatno bih pokušao na režiji ili dramaturgiji... U tom trenutku mi je bilo (kao i dan-danas) jedino važno da sam u pozorištu.

Posle treće godine gimnazije, iz prvog pokušaja upisao sam Akademiju. Odabrao sam novosadsku Akademiju isključivo zbog profesora koji je primao klasu, dakle, Vide Ognjenović. Mislim da je vrlo važno za buduću karijeru ko je profesor, ali i koji fakultet odaberemo. Kada je reč o privatnim Akademijama, još nisam čuo da je neko prvo pokušao da upiše glumu na recimo BK ili na Lepim umetnostima. Obično je slučaj da kandidati ne budu primljeni na državne fakultete, pa se onda odlučuju za alternativne varijante. Verovatno je to razlog što diplomci privatnih fakulteta imaju realno drugačiji status od nas.

Dalji tok karijere zavisi od toga kako se čovek "pozicionira", i u kojim krugovima... Istina, neko bude "pozicioniran" mnogo pre nego što i izađe na prijemni ispit...

Audicije?

Audicije treba da postoje. Još kada bi mi van Beograda znali kada se one održavaju, bilo bi sjajno. Srećom, imamo kolege pa nas povremeno pozovu ili

preporuča za neki kasting. Kada bi se na audicijama pojavljivalo mnogo više ljudi, to bi se odrazilo i na kvalitet projekta. Ipak, bojim se da se veliki broj kastinga pravi pro forme. Većina pozorišta ima svoje web prezentacije na kojima mogu da se vide osnovni podaci i fotografije glumaca. Pitanje je samo da li iko od ljudi koji prave kastinge poseti neku od tih prezentacija. Mislim da je problem u tome što moraš da potrošiš mnogo truda, energije i novca da uopšte budeš "oba-vešten", umesto da sve to usmeriš na svoj rad.

Talenti?

Ne znam koliko je popularno i dobrodošlo kada glumac odluči npr. da režira predstavu, ili napiše dramski tekst, tj., kada se pored svog posla bavi nekim drugim. Kada reditelj odluči da odigra neku ulogu, to se u našem svetu doživljava kao simpatično, lepo, a kada se glumac "usudi" da režira predstavu, to je već problematično. Mislim da je normalno da neko pokušava da se izrazi na različite načine. Na kraju krajeva, zar svi mi nismo angažovani na istom projektu, na istom umetničkom delu? Ako se iskreno bavimo svojim poslom svi moramo da budemo i pomalo reditelji, pomalo dramaturzi. Takav nam je poziv.

Pozorište, televizija ili film?

Ne pravim razliku između pozorišta i filma. Trenutno igram u pozorištu, ali nisam nesrećan zbog toga. Ako iskreno volimo svoj posao, logično bi bilo da nam

je svejedno da li se njime bavimo u pozorištu ili na filmu. Drugo je pitanje šta donosi jedno ili drugo. Televizija, odnosno film, svakako donosi "popularnost", pozorište ni blizu tome. Svako od nas bi trebalo da raščisti sa sobom šta mu je prioritet.

Ne mogu, a da ne pomenem finansijski momenat. U pozorištu smo prilično limitirani, za razliku od televizije, ali nisam za to da se, samo zbog novca, po svaku cenu prihvataju poslovi, čak nedostojni našeg poziva.

SDUS, UFUS ili SINGLUS?

Član sam SINGLUSA, kao i većina kolega iz kuće. I pitam se zašto?! U normalnim zemljama (mi to svakako nismo) ovakvi sindikati zaista štite interese njihovih članova i omogućuju im da u korektnim uslovima rade svoj posao. Koliko SINGLUS ili bilo koje slično udruženje radi svoj posao, ili koliko uopšte ima realnu moć, govori nam primer Pozorišta mladih iz Novog Sada. Ko je njih na bilo koji način zaštitio? Niko! Našim životima upravljaju neke druge organizacije. Mislim da trenutno mi sami nismo u stanju da se bolje organizujemo.

Menadžeri?

Da bi ikad prešli na tzv. zapadni sistem, prvo moramo da promenimo mnoge stvari. Kod nas je još uvek sve kobaljagi. "Singlus" je kobaljagi glumački sindikat, kastinzi su kobaljagi audicije za glumce, kobaljagi imamo i menadžere koji, čast izuzecima, nisu baš sigurni šta je u njihovom opisu posla. Kakav zapadni sistem! Mi nemamo elementarne stvari!

Ko je patio rad tvoje klase?

Ako upravnik pozorišta želi da vodi brigu o svom ansamblu on mora da prati šta se dešava na "tržištu glumaca". To podrazumeva i gledanje studentskih ispita i predstava. Reditelji takođe. Znamo svi koliko znači dobra podela u jednoj predstavi. Onda je valjda logično da reditelji prate glumce, te kad dođu u neko pozorište znaju na koga mogu da računaju. Rad moje klase je pratilo dosta ljudi. Mislim da je i to u velikoj meri razlog zašto smo gotovo svi vrlo angažovani.

Naš posao je da igramo. Ali, glumac danas mora da se pozabavi i promocijom svoga rada, na neki način - marketinškom promocijom.

M. Jurčić

PREMIJERA

SA' ĆE BOŽO U ATELJE

Na Velikoj sceni Ateljea 212 gostovao je teatar Rugantino iz Zagreba sa predstavom Ivica Ivaniševića *Sa' će Božo*, svaki čas reditelja Maria Kovača. "Moderna verzija "kanonskog dela pozorišta apsurdna - Čekajuću Godoa", nudi poigravanja između fikcije sveta apsurdna i besmisla svakodnevnice, u kojoj su stvari za kojima ljudi žude najčešće nova radna mesta, vraćanje duga ili geopolitička priključenja", rekao je o predstavi autor, Ivica Ivanišević. U predstavi igraju: Špiro Guberina, Ivica Vidović, Goran Navojec, Slaven Kneović, Krunoslav Klabučer i Gordana Gadžić.

M.J.

PREMIJERA

SLUGA DVAJU GOSPODARA U BUHI

Na večernjoj sceni Pozorišta 'Boško Buha' 1. juna je izvedena premijera komedije "Sluga dvaju gospodara", po tekstu Karla Goldonija u režiji Katarine Petrović.

U priči o nesigurnosti, egzistencijalnoj, poslovnoj i ljubavnoj, svi akteri su rastrzani između primamljivog i ispravnog, između uloga koje igraju i potreba koje imaju. U vremenu neizvesnosti i nestabilnosti niko od njih nije siguran za svoj položaj i za krajnji ishod. Uloge tumače: Branislav Zeremski, Mila Manojlović, Predrag Panić, Viktor Savić, Miki Damjanović, Aleksandar Goranić, Boba Latinović, Marinko Madžgalj, Rajko Jovičić, Nermin Ahmetović.

M.J.

OPSTANAK LUDUSA OMOGUĆAVAJU
MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE
I GRADSKI SEKRETARIJAT ZA KULTURU BEOGRADA
I PRETPLATNICI.
ZAHVALIĆEMO, U IME ČITALACA, REDAKCIJE
I ŠTAMPARIJE, ČIM PRIMIMO SREDSTVA
ZA POSLEDNJA TRI BROJA RAĐENA
NA VERESIJU.

OD JEDNOPARTIJSKOG EKSPERIMENTA DO VIŠEPARTIJSKE ANARHIJE

10. maja, na Velikoj sceni BDP-a, gostovao je „Kanjoš“, nova predstava iz produkcije tivatskog Centra za kulturu. Predstavu je režirao Slavenko Saletović, kostim i scenografiju potpisuje Milanka Berberović, a premijera je izvedena 23. jula 2006. na Letnjoj sceni u Tivtu, pred više od hiljadu gledalaca.

Autorsku dramaturgiju, inspirisanu pripovetkom „Kanjoš Macedonović“ Stefana Mitrovog Ljubiše, uradila je Danica Pajović, tada student prve godine dramaturgije na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu.

Kako se desilo da tvoj prvi igrani komad bude izveden u inostranstvu?

Tako što živim ovde, u ovoj ludoj zemlji, ili barem onome što je od nje ostalo. Dok sam pisala komad „Kanjoš“, Srbija i Crna Gora još su bile u državnoj zajednici, premijera je izvedena u nekom tamo novom inostranstvu. Naravno, te prilike osetno su se odrazile na tekst koji sam pisala.

GOSTOVANJE

POVRAĆAJ IZ HAG U SLAVIJI

Premijera komedije monodrame *Povraćaj iz Hag* po tekstu Branislava Markovića iz Vladimirovskog pozorišta iz Vladimirova izvedena je 15. maja na sceni Pozorišta 'Slavija'. Predstavu je režirao i u njoj glumi Dragan Marjanović Boža, glumac Narodnog pozorišta u Vranju. Obradujući se publici svojim 'maternjim' vranjanskim govorom priča doživljaje boksera Rokija, sitnog prestupnika iz južne Srbije koji greškom biva isporučen Haškom tribunalu. Bez namere da ruši ugled Haške institucije, niti da se bavi svakodnevnim politikom, Roki uspeva da poruši sve simbole ljudske užtogenosti.

Predstava je svoje prvo izvođenje imala u vranjanskom pozorištu 'Bora Stanković' 29. septembra 2006. godine.

M.J.

PREMIJERA

RAŠOMON U BITEF TEATRU

Multimedijalni istraživački projekat "Rašomon", nastao na osnovu pripovedaka "Rašomon" i "U čestaru" Riunousuke Akutagave, premijerno je izveden 25. maja u Bitef teatru. Rediteljka i dramaturg je Aneta Stojnić, a u predstavi glume Mariana Aranđelović, Jelena Angelovski, Vladimir Ćirković i Nikola Vasiljević. Inspirisana poznatim psihološkim romanom, rediteljka o svom projektu kaže: "U svetu u kom ratove vode mediji, ljudi se ubijaju iz ubeđenja, a novac i politička moć odlučuje šta je istina, percepcija onoga što prihvatamo kao realnost postaje klizav teren. Na osnovu čega birate u šta ćete da verujete? Da li je moje stvarno - stvarno? Ili smo svi samo likovi u nečijem košmaru?"

M.J.

Kako je uopšte došlo do saradnje sa tivatskim Centrom za kulturu?

U prvom semestru prve godine studija, kao semestarski rad kod prof. Stevana Koprivice, dramaturgizovala sam pripovetku Danila Kiša „Slavno je za otadžbinu mreti“. Izgleda da je konačni proizvod bio dobra preporuka za rad na dramaturgiji „Kanjoša Macedonovića“. Profesor Koprivica je i kao moj profesor i kao dramaturg buduće predstave, smatrao da ću uspeti da se izborim sa zadatkom i povezo me je sa producentima Nevenom Staničićem i Milenom Radojević.

Srećom, već prva verzija u kojoj sam napravila radikalnu dekonstrukciju priče, veoma im se svidela, pa nije bilo sumnje da ćemo saradivati na obostrano zadovoljstvo.

A sa rediteljem?

Nikad neću zaboraviti kako me je Slavenko Saletović pri upoznavanju uočio režije komada, šokirano pitao: "Pa, koliko Vi dete imate godina?" Navodno, „zrelost teksta“ nije mu se slagala sa mojom raščupanom pojavom.

Kako se probiti do scene?

Konkursi su dobar kanal za mlade neafirmisane pisce - osim što vas teraju da završite komad do određenog roka, posredno vam daju dijagnozu - gde ste u odnosu na druge.

Ipak, put do scene je stvar neprestanog rada i strpljenja. Mediji forsiraju ideal mladih uspešnih ljudi koji će voleti da potroše na sebe, a deca iz zaostalih društava onda gledaju tu globalnu projekciju i smatraju da život treba tako da im izgleda, iako ih i dalje izdržavaju roditelji njihovih roditelja. Takvo nestrpljenje bez pokrića, posledica je baš te, da parafraziram Getea, velociferske kulture življenja. Veoma je važno na vreme spoznati svoje granice i onda stalno nastojati da se one prošire.

Problem nastaje kad ljudi ne žele da uložite trud, a žele da dobiju rezultat, što je izgleda svakidašnja boljka, i to ne samo našeg društva. Tu ljudsku inertnost, u razvijenom svetu anulira rigidan sistem isplative prinude na kvalitetan rad, dok kod nas, počev od jednopartijskog eksperimenta do višepartijske anarhije, taj splin slobodno zahvata (ne)radno sposobno građanstvo. Naravno, taj iracionalni

odnos uloženi i očekivanog, svakako se kosi sa zakonima termodinamike koje u ovom univerzumu svi poštujemo, te ne čudi što osujećenost prosto zrači iz mlade populacije.

Ispada da su mladi krivi za to zbog čega su nezadovoljni?

Generalizujem. Ali mladi jesu „krivi“ za flagrantno odsustvo inicijative, nedopustivu apatiju, arogantnost u neznanju i, konačno, za nedostatak motiva da se nešto osmisli i započne. Ono što me najviše užasava, pored gnjilog obrazovnog sistema koji se ubrzano sprema za hiperprodukciju mediokriteta, jeste i masovna apolitičnost mladih koja je delom posledica činjenice da samo teški mazohisti imaju stomak da prate politiku. Ali ako se bavite, na primer - pisanjem drama, vi morate znati šta se dešava oko vas. Morate znati da prepoznate probleme i kako da na njih ukažete, a ne da promenite kanal sa vesti jer vam baš počinju „Vil i Grejs“.

S druge strane, nalazi se podmladak političkih stranaka - ljudi koji su diskvalifikovani kao slobodno misleći građani, samim tim što su se tako rano stavili pod nečiji direktan uticaj. Između te dve krajnosti, levitiraju ti zbunjeni mladi ljudi koji rastu sa svešću da je levica uklet, zabranjen koncept, a pošto demokratski centar svoj posao baš i ne radi dobro, njihova reakcija svodi se na priklanjanje anahronoj desnici, retroaktivnu glorifikaciju prošlosti ili napadne manifestacije novopronađene religioznosti.

Studirala si elektrotehniku dve godine. Kakve to ima veze sa dramaturgijom?

Pa i pisanje je vid inženjeringa. Osmišljavanje sistema u kome sve treba da funkcioniše po principima verovatnosti i nužnosti. U pisanju drame važna je struktura - ako mogu da pišem program u nekom mašinskom jeziku gde će sve promenljive i konstante imati svoju ulogu, valjda mogu ta iskustva da transponujem i u domen dramskih likova i njihovih odnosa u svetu koji kreiram.

U Istraživačkoj stanici „Petnica“ si mladi saradnik na programu Primenjena fizika i elektronika. Koordiniraš i sekciju za radio posmatranje meteora. Koliko ti Petnica znači i zašto?

Danica Pajović

Moji najbliži prijatelji su iz Petnice, i već godinama zajedno držimo predavanja i vežbe na svojim programima. Tamo sam navikla da postavljam visoke kriterijume sebi, ali i onima oko sebe. Rad sa nadarenim i motivisanim srednjoškolicima i studentima, veoma mi znači. Taj osećaj najbolje opisuje Oskar Vajld u „Slici Dorijana Greja: (...) osluškivati sopstvene intelektualne stavove koji odzvanjaju obogaćeni muzikom strasti i mladosti, pretakati svoj temperament u nečiji drugi, (...) u tome ima prave radosti - možda najveće radosti koja nam je ostala u vremenu koje je tako ograničeno i prostačko kao ovo naše, koje je uveliko banalno po svojim ciljevima..."

Da li si zadovoljna studijama na FDU?

FDU je i dalje najbolja i najkvalitetnija umetnička škola u zemlji, pa i bivšoj zemlji, u šta sam imala prilike da se uverim i na ovogodišnjem Pozorju mladih. Ali, da ne bude zabune - taj kvalitet potiče od nekolicine dobrih profesora i njihove posvećenosti poslu, a ne od brižljivo promišljenog kurikulumu na nivou cele institucije.

Šta planiraš dalje?

Da pišem, radim i studiram. Imam još puno da naučim...

M. Dragaš

GOSTOVANJE

RIBICA U BDP-U

Istarsko narodno pozorište, Gradsko pozorište iz Pule, gostovalo je 31. maja u Beogradskom dramskom pozorištu sa predstavom "Ribica", Pjera Paola Pazolinija u režiji i adaptaciji Ivice Buljana koga zbog dugogodišnjeg bavljenja Pazolinijevim radom smatraju "specijalistom" za njegova dela. Komad je urađen po tekstu napisanom 1957, a objavljenom posthumno 2001. u Pazolinijevim sabranim delima. Komično-tragični monolog u jednom činu u centar zbivanja stavlja potragu za ljubavlju i seksualnošću, večiti "sudar" polova i njihove odnose u društvu. Junakinja je 38-godišnja žena, u tumačenju Lucije Šerbedžije, koja pokušava da uhvati zlatnu ribicu i njoj ispriča o svoje tri ljubavi koje su se nesrećno završile. Pored Lucije u predstavi nastupa i Joseph Nazobandora.

M.J.

GOSTOVANJE

NORTH AMERICAN CULTURAL LABORATORY U DAH TEATRU

Gost 'DAH' teatra bilo je pozorište NACL (North American Cultural Laboratory) iz Njujorka sa najnovijom predstavom. *The Confessions of Punch and Judy* u režiji Raymond Bobgana. *Ispovedi Panč i Džudi* je 'divlja celonoćna diskusija koja je uhvatila anarhistički duh već klasične lutkarske predstave *Punch and Judy*.

Glumci, Tannis Kowalchuk i Ker Wells, izvode 'surovo iskreno, punu iznenađenja predstavu u kojoj se naglo prebacuju iz realizma u surealizam, i obratno, izlažući užas i lepotu ljubavne veze'.

M.J.

OBAVEŠTENJE ČLANOVIMA SAVEZA

SAVEZ DRAMSKIH UMETNIKA SRBIJE

ima novu e-mail adresu:

sdus@sdus.org.yu

Takođe, molimo kolege da nam dostave svoje adrese radi efikasnije komunikacije.

Savez dramskih umetnika Srbije

HEROJI I SEOBE NA JOAKIMFESTU

Nagrade za najbolju predstavu četvrtog "Joakimfesta" u Kragujevcu ravnopravno su osvojile predstave **Heroji** Predraga Perišića u izvođenju Pozorišta na Terazijama i režiji Slavenka Staletovića, i **Seobe** Miloša Crnjanskog u izvođenju kragujevačkog Knjaževsko-srpskog teatra režija nemačkog reditelja, Pjera Valtera Polica.

Kragujevački teatar je osvojio i nagrade za najbolju režiju, Pjer Valter Polic i kostime, Jelena Jovanović.

Pisac Dušan Spasojević je dobio nagradu za najbolji tekst, za dramu **Odumiranje** Ateljea 212 u režiji Egona Savina.

Glumačke nagrade su dodeljene Borisu Isakoviću za ulogu Strahinje u predstavi **Odumiranje** Ateljea 212, Miodragu Krivokapiću za ulogu Karla u predstavi **Brod ljubavi** Zvezdara teatra, Svetlani Bojković za ulogu Živke u predstavi **Gospođa ministarka** Narodnog pozorišta Republike Srpske, Milenku Zablacanskom za ulogu Radovana u predstavi **Heroji** Pozorišta na Terazijama, Mirku Babiću za ulogu Engelshofe-

na u predstavi **Seobe** Knjaževsko-srpskog teatra, i Miodragu Pejkoviću za ulogu Pavla Isakovića u predstavi **Seobe**, takođe Knjaževsko-srpskog teatra.

Žiri je dodelio i šest diploma mladim glumcima za glumačka ostvarenja: Dragani Plavšić za ulogu Ane Gutjah u predstavi **Švabica** Laze Lazarevića u izvođenju Narodnog pozorišta iz Niša; Dubravki Kovjanić za ulogu Jane u predstavi **Brod ljubavi** Nebojše Romčevića u izvođenju Zvezdara teatra; Nikoli Rakočeviću za ulogu Nebojše u predstavi **Transilvanija** Dragana Nikolića, Beogradskog dramskog pozorišta; Vuku Saletoviću za ulogu Pitera, i Slobodanu Stefanoviću za ulogu Mihajla u predstavi **Heroji** Predraga Perišića u izvođenju Pozorišta na Terazijama iz Beograda; Aleksandru Milojeviću za ulogu Grofa Kajzerlinga i ulogu Brigadira Vitkovića u predstavi **Seobe** Miloša Crnjanskog u izvođenju Knjaževsko-srpskog teatra iz Kragujevca.

Žiri u sastavu, predsednik teatrolog prof. dr Raško Jovanović, reditelj Ivana Vujić i glumica Aleksandra Nikolić, nije

dodelio nagrade za scenografiju i originalnu muziku, jer, kako je navedeno u obrazloženju, nije bilo originalne muzike i scene koja bi se izdvajala kao samostalno delo.

Priznanja nagrađenima dodeljena su u Knjaževsko-srpskom teatru i njima u čast izvedena je predstava **Urnebesna tragedija** rumunskog pozorišta Al Davila koju je režirao upravnik kragujevačkog pozorišta Dragan Jakovljević.

M.J.

Heroji

Veliki uspeh NP Užice na 43. Festivalu Joakim Vujić u Kruševcu UMETNOST I DOKOLICA OSVOJILA KRUŠEVAC

Užičko Narodno pozorište sa predstavom **Umetnost i dokolica**, Stiva Tešića, u režiji Nemanje Rankovića, briljiralo je na 43. Festivalu profesionalnih pozorišta Srbije, koji je 12. maja završen u Kruševcu.

Stručni žiri festivala dodelio je ovom komadu sedam od ukupno jedanaest nagrada. Predstava **Umetnost i dokolica** proglašena je za najbolju predstavu u celini.

Nemanji Rankoviću, umetničkom direktoru užičkog pozorišta, pripala je nagrada za režiju, Miroslavu Aranđeloviću-Rasinskom za muziku, Snežani Kovačević za kostimografiju, a Miji David Zarić za scenografiju.

Od četiri ravnopravne glumačke nagrade, dve je osvojilo užičko pozorište i one su pripale Slobodanu Ljubišiću, prvaku užičkog pozorišta, za ulogu pozorišnog kritičara Aleksa Čejnija i Ivani Pavićević za ulogu njegove kćerke.

Pored toga, kao osmu nagradu, okrugli sto kritike predstavu užičkog pozorišta proglasio je za najbolju na ovom festivalu, na kome su, pored užičkog, učestvovala pozorišta iz Vranja, Leskovca, Šapca, Niša i Kruševca.

"Veoma mi je drago što smo dobili priznanje za naš rad, a nakon predstave, kojom je publika bila oduševljena, mnogi su nam prilazili i govorili da su gledali

svetsko, a ne srpsko pozorište", rekao je Nemanja Ranković, reditelj komada i umetnički direktor NP Užice.

Glumac, Slobodan Ljubišić, kome je ovo petnaesta nagrada na Festivalu Joakim Vujić, kaže da je užički ansambl u Kruševcu "dokazao da je među najboljim pozorištima u zemlji".

"Osvojene nagrade su podstrek ne samo za mene, već i za ceo ansambl, a

užičko pozorište je ponovo dokazalo da je kulturni brend Užica", kaže Ljubišić i dodaje da je bio oduševljen odličnim reakcijama festivalske publike.

Inače, NP Užice je jedini ansambl u Srbiji, koji je učestvovao na dosadašnja četrdeset tri festivala Joakim Vujić, a jedne godine takmičio se čak sa dve predstave.

N.Kovačević

Seobe

Umetnost i dokolica: Slobodan Ljubišić i Ivana Pavićević

KRAGUJEVAČKI LAŽA I PARALAŽA TRIJUMFOVALI U MOSTARU

Pred zvaničnog otvaranja kragujevačkog 4. Joakim Festa 2007., 15. maja na Maloj sceni Teatra, glumac i direktor Narodnog pozorišta iz Mostara, Šerif Aljić, takođe i direktor Direkcije Petog internacionalnog festivala komedije „Mostarska liska“, uručio je direktoru Knjaževsko-srpskog teatra, reditelju Dragana Jakovljeviću, „Veliku mostarsku lisku“, nagradu koja je Kragujevcanima dodeljena za najbolju predstavu u celini, po mišljenju stručnog žirija, odigranu na ovoj smotri. Reč je o Sterijinom komadu **Laža i paralaža** koji je na scenu postavio Dragan Jakovljević.

Inače, ovaj pozorišni festival je međunarodni od ove godine, a prethodne četiri sezone na njemu su učestvovali samo teatri iz Bosne i Hercegovine. Od ove godine je to festival pozorišnih ostvarenja svih zemalja iz regiona.

Na pozornici mostarskog Narodnog pozorišta, od 20. aprila odigrano je deset predstava u takmičarskoj konkurenciji: **Laža i Paralaža** Jovana Sterije Popović u režiji Dragana Jakovljevića (Knjaževsko-

srpski teatar), Gogoljeva **Ženidba** reditelja Petra Vačeka (Narodno pozorište Sarajevo), Zijah Sokolović **Glumac... je glumac... je glumac** (samostalni autorski projekat), Miro Gavran **Sve o ženama** reditelja Roberta Raponje (HNK Mostar), Aldo Nikolaj **Umri muški** u režiji Admira Glamočaka, **Goli Pijanista** Matijaža Zupančića kojeg je na scenu tuzlanskog Teatra „Kabare“ postavio Vlado Kerošević, Mrožekov **Grbavac** reditelja Vladimira Đorđevića (UDUS i NPRS Banja Luka), samostalni projekat glumca Željka Vukmirice **Povjest moje gluposti, Zagrljenici** Miodraga Žalice u režiji Roberta Raponje, Mihičevići **Siroti mali hrčki** reditelja Gorana Bulajića (JU Nikšićko pozorište) i u pratećem programu festivala Kenoove **Stilske vežbe** zagrebačkog Teatra ITD.

Predstave za ovogodišnju „Mostarsku lisku“ (liska je inače, vrsta retke rečne ptice koja živi u priobalju Neretve) je izabrao teatrolog prof. dr Srđan Vukadinović. Ove godine su dodeljivane nagrade stručnog žirija i žirija publike i „Mala mostarska liska“ za glumca

večeri. Stručni žiri festivala sačinjavali su: Vesna Mašić, glumica Kamernog teatra 55 iz Sarajeva, Jusuf Nikšić, akademski slikar iz Mostara, i Ferdinand Zovko, operiski pevač iz Mostara.

Nagrada „Velika liska“ za najboljeg glumca i glumicu pripala je Zijahu Sokoloviću za autorski projekat **Glumac je... glumac je... glumac** i Tatjani Šojić za ulogu u predstavi **Umri muški** Kamernog teatra iz Sarajeva. Najbolja predstava je kragujevačka **Laža i paralaža** Knjaževsko-srpskog teatra, a za najboljeg režisera proglašen je Petar Vaček za predstavu **Ženidba** u izvedbi NP Sarajevo. Nagradu za kostimografiju dobila je Amela Bilić, za predstave **Ženidba** NP Sarajevo i **Zagrljenici** Sarajevskog ratnog teatra, dok je za najbolju scenografiju nagrađen SARTR. Publika je kao najbolju predstavu ocenila **Umri muški** Kamernog teatra Sarajevo, a dodeljena je i plaketa „Dnevnog Avaza“ za najbolju kolektivnu igru u predstavi **Ženidba** NP Sarajevo.

Kragujevačka predstava je otvorila ovogodišnji Mostarski internacionalni

festival komedije, a 'Mala liska' ili titula glumice večeri pripala je glumici Knjaževsko-srpskog teatra Sanji Matejić, čiju su glumu mostarski štampani mediji okarakterisali kao „božansku“.

"Vrlo sam zadovoljna što sam na svom prvom gostovanju u Mostaru dobila nagradu za najbolju ulogu večeri. Zaista je bilo predivno nastupiti pred Mostarcima koji su zahtevna publika. Međutim, sve nas je pozitivno iznenadila činjenica da su reagovali na pravim mestima i zbog toga smo svi vrlo sretni", izjavila je Sanja Matejić, laureatkinja „Male liske“ mostarskim novinarima iz „Dnevnog avaza“.

Inače, proglašenjem **Laže i paralaže** kragujevačkog pozorišta za najbolju predstavu na „Mostarskoj liski“, Knjaževsko-srpski teatar zaokružio je uspešnu sezonu učešća na međunarodnim pozorišnim smotrama, koja je počela učešćem na Međunarodnom festivalu pozorišta i horova u češkom gradu Brnu (od 28. avgusta do 1. septembra 2006. godine) sa predstavom **Sedam** (koprodukcija sa kragujevačkim Akademskim kamernim horom „Liceum“), Vujoševićeva varijacija na Eshilov komad **Sedmorica protiv Tebe** koji je režirao Uroš Jovanović. Potom je od 17. do 20. novembra 2006. godine kragujevački teatar učestvovao na Međunarodnom festivalu malih scena u rumunskom gradu Pitești, koji se tradicionalno održava na sceni Teatra „Al Davila“ sa komadom Edena fon Horvata **Hotel kod lepog izgleda**, koji je režirao Dragan Jakovljević, direktor Knjaževsko-srpskog teatra kome je na toj smotri dodeljena specijalna Diploma za izuzetan doprinos razvoju i učvršćivanju kulturne saradnje pozorišta iz Piteštija i Kragujevca.

Predstava kragujevačkog teatra, **Karnevalski prizori** po tekstu rumunskog klasičnog pisca Jon Luke Karadalea koju je režirao Matej Varodi, učestvovala je na pozorišnom festivalu rumunske komedije u Bukureštu od 24. do 31. marta ove godine. Kragujevački slikar Milivoje Štulović dobio je nagradu za najbolju scenografiju na ovoj smotri.

Zoran Mišić

Anrdea Pačoto, italijanski reditelj u NP Užice priprema Goldonijev komad *Sluga dvaju gospodara*, sa kojim će ovaj ansambl učestvovati na Pozorišnom bijenalu u Veneciji

KOMEDIJA DVOSTRUKE IGRE

U Narodnom pozorištu u Užicu u toku je priprema komada *Sluga dvaju gospodara*, Karla Goldonija, sa kojim će ovaj ansambl učestvovati na 39. Pozorišnom bijenalu u Veneciji.

Internacionalni i za našu pozorišnu umetnost veoma važan projekat realizuje se u koprodukciji ovog bijenala, Bitef teatra, Ofučina elektik arts (Italija) i Grand teatra (Holandija). Svetska premijera je zakazana 19. jula na Pozorišnom bijenalu u Veneciji, a domaća tokom Bitefa u septembru. Projekat su podržali njujorški Teatar La Mama, Ministarstvo kulture Srbije, Italijanski institut za kulturu u Beogradu i užička opština.

Goldonijev komad režira Andrea Pačoto, italijanski reditelj sa zavidnom međunarodnom reputacijom, bliski saradnik Elen Stjuart - La Mame, posebno je zainteresovan za istrživanja o upotrebi novih medija u pozorištu. Asistent reditelja je Nemanja Ranković, umetnički direktor užičkog pozorišta. Adaptaciju potpisuju Jovan Ćirilov, koji je i preveo komad, Andrea Pačoto i Suzan Vinaker (Nemačka), koja je uradila i dramaturgiju, a kompozitor je Anja Đorđević. Kostime će osmisлити Snežana Kovačević, scenografiju Mia David-Zarić, kompozitor elektronske muzike i video dizajner je Jan H. Klug (Holandija), dizajn svetla Andre Pronk (Holandija), a zvuka Nikola Pejović.

Pačoto je prošle godine prvi put saradivao sa užičkim pozorištem kada je veoma uspešno realizovao komad *Pilad* (P.P.Pazolini). Saradnja se nastavlja ove godine, pa je Pačoto za učešće na festivalu u Veneciji odabrao ovaj ansambl.

"Važno mi je da nastavim ono što sam u užičkom pozorištu započeo prošle godine i da pokušam da pokupim plodove sopstvenog rada", kaže Pačoto.

Šta će se ove godine igrati na Pozorišnom bijenalu u Veneciji?

Ove godine bijenale je posvećeno Karlu Goldoniju, povodom trista godina od njegovog rođenja. Bijenale nosi naziv "Goldoni u novom pozorištu", a pored NP Užice, učestvovali su pozorišta iz Francuske, Mađarske, Maroka i drugih zemalja, kao i iz različitih delova Italije. Centralna tema je Goldoni, odnosno savremene adaptacije njegovih dela.

Tokom maja u užičkom pozorištu završen je prvi deo priprema, da li ste zadovoljni rezultatima?

Projekat je veoma kompleksan i zahteva posebnu glumačku tehniku, koja nije realistična. U odnosu na prošlogodišnju saradnju tokom pripreme *Pilada*, ovaj komad je glumcima mnogo bliži, jer postoje mogućnosti da izraze sve svoje talente i mislim da će publika u Veneciji biti iznenađena.

U pitanju je neobična adaptacija Goldonijevog teksta i čini se da ona veoma dobro komunicira sa sadašnjicom. Šta želite da saopštite ovim komadom?

Adaptacija je urađena tako da se fokusira na, kako smo mi to nazvali, dvostrukoj igri, predstavlja refleksiju na sadašnjost i savremeni senzibilitet. Današnji aspekt teksta *Sluga dvaju gospodara*, znači mnogo više, ako se to sagleda kroz prizmu političke situacije, međunarodnih odnosa, ponašanja samih političara, koji u ime demokratije, primera radi, okupiraju tuđe teritorije. Kada to dovedemo u kontekst svakodnevice, mi ustvari govorimo o ponašanju svakoga od nas, jer svi služimo više od dva gospodara. Ako taj komad pogledamo sa tog stanovišta, u njemu svi igraju dvostruke igre, a njihovi interesi su novac i moć. U adaptaciji, prevod nije samo jezički, već geografski i vremenski. S druge strane,

sve to pokušavamo da izmestimo iz komedije del arte, sa igrom u kojoj se susreću klasični i savremeni pozorišni izraz.

Radnja se odvija u gradovima simboličnih naziva Crno Trgovište i Belo Gradište...

Ta mesta je tako nazvao Jovan Ćirilov. Sa svojim uskim ulicama i trgovima, Venecija je nekada, pored bogatih, imala i ljude koji su se bavili poslovima na crnom tržištu. Te klasne razlike nisu naša tema, već želja da pokažemo kontrast između tragedije i komedije. *Sluga dvaju gospodara* jeste komedija, iako počinje ubistvom, koje je uzrok kompletnog zapleta. To se često zaboravi, a skoro da je to i Goldoni zaboravljao, pa je svu pažnju usredsredio na slugu, a mi pokušavamo da pronademo kontrast između tog ubistva i smešnih situacija. Crno Trgovište i Belo Gradište su pogranična mesta, koje deli reka, a njihovi stanovnici međusobno "muljaju" i trguju.

Koliko ste se time udaljili od originalnog teksta?

To je potpuno drugačije viđenje Goldonija, ali nismo odbacili Goldonija, već se sve vreme držimo konstrukcije samog komada u likovima i koristimo se velikom mogućnostima stilova igre koje on pruža. Koristimo Goldonijevu ironiju, prilike za zaplet, zanimljive odnose među likovima, složenost karaktera i sve smo to smestili u balkansku i srpsku ironiju i cinizam.

Znači li to da ste veoma dobro informisani o balkanskim problemima Srbije?

Nisam informisan u toj meri da bih mogao da portretišem Srbiju, jer o sadašnjoj situaciji u vašoj zemlji ne znam baš mnogo. S druge strane, radim sa ljudima iz Srbije, tako da mogu da raz-

govaram samo o onome što se mene tiče. Komad se ne može svesti samo na refleksiju političke situacije u Srbiji, jer to nije samo Srbija, već i svet izvan Srbije.

Da li možete da nam u kratkim crtama kažete šta je to aktuelno u pozorištima Italije?

U većini italijanskih pozorišta igraju se konvencionalne predstave. Postoji sa-

vremeni i avangardni tetar, ali su ti umetnici uglavnom nepoznati i nemaju mogućnosti da se razvijaju. Takvo pozorište razvija se i van Italije, u Nemačkoj i nekim drugim zemljama Evrope, Japanu, SAD, pa i u Srbiji, na vašem Bitefu.

Nenad Kovačević

BIOGRAFIJA

Andrea Pačoto je studirao glumu u Italiji i saradivao sa rediteljima kao što su Andrei Serban, Luca Roconi, Ellen Stewart, Jerzy Sthur... Potom se posvećuje režiji i performansu. Studije nastavlja na City University, New York, gde je diplomirao i magistrirao režiju. Istražuje upotrebu novih medija u teatru, saradivao je sa DasArtom (Amsterdam), a njegov rad je predstavljen u SAD, Južnoj Americi i Evropi. U SAD je radio kao stalni reditelj u La MaMa Experimental Theatre company, a kao koordinator umetničke ispostave LaMaMa Umbria International u Spoletu. Radio je velike multimedijalne projekte, spektakle, klasične opere i pozorišne predstave sa lokalnom indijanskom zajednicom. Snimio je i više kratkih i dokumentarnih filmova, pravio instalacije i saradivao u realizaciji mnogih internacionalnih kulturnih i edukativnih projekata. Gustujući je predavač na Theatre Performance, na odseku za pozorišnu akademiju u Mastroku. Direktor je i osnivač Officina Electric Arts, multimedijalne produkcijske kuće u Spoletu, koja se bavi realizacijom projekata, baziranih na upotrebi nove medijske tehnologije u pozorištu.

Premijera komada *Kardanus* u NP Užice

PLEMENITE OBMANE

Premijerno izvođenje komada *Kardanus*, dramskog prvencu Gorana Ibrajtera, u režiji Ljuboslava Majera, užička publika je nagradila velikim aplauzom, pa su joj se, osim glumaca na bis, poklonili pisac i reditelj. Majera je i autor zanimljive minimalističke scenografije, Snežana Kovačević je osmislila odlične kostime, a Miroljub Aranđelović-Rasinski muzički je obojio komad. Asistent reditelja je užički glumac Vladimir Kurčubić.

Priču smeštenu u doba renesanse, najveće tranzicije u Evropi, Ibrajter je napisao tako da se ona tiče i nas. To nije učinio plakatski niti dnevno-politički, već sofisticirano, služeći se tananim humorom, prizivajući povratak univerzalnim ljudskim vrednostima. Tekst koji je svojevrsna saga o etici i smislu ljudskosti, sa rezimeom u činjenici da je odgovornost pojedinca temelj humanog društva, Majera je iscenirao pažljivo, mirno, skoro setno, poštujući tekst, nudeći komad na "drugom loptu". Majstorski vodeći "bitke" između racionalnog i emocionalnog u čoveku, kao dve ravno-

pravne odrednice ljudskosti, u kojima etika najčešće izgubi rat, uspeo je da načini komad koji nema nijednu primesu sve prisutnije pozorišno-banalne estetike o našoj svakodnevici, a ipak joj se itekako približio. Reklo bi se da je dodirnuo njen epicentar.

"Ako nema Boga, nema ni greha, pa ni odgovornosti", kaže glavni lik Kardanus, istorijska ličnost, lekar, naučnik, astrolog, povremeno ludak, ali i još mnogo toga. On obmanjuje, prisvaja i pod svojim imenom objavljuje otkrića Leonarda Da Vinčija i drugih naučnika, ali to, kako kaže, čini u ime dobrobiti čovečanstva, znači iz "plemenitih pobuda". Koliko puta smo bili svedoci ovakve rečenice? Koliko puta smo poverovali da za naše dobro, drugome treba učiniti zlo?

Lik Kardanusa, glumački veoma zahtevnog, odlično je odigrao Slobodan Ljubičić, prvak drame užičkog ansambla. On je uspeo da kombinacijom izmene glasa i pokretom, dočara višeslojnost i komplikovanost Kardanusa, njegove emotivne i etičke razvaline.

Kardanus premijera

Služeći se bogatim glumačkim iskustvom, Ljubičić je sve vreme bio glumačka "kardanska osovina", koja je pokretala veoma dobru energiju i kolektivnu igru. Tanja Jovanović je šarmantno ponudila lik njegove supruge Lucije, a i ostali glumci dokazali su značaj kolektivnog glumačkog rada: Vahidin Prelić

(Aldo), Goran Šmakić (Albert Tadesko), Svetislav Jelisavčić (Luka), Igor Borojević (kardinal Del Monte), Momčilo Murić (tamničar), Ivana Pavićević (sluškinja), Vladimir Kurčubić (Leonardo Da Vinči) i Nemanja Jovanović (Tartaglia).

Komad bi bio efektivniji da su pojedine glumačke replike bile razgovetnije i da su

se bolje čule, a dobrom učinku ansambla doprinelo bi, možda, jasnije isticanje duhovite potke samog teksta. Kako posle zasluženog aplauza na premijeri, slede i druga izvođenja, sigurno će ona biti dodatni motiv užičkom ansamblu da svoju igru učini još uigranijom i efektnijom.

Nenad Kovačević

NAJBOLJA NAGRADA JE NOVA ULOGA

Jasmina Dimitrijević, rođena u Smederevskoj Palanci, glumu diplomirala u klasi prof. Milana Plećaša na Fakultetu umetnosti u Prištini, projektom „Scene“ u Narodnom pozorištu u Beogradu, govori za Ludus:

Prethodno sam diplomirala engleski jezik i književnost na Filološkom fakultetu što mi danas značajno olakšava rad sa inostranim saradnicima. Zahvaljujući selidbama ovih institucija tokom ratnih godina, upoznala sam, sem Prištine i Beograda, još i Varvarin, Vranje i Zvečan. U Teatar „Joakim Vujić“ iliti Knjaževsko srpski teatar u Kragujevcu, došla sam 1998. kao student II godine. Te su godine za ovo pozorište bile ekonomski veoma teške. Pet puta smo započinjali rad na predstavama da bi tek šesti projekat doživeo svoju premijeru. Imala sam sreću da 2002. postanem stalni član ansambla. Sada živim u Beogradu gde sam saradivala sa Narodnim pozorištem, Kulturnim centrom Rex, Radio Beogradom i glumačkom trupom Arijadna. Igrala sam u predstavama: *Kod večite slavine, Dr Šuster, Ivica i Marica, Ožalošćena porodica, Rekvijem, Hotel*

slobodan promet, Neprijatelj naroda, Ljubav ne košta ništa, Seobe..., filmovima „Čarlston za Ognjenku“ i „Obeležen“, radio emisiji „Porodica Jovanović“. Bavim se pevanjem džez-a i pravoslavne duhovne muzike kao i prevodilačkim i pedagoškim radom, učim da igram tango.

Kao i svi prištinski studenti, imala sam sreću da za profesore imam neke od najkvalitetnijih ljudi umetničke branše i nesreću da studiram u očajnim uslovima za život i rad. Međutim, najveći nedostatak tamošnjeg studiranja je gotovo potpuna kulturološka izolacija u kojoj nije bilo načina da kulturnoj javnosti Srbije predstavimo naš rad niti da pratimo tuđ, što je osnovna stvar u procesu formiranja bilo kog mladog umetnika i njegovog opredeljenja u umetničkom izrazu. Karijera se započinje još na akademiji, prepoznavanjem i povezivanjem s budućim kolegama rediteljima, dramaturzima, producentima. Pa i veliki stvaraoci kao što su Skorseze, Pekinpo, Lukas su najvažnije filmove snimili onda kad su se družili međusobno. Ili Bunjuel, Lorca, Dali. Ili u književnosti - čuvena romantičarska trojka: Bajron, Šeli, Kits. Ili filozofi: Hegel, Šeling, Helderlin. Svako

je tu velikan sam za sebe, ali je veliko pitanje u kojoj meri bi to postao bez kreativne razmene s onim do sebe. Gluma je nažalost, usamljena katedra dramskog odseka u Prištini i to je najveći problem u afirmaciji prištinskih diplomaca. I pored toga, moja se klasa smatra izuzetno uspešnom jer je od 11 studenata, 10-oro zaposlenih.

Postoji li nešto što Vas u glumačkom radu ohrabruje?

Lepo je što se ova rubrika bavi mladim glumcima ali prava istina o onome kroz šta oni prolaze mnogo je tužnija od slike koju intervju pružaju. Lamentiranje nad ponižavanjima koje kao umetnici trpimo jednostavno nije deo pozitivnog imidža koji svaki mladi glumac želi da izgradi, jer ovo čime se bavimo je, valjda, nekakav šoubiznis, a zna se da on podrazumeva samo osmeh i proizvodnju radosti za publiku bez obzira na okolnosti. Reći ću samo da se obrazovan mladi čovek pa još uz to i lepo vaspitan, danas najčešće provodi kao Maga Magazinović (čuveni koreograf i još štošta) za koju nakon njenog povratka u rodni kraj sa školovanja u belom svetu, u komadu Slavenke Milovanović *Balkanska plastika*, nekakav lokalni predstavnik vlasti kaže: „Ta žena govori engleski, nemački, francuski, ruski... pa ko će nju da razume.“

U predstavi Ručni rad publika odlično reaguje na Vas kao na komičarku?

Do sada sam imala nekoliko lepih komičnih uloga pored ove dve u *Ručnom radu*, mada je dobra drama ono u čemu se najbolje i najpotpunije osećam. Nažalost, dramom se ni izbliza nisam bavila onoliko koliko sam na nju usmeravana još na akademiji. Isti je slučaj i sa mojom velikom ljubavlju - mjuziklom. Upravo mi se dogodila jedna divna dramska, doduše mala uloga u nedavno višestruko nagrađenoj predstavi *Seobe* nemačkog reditelja Pjera Valtera Polica. Paradoksalno, tih 20-ak replika koje imam da izgovorim u komadu, uz pesme koje imam priliku da pevam s našim pozo-

Jasmina Dimitrijević

rišnim bendom „Joakim“, smatram ujedno i najkvalitetnijim umetničkim prostorom koji mi je pružen u mom matičnom pozorištu. No eto, da je bilo drugačije, onda možda ne bi bilo ovako dobrog *Ručnog rada*, na primer, i ne bih se susrela s ekipom vašeg lista.

O glumačkoj trupi Arijadna?

„Arijadna“ se nekako rodila iz tog *Ručnog rada* i ono što je Milica Gutović već duže imala kao ideju - da oformi trupu - nakon naše premijere je sprovedeno u delo. Pomoglo nam je Društvo prijatelja Francuske obezbeđivanjem prostora za probe, a sada nam dosta pomažu gospodin Milovan Zdravković i ljudi sa pozorišnog splava „Leonardo“. A pro našle smo se na jednom kastingu, i dok smo čekale da nas odaberu, odabrale smo jedna drugu i eto, mislim da sad više

niko ne može da kaže kako se glumice ne razumeju u ručne radove.

Nagrade?

Dobiti nagradu je lepo, one su u stvari najsvečaniji deo podrške od kulturne javnosti a trebalo bi da budu i znak da će dobitnik ubuduće biti nagrađivan i novim, značajnim zadacima. Kad umetnik izjavi da mu nagrade ništa ne znače to je zapravo zbog toga što smo, kroz sva vremena, svedoci tužne istine da se u umetnosti, pod izgovorom kako su „ukusi“ različiti, mnoga ostvarenja koja treba nagraditi neverovatno srozavaju - do etikete loše obavljenog posla, i obrnuto. Obrnutih slučajeva - glorifikovanja osrednjosti, i to veoma agresivnog - možda čak ima više. Ne možemo očekivati da imamo vrhunsko pozorište, a da nam veština na sceni bude toliko nevažna u odnosu na veštinu snalaženja u salonu. Mislim da se, ma kako relativne vrednosti u umetnosti bile, prosto mora znati šta je dobro, a šta loše. Inače će nam ponovo biti potrebne desetine, ili stotine godina da prepoznamo jednog Van Goga ili Baha... Dovoljno je tragično da ne prepoznamo i mnogo manje umove nego što su bili ovi veliki ljudi, jer ako najveći menjaju tok istorije, oni mali staju uz njihove ideje i bore se za to da lepota koju su ovi doneli svetu nastavi da živi.

Čemu stremite?

Bio bi mi potreban jedan ceo život samo za glumu da bih uradila sve što želim. Ali život čine još mnoge druge stvari. Rado bih učestvovala u umetničkom programu radi obnove nekog manastira. Stremim radu na kvalitetnim projektima, najpre sa mnogobrojnim mladim kolegama i doajenima u svom pozorištu jer bih volela da vreme koje provodim odvojena od kuće i svog supruga bude maksimalno iskorišćeno u slavu umetnosti, a zatim i ovde u Beogradu, gde sam upoznala gomilu talentovanih reditelja i glumaca s kojima bih u svako doba radila, najradije klasiku, mjuzikl i dobre savremene drame, romantične i „teške“ dramske uloge, predstave koje nose ideju koju i ja kao umetnik želim da uzviknem. Umetnost mora biti katarzična.

Mirjana Jurčić

DON ŽUAN IZ SOHOA U ATELJEU 212

Na velikoj sceni Ateljea 212, 10. juna je premijerno izvedena drama Patrika Marbera *Don Žuan u Sohou* u režiji Alise Stojanović.

Posle premijere u Londonu, decembra 2006. godine u teatru Donmar, kritika je ocenila da je reč o najboljoj dosadašnjoj adaptaciji Molijerovog *Don Žuana*. Postavka u Beogradu biće prva van engleskog govornog područja. Drama je prevela Danica Ilić.

Komad se bavi legendom o zavodniku iz Sevilje i smešta ga u 21. vek u kvart Soho prepun ljudima različitih nacija i stilova života.

Rediteljka ovaj komad vidi kao kritiku savremenog sveta protiv kojeg se Don Žuan svim sredstvima bori. „On je čovek koji želi da živi na svoj način, ali je pitanje da li je to moguće u svetu kojim dominiraju novac i licemerje. Drama je gorka, ali poruka ipak nije nihilistička. Ovo je predstava za publiku koja promišlja vreme u kojem živi.“

Predstava će se igrati u blok sistemu, sa deset izvođenja tokom juna meseca.

Don Žuana tumači Gordan Kičić, a igraju i Nikola Rakočević, Bojan Žirović, Radmila Tomović, Vladislav Mihailović, Milena Predić, Branka Šelić Ilić, Nenad Čirić i drugi.

Živopisnu atmosferu Sohoa dočarala je scenografija Darka Nedeljkovića i kostimi Zore Mojsilović. Kompozitor je Ivan Brkljačić, dramaturg Jelena Mijović, koreografi Mojca Horvat i Miloš Paunović.

M.J.

PREMIJERA ATINJANI U BDP

Na Velikoj sceni Beogradskog dramskog pozorišta gostovao je Teatar „Metaksurgio“ iz Atine sa predstavom „Agela Papazoglu“, nastalu po istinitoj priči čuvene pevačice iz Smirne, nekadašnjeg grčkog grada u Maloj Aziji. Predstava opisuje progon Grka iz Smirne i drugih grčkih gradova u Maloj Aziji dvadesetih godina 20. veka, priča o ratu i stradanju, ali istovremeno i o mladosti i ljubavi vidjenih očima pevačice Agele Papazoglu. Lik Agele Papazoglu tumači priznata grčka glumica, producentkinja i direktorka pozorišta „Metaksurgio“ Ana Vagena. Pored nje, koja u predstavi igra stariju ženu koja pripoveda, mladu ženu koja uči, tumači njena ćerka, Jasmina Kilaidonis.

M.J.

JUBILEJ

SKUP, PO STOTI PUT

Predstava *Skup* Marina Držića u režiji Jagoša Markovića, koja je premijerno izvedena 15. marta 2002. godine, doživela je svoje stoto izvođenje 22. maja na matičnoj sceni, u Teatru „Bojan Stupica.“ U predstavi igranoj na više domaćih i međunarodnih festivala nastupaju: Đurđija Cvetić, Predrag Ejduš, Maša Dakić, Cvijeta Mešić, Olga Odanović, Marinko Madžgalj, Gordan Kičić, Aleksandar Srećković, Branka Veselinović, Rade Marković, Marko Janjić i Stefan Kapičić.

M.J.

CAR EDIP U NARODNOM POZORIŠTU

Prva proba Sofoklove drame *Car Edip* u režiji Vide Ognjenović bila je 20. juna, a premijera je zakazana za oktobar, na Velikoj sceni Narodnog pozorišta. Predstava je kod nas prvi put izvedena 1900. godine, u režiji Dušana Cvetića, sledeća je bila sredinom 20. veka, potom 1979. godine.

Dejan Savić, upravnik, je izjavio da se u nacionalnom teatru raduju ovom projektu koji je iniciran još u vreme prethodnog upravnika Ljubivoja Tadića, ali su se tek sada stekli uslovi da bude realizovan. „Ovaj Sofoklov tekst biće trenutno jedini antički komad na repertoaru. Očekujemo uspeh kako kod naše publike, tako i na međunarodnom planu.“

Rediteljka predstave, Vida Ognjenović, o predstavi kaže: „Moja je ideja da u predstavi vidimo kako je Edip sa jedne strane žrtva sopstvene volje za održavanjem vlasti i moći, a sa druge strane žrtva jednog finog komplota koji se događa iza njegovih leđa“. Prema njenoj adaptaciji, radnja se događa u današnje vreme, mada „bez aludiranja na bilo koga konkretno“, samo su Sofoklovi likovi stavljeni u savremeni kontekst.

Naslovnu ulogu u predstavi *Car Edip* igraće Igor Đorđević, a u velikom ansamblu su Predrag Ejduš, Aleksandra Nikolić, Ljubivoje Tadić, Nenad Maričić, Nebojša Kundačina, Branko Jerinić, Miloš Đorđević, Darko Tomović i Jelena Helc.

Dramaturzi predstave su Molina Udovički Fotez i Božo Koprivica, scenograf Geroslav Zarić, kostimografkinja Bojana Nikitović, kompozitor Zoran Erić, za scenski govor zadužena je Ljiljana Mrkić Popović, a za scenski pokret Sonja Vukićević. Prevod Gaga Rosić.

M.J.

Dramski pisac Goran Marković, o Pozorju, kritici, mladim piscima, našim pozorištima i našem pozorištu...

NI U ČEMU NE ZAOSTAJEMO ZA SVETOM

Goran Marković (Foto: Đorđe Tomić)

Dramski pisac, reditelj i profesor Goran Marković do sada je na razne načine bio deo istorije Sterijinog pozorja. Na njemu je nagrađivan, a predstave u njegovoj režiji i po njegovom tekstu, pred sterijanskom publikom, igrane su uvek s velikim uspehom. Izvesno vreme bio je i član Saveta ovog festivala, a ove godine pripala mu je čast da otvori Pozorje, koje - prvi put u svojoj poluvekovnoj istoriji - ima drugačiju koncepciju. Stoga, najpre o tome, šta misli o proširenom konceptu Pozorja, hoće li on obeshrabriti mlade pisce da, tako svojski - kako su to činili prethodnih nekoliko godina - prionu na dramsko problematizovanje tema iz naših malih života...

"Prave pisce ne može obeshrabriti ovakva ili onakva koncepcija jednog festivala. Pisanje je pre sudbina nego delatnost. Ali, ukoliko se ispostavi da on nema dovoljno stimulansa za rad, dramski pisac može svoju misiju obavljati teže. Sterijino pozorje je, to je činjenica, do sada predstavljalo veliki podsticaj za rad mladih, ali i starijih pisaca. Ukoliko se to ohrabrivanje gurne u stranu, onda će piscima biti teže i - to je sve. Ja se bojim da će se dramsko stvaralaštvo na srpskom jeziku novom koncepcijom festivala svesti na jednu od nekoliko disciplina i da ono više neće igrati „glavnu ulogu“. Koliko će biti fatalno po dramsko stvaralaštvo ne mogu da procenim. Možda će se dogoditi nešto treće: da će naj-

više vrednovanje domaćeg teksta preuzeti neka druga institucija, smotra ili festival. U tom slučaju bi najviše izgubilo Sterijino pozorje.

U govoru na otvaranju Pozorja rekli ste da je istina ta koja pokreće pozorišnu igru. Može li biti istine ako zakaže samo jedan u pozorišnom lancu istine? Koliko te istine ima danas na našim scenama?

Ja sam do takve tvrdnje došao na osnovu empirije, dugotrajnim životom i radom u pozorištu. U pozorištu je moguće sve osim jedne stvari: prodati laž kao istinu. Čim neko istupi na rampu odnos između istine i laži postaje sto puta dramatičniji nego u uobičajenim okolnostima. Stati na scenu znači izložiti svoja razmišljanja i emocije rendgenskim pogledima gledališta. Čuveni francuski glumac Luj Žuve je jednom rekao da mu gledalište uvek govori kada laže, a kada je istinit. Treba ga samo osluškiivati.

Kakve su te mlade generacije kojima predajete? Šta o nama govori činjenica da kolo u srpskoj dramaturgiji trenutno vode žene?

Ne samo u dramaturgiji, izgleda da je u poslednje vreme umetnost uopšte postala prilično ženski posao. Čak i u takozvanim teškim disciplinama kakve su, na primer, režija ili kamera. Činjenica je da su žene poslednjih godina načinile ogroman napredak u dramaturgiji. Imao sam zadovoljstvo da režiram komade Biljane Srbljanović i Maje Pelević, a nadam se da će mi se pružiti prilika da sarađujem i sa mojom omiljenom spisateljicom Milenom Marković.

Pre 10 godina, "Beogradska trilogija" u vašoj režiji dovela je Biljanu Srbljanović na Pozorje i izvela je u svet. Ima li među Vašim studentima neko ko bi mogao da preokrene evropsku dramaturgiju?

To se ne zna unapred. Ne radi se samo o potencijalu mladog umetnika, nego i o njegovom razvoju, okolnostima, sreći. Ono što je bitno jeste činjenica da mi ni u čemu ne zaostajemo za „svetom“. Imamo iste mogućnosti, imamo pametne i talentovane mladiće i devojke koji mogu postati najveći svetski umetnici. Treba samo verovati u sebe, skočiti u vodu i plivati.

Je li ta nova osećajnost u delima mladih pisaca o kojoj svi bruje, stvarno

nova? Da li je to "tema na silu", želja da se bude drugačiji, ili istinski novi talas i u srpskoj dramaturgiji?

Mera uspeha mladog umetnika se često određuje na osnovu njegove originalnosti. Svaki novi, mladi umetnik koji stupa na scenu donosi nešto nevideno, apsolutno novo, ali u isto vreme razumljivo i prepoznatljivo. Ovde ću ponovo pomenuti svoju tvrdnju da u pozorištu prolazi samo istina i - samo istina. Ako neko, dakle, sa sobom donese svoj svet i pri tom ne laže onda je sigurno da ima velikih šansi na uspeh.

Postoji li repertoarska politika kod nas? Kako i koliko Vas ona, kao pisca i reditelja, zabrinjava?

Pozorišta mnogo zavise od ljudi koji ih vode. Beograd ima dobrih upravnika, umetničkih direktora, dramaturga. Izbor tih ljudi je odlučujući. Jedno dobro pozorište, sa prepoznatljivim repertoarom i posebnim profilom veoma je teško napraviti, a očas se može uništiti - pogrešnom kadrovskom politikom. Da bi ljudi zavoleli jednu pozorišnu kuću potrebne su godine, ponekad decenije, a možete ih oterati za mesec dana.

Da li će ljudi iz pozorišta, koji su nedavno došli na važne funkcije u kulturi, uspeti u svom poslu?

Ne znam, stvarno. Nadam se da hoće.

Tokom Pozorja inostrani mladi kritičari, neopterećeni ovdašnjim veličinama, pisali su kritiku za bilten Pozorja

i dali oštre ocene o režiji i glumi (i) u domaćim predstavama. Usudili su se da kažu nešto što je vrlo vidljivo, na šta naša kritika žmuri. Zašto je srpska pozorišna kritika najčešće "sramežljiva", klanovska, neobjektivna?

Kritika je u nas, prema mom mišljenju, veoma „šarena“ i ne postoji kao nekakva posebna, kulturološka pojava. Ima ovakvih i onakvih kritičara, ozbiljnih ljudi i bezveznjaka koji su tu zalutali. Kao i u ostalim delatnostima u ovoj zemlji, uostalom.

Devedesetih je pozorište kod nas činilo život snošljivijim i smislenijim, pomagalo da ostanemo normalni, budilo je s(a)vest, pomagalo u komunikaciji onih čije su političke elite ratovala. Šta ono - mora i može - da radi danas?

Tačno je da je u periodu najveće duhovne krize ovog naroda pozorište bila neka vrsta katedrale u kojoj su se okupljali ljudi koji su verovali da nije sve potonulo. Devedestih je naš teatar dokazao da je jedan od bastiona našeg opstanka. Još uvek u pozorištu ima mnogo pametnih i časnih ljudi. Više nego na drugim mestima, ako bih smeo da to ustvrdim.

Pišete li sada neki komad, o čemu je, ko će ga i gde režirati?

Trenutno pripremam film „Turneja“ koji je nekada bio uspešan komad koji mi je doneo Sterijinu nagradu za najbolji savremeni tekst. Možda u činjenici da sam se ponovo okrenuo filmu leži odgovor na pitanje kako doživljavam sadašnji koncept Starijinog pozorja.

Snežana Miletić

VESTI IZ SVETA

POZORIŠNE NAGRADE TONI, 61. PUT

Na 61. svečanoj dodeli pozorišnih nagrada "Toni" 10. juna, osam nagrada američkog udruženja pozorišnih kritičara, među kojima su nagrade za najbolji mjuzikl i najbolju režiju u kategoriji mjuzikla dobio je veliki brodvejski hit *Spring Awakening*, reditelja Majkla Mejera.

Sledi ga, sa sedam osvojenih nagrada, predstava *The Coast of Utopia* Toma Stoparda, ujedno proglašena i najboljim dramskim komadom. Komad se bavi "ambicioznim seciranjem ruske inteligencije u osvit Oktobarske revolucije". Britanskom piscu, Tomu Stopardu, ovo je četvrta po redu nagrada "Toni" za tekst. Predstava je osvojila i nagradu za režiju, reditelj Džek O'Brajan, dve glumačke nagrade, za najbolju sporednu mušku ulogu u dramskom komadu, koju je osvojio Bili Kradap i najbolju sporednu žensku ulogu u dramskom komadu, koju je osvojila Dženifer Ele. Ova trilogija o Rusiji u 19. veku, oborila je rekord predstava sa najviše osvojenih nagrada koje su sa šest priznanja držala ostvarenja *Smrt trgovačkog putnika* iz 1949. godine i *The History Boys* iz 2006. godine!

Kristin Ebersol je proglašena za najbolju glumicu u mjuziklu *Grey Gardens*, dok je Dejvid Hajd Pirs dobitnik nagrade kao najbolji glumac u mjuziklu *Curtains*.

Najbolja glumica u dramskom komadu je Džuli Vajt za ostvarenje *The Little Dog Laughed*, a Frenk Lengela je za ulogu predsednika Ričarda Niksona u predstavi *Frost/Nixon* dobio nagradu kao najbolji glumac u kategoriji dramskih komada.

Nagradu za najbolji rimejk u kategoriji dramskog komada osvojila je predstava *Journey's End*, a predstava *Company* osvojila je nagradu kao najbolji rimejk u kategoriji mjuzikla.

M.J.

SKAKAVCI, 50. PUT!

Predstava *Skakavci* Biljane Srbljanović u režiji Dejana Mijača 7. juna je imala 50. jubilarno izvođenje na sceni "Ljuba Tadić" JDP-a.

Od svog premijernog izvođenja 26. aprila 2005. godine predstava, autor, reditelj i glumci osvojili su mnoga priznanja. Sa ovom predstavom je JDP 15. juna 2006. otvorilo međunarodno Bijenale u Vizbadenu na kojem se predstavljaju najnovija dramska ostvarenja iz Evrope. Biljanu Srbljanović je Theater Heute proglasio najboljim inostranim piscem u sezoni 2005/2006. a 2007. je dobila evropsku nagradu Nova pozorišna realnost. Predstava je učestvovala na Festivalu Malih scena u Rijeci 2006. godine. Na 51. Sterijinom pozorju Biljana Srbljanović je dobila Sterijinu nagradu za dramu, Dejan Mijač za režiju, Isidora Minić za ulogu Nadeže, Isidora Žebeljan za muziku, a Renata Ulmanski je za ulogu Gospe Petrović dobila Nagradu lista Večernje Novosti.

U predstavi koja se bavi generacijskim odnosom mladih i starijih posmatranih u obrnutom smeru, igraju i: Boris Isaković, Aleksandra Janković, Svetozar Cvetković, Jasmina Avramović, Voja Brajović, Rade Marković, Nikola Simić, Miodrag Radovanović, Maša Dakić.

M.J.

ŽUČ I MED

Pozorište na radiju i radio kao pozorište

Pretposlednja prepodnevna emisija II programa Radio Beograda, "Od zlata jabuka", koja se može slušati svakog radnog dana, a koju uređuje i najčešće vodi Dragana Marinković, posvećena je izvornoj narodnoj muzici i samo retko ima nekakve veze s pozorištem. Ta veza je ostvarena 18. aprila 2007. na neočekivan način, kada je reprizirana emisija Dragoljuba Bokonića, novinara Radio Beograda koji je preminuo 16.04.2007. ne dočekavši penzionisanje.

A sve donedavno slušali smo njegov blag i dobroćudnošću ispunjen glas. U više emisija II programa Radio Beograda ("Forum", "Putevima kulture", "Radiovizor" i "Kult-press") on je svojim prilozima i pristupom uspevao da uveri neraspoređenog i razdražljivog slušaoca da iz naše sredine nisu iščileli ni istrebljeni dobroti i optimizam. Toplinom svoga glasa i skromnošću istupanja plenio je i sagovornike i slušaoce. Još od rane mladosti privlačilo ga je pozorište. Iz njegovih razgovora i priloga teško se moglo razabrati da li je amaterski glumio, ali po prilici jeste. Posebnu naklonost ispoljavao je i gajio prema pozorišnim poslenicima, profesionalcima i amaterima. Nemali broj glumaca, reditelja i pozorišnih upravnika smatrao je svojim prijateljima, ali je očigledno da to prijateljstvo nisu određivali slava i uticaj tih ljudi. Njegova skromnost i suzdržanost uslovile su da nije ostvario više autorskih dela posvećenih dramama i pozorištu. No, s rediteljem i urednikom Jovanom Đurićem ostvario je par radio-dramskih emisija posvećenih pozorištima Srbije, u kojima se oseća ta Bokonićeva samozatajna posvećenost. S pažnjom i saosećanjem pratio je Dragoljub Bokonić štrajk u novosadskom Pozorištu mladih i o tom štrajku, ne tajeći svoju brigu i toplu ljudsku solidarnost,

revnosno i nenapadno obaveštavao slušaoce.

Slušaoци II programa ostali su uskraćeni za jedan topao i drag glas i plemeniti pristup, ali i uvereni da naš poslovični nemar neće dovesti do zatiranja onih malobrojnih, ali tako dragocениh tragova koje je novinar Bokonić zaorao i ostavio.

Čaša žuči ipak je zaslađena čašom meda. Uprkos skoro vrtoglavom razvoju informatike i komunikacije, neslućen broj naših nekadašnjih i sadašnjih sugrađana još trpi posledice nesrećnih sukoba u ex jugoslovenskim zemljama u vidu višegodišnje uskraćenosti za važne i dobre radijske programe. Trajanje i domet te uskraćenosti kao da su u našim dušama počeli da poprimaju odlike beznađne neminovnosti, pa smo jedva poverovali sopstvenim ušima kad smo - nakon skoro 8 godina - najzad nešto jasnije začuli II program, baš kao što još ne verujemo tim istim sopstvenim ušima da na skali prijemnika ne čuju Koncert Studija B i Stereoramu.

U više navrata i na više mesta upozoravali smo na svu štetu i neprihvatljivost naše lišenosti programskih sadržaja Radio Novog Sada na srpskom i drugim jezicima. Lišenost ta se ureže i nagrizava kao hronično nezadovoljstvo, ali se prima kao jedno od osramoćenja koje življu ovih prostora usud dodeljuje. Žal zbog gubitka ostaje, ali polako se odvika-vaš od svakodnevnog proveravanja na skali prijemnika. Ostane ti u sećanju da se program na srpskom Radio Novog Sada nalazio na samom početku skale. Sa velikim čuđenjem i veoma prijatnim iznenađenjem krajem aprila otkrivamo da se ova naša važna radio-stanica može pratiti, opet srazmerno dobro, čak i u Novom Beogradu, na frekvenciji 87,7 megaherca.

Opet do naših srca dopiru one stare i rede slušane inačice narodnih i starovaroških pesama, opet oni poluzaboravljeni, a nekad tako dragi glasovi i naslovi emisija. S neskrivenom radošću konstatujemo da se radio-drama za decu emituje prvog popodnevnog časa su-

botom, a za odrasle poslednjeg časa svakog ponedeljka. U prvom iznenađenju ne opažamo stare zamerke, ali nam se postepeno i one javljaju. Dok se u odjavi svake beogradske radio-drame poslednjih godina obavezno navodi godina proizvodnje, a posebno (baš kao i u najavi) naglasi premijerno izvođenje, ti podaci i u najavi i u odjavi novosadskih radio-drama, po strogoj i neprekidnoj pravili, bivaju izostavljeni. Time nam se onemogućava da određeno delo smestimo u istorijski kontekst.

Jedna neprijatna činjenica mogla bi ići u prilog takvom izostavljanju. Naime, na prošlogodišnjem skupu o radijskoj dramama čulo se da je Dramski program Radio Novog Sada ukinut. Ostale su, dakle, sačuvane sve snimljene emisije (ili bar većina njih), ali je prestala da postoji Redakcija Dramskog programa, pa samim tim i produkcija tog programa.

Mi moramo verovati da se naše društvo konačno budi i izdiže iz košmara i letargije, kao i da svest o značaju temeljnih kulturnih vrednosti i Radio Novog Sada među njima jača. Ta vojvođanska sredina će, verujemo, smoci snage da u okviru Radio televizije Vojvodine Dramski program Novog Sada dobije mesto koje i on i mi zaslužujemo. Dakako, oblik rada može biti drugačiji, savremen, po uzoru na neke zapadne ugledne stanice, bez glomaznog kadrovske aparata, sa fleksibilnijim pristupom, ali taj oblik treba da postoji i da se sistematski i dugoročno razvija, da nas bogati novim umetničkim proizvodima. Za početak, kao svojevrsni uvod u oživljavanje ove delatnosti, neka se radio-drame u redovnim terminima emituju i neka nam se u najavi ili odjavi saopštava godina proizvodnje emitovanog dela. Neka se čuje i razvija Radio Novi Sad. Nekad rado slušane emisije "Spektar" i "Subotom sa vama" donose zanimljive sadržaje o pozorištu, pa smo tako 27. i 28. 04. slušali razgovore s Gordanom Dimić i sa mladom glumicom Jelenom Filipović, čak poželeti da češće pohodimo tamošnja pozorišta.

Mr Ranko Burić

In memoriam BUDIMIR BUDA JEREMIĆ

U subotu, 5. maja preminio je glumac Budimir Buda Jeremić, dugogodišnji član ansambla i prvak drame Teatra.

Jeremić je izuzetno bogatu i dugu glumačku karijeru započeo još 1947. godine u rodnom Zaječaru u tadašnjem Okružnom pozorištu. Posle par sezona prelazi u crnogorsko Narodno pozorište, tada locirano na Cetinju u kome dve sezone tumači uloge „heroja i ljubavnika“. Jedno vreme je član pozorišta u Banja Luci, odakle u sezoni 1956/57. dolazi u Teatar „Joakim Vujić“. Već u toj, prvoj sezoni zaigrao je u brojnim predstavama poput: „Mladosti pred sudom“, „Stanoju Glavašu“, „Obzirnoj bludnici“, „Autobuskoj stanici“, „Lisici i grožđu“, „Mišolovci“... Umetnički put vodi ga tada na dve sezone u Niš, pa zatim u Mostar.

Sledi povratak u kragujevački Teatar, pa odlazak, kako je sam umeo da istakne „ko bi tome odoleo“ na tri sezone u Jugoslovensko dramsko pozorište. Sledi opet povratak u „Joakim Vujić“ odakle je sredinom devedesetih otišao u penziju.

Kragujevačka publika pamti ga po ulogama poput Maneta, Otavia, Freda, Kumala, Polonija, Otela, Jarovaja, Glavaša, Vojina Jugovića, Vukašina, Riđarda, Ali Paše, Hadžislavkovića, Rape...

Tokom svoje glumačke karijere igrao je i u desetak televizijskih drama i u filmovima „Točilovac“, „Zvezde su oči ratnika“...

Sem brojnih glumačkih nagrada i priznanja Jeremić je odlikovan i Oredenom rada sa zlatnim vencem 1986. godine.

Budimir Buda Jeremić sahranjen je 15. maja na kragujevačkom Varoškom groblju.

MONOGRAFIJE

MARIJA CRNOBORI

Priradio Aleksandar Milosavljević
cena: 500 dinara

LJILJANA KRSTIĆ

Priradila Ognjenka Milićević
cena: 500 dinara

OLIVERA MARKOVIĆ

Priradio Feliks Pašić
cena: 500 dinara

STEVAN ŠALAJIĆ

Priradio Petar Marjanović
cena: 500 dinara

VLASTIMIR ĐUZA STOJILJKOVIĆ

Priradio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

MIHAILO JANKETIĆ

Priradio Veljko Radović
cena: 500 dinara

MATA MILOŠEVIĆ

Priradile:
mr Ksenija Šukuljević - Marković i Olga Savić
cena: 500 dinara

RADE MARKOVIĆ

Priradio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

MIRA BANJAC

Priradio Zoran Maksimović
cena: 500 dinara

STEVO ŽIGON

Priradio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PETAR BANIĆEVIĆ

Priradio Raško V. Jovanović
cena: 500 dinara

BRANKA VESELINOVIĆ

Priradio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

IVAN BEKJAREV

Priradio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PORUŽBENICA

Neopozivo poručujem pouzecem sledeća izdanja Saveza dramskih umetnika Srbije:

1. Marija Crnobori	.....	primeraka
2. Mata Milošević	.....	primeraka
3. Ljiljana Krstić	.....	primeraka
4. Olivera Marković	.....	primeraka
5. Rade Marković	.....	primeraka
6. Stevan Šalajić	.....	primeraka
7. Mira Banjac	.....	primeraka
8. Vlastimir Đuza Stojiljković	...	primeraka
9. Stevo Žigon	.....	primeraka
10. Mihailo Janketić	.....	primeraka
11. Petar Banićević	.....	primeraka
12. Branka Veselinović	.....	primeraka
13. Ivan Bekjarev	.....	primeraka

Poručene knjige i PTT troškove platiću poštaru prilikom preuzimanja
Naručilac:

Adresa:

Telefon:

Savez dramskih umetnika Srbije, Beograd, Studentski trg 13/VI, 2631 464, 2631 522, 2631 592;

BROJNA GOSTOVANJA NA SCENAMA BEOGRADSKIH POZORIŠTA

Maj i početak juna su u beogradskim pozorištima bili temeljno obeleženi velikim brojem gostovanja pozorišta iz Srbije, ali i iz regiona, što je značajno obogatilo teatarsku ponudu, posebno ako se ima u vidu prilično mali broj premijera, naročito za ovaj deo godine. Srpsko narodno pozorište iz Novog Sada u Beogradu je igralo čak tri svoje predstave: *Ja ili neko drugi*, *Rasprava (i tako te stvari)* i *Povratak Kazanove*. Narodno pozorište iz Sombora se predstavilo sa *Maskom* (Miloš Crnjanski/Gorčin Stojanović), ansambl Narodnog pozorišta Subotica igrao je *Apartman A* (Nil Sajmon/Olivera Đorđević), pozorište "Bora Stanković" iz Vranja je igralo predstavu *Jedan poremećen dan* (Borisav Stanković/Filip Gajić), kragujevačko pozorište "Joakim Vujić" *Sedam* (prema Eshilu, reditelj Uroš Jovanović), Centar za kulturu Tivat je igrao *Kanjoša* (prema pripovesti Stjepana Mitrova Ljubiše, dramatisacija Danica Pajović, reditelj Slavenko Saletović), rumunski teatar "Al Davila" iz Piteštija na sceni Zvezdara teatra predstavio je *Urnebesnu tragediju* Dušana Kovačevića, u režiji Dragana Jakovljevića, Istarsko narodno kazalište iz Pule se predstavilo *Ribicom*, prema tekstu Pjera Paola Pazolinija, a u režiji Ivice Buljana, dok je ansambl pozorišta iz Zaječara gostovalo sa predstavom *Žene u narodnoj skupštini*, ostvarenom prema Aristofanovoj komediji (adaptacija Milene Bogavac, režija Bojana Lazić), itd.

Polazeći od medijske vesti, realnog događaja kidnapovanja jedne devojčice, Maja Pelević je, po narudžbini SNP-a, napisala fragmentaran tekst *Ja ili neko drugi*, formalno blizak tekstovima Martina Krimpa ili Rolanda Šimelfeniga, koji su takođe istraživali dramsku formu. Predstava u režiji Kokana Mladenovića karakteristična je po brilijantnoj sintezi psihološkog realizma (likovi Nje i Njega), i uslovnosti (likovi Majke, Oca, Organa vlasti, članova Horova). Rezultat ovog spoja je naglašena emotivnost predstave, ali i transcendiranje značenja radnje na jedan metaforički, arhetipski nivo. U predstavu je uključeno i tri hora, Medija, Komšija i Savesnih građana, koji radnju komentarišu nizom stereotipnih, suštinski praznih komentara. Izgled scene je referentan rediteljskom konceptu, u domenu je stilizovanog, pseudo-konfekcijskog pop-arta (Marija Kalabić). U predstavu je integrisan i video bim, kao i songovi, što sve zajedno ovu odličnu predstavu čini *postdramskom*, prema Lemanovoj definiciji, koja utvrđuje vrstu pozorišta koje deluje s one strane drame, u vremenu *posle* važenja paradigme drame.

Rasprava (i tako te stvari) rediteljke Slađane Kilibarde je zanimljiva interpretacija Marivoove komedije (adaptacija teksta Branko Dimitrijević), koja analizira brutalnost u međuljudskim odnosima, odnosno specifičan, *marivoovski*, emotivni terorizam. Predstava je vizuelno markantna, svedenog i stilizovanog izgleda (scenografija Slađana Kilibarda i Marina Sremac, kostimografija Marina Sremac); insistira se na upotrebi ogleдалa i senki, koji su zbog svoje višeznačnosti zahvalni scenski znaci, a na scenu se projektuju i video radovi, važni zbog oblikovanja poetskog nivoa (video art Srđan Radaković). Predstava posebno ističe problem vojaerizma, kao i činje-

nicu teatralnosti međuljudskih odnosa, a na momente je naglašeno senzualna. Jasno je prikazana i transformacija likova koji su predmet eksperimenta brutalnog Kneza (Aleksandar Gajin) i Hermione (Gordana Jošić-Gajin), od čednosti i naivnosti, do bolne zrelosti, koja podrazumeva težak cinizam.

Nastao prema noveli Artura Šniclera (1918), dramski tekst *Povratak Kazanove* predstavlja 55-godišnjeg Kazanovu, kojeg razaraju brojni konflikti (dramatisacija Branko Dimitrijević, Ana Tomović i Vuk Ršumović). Sa jedne strane, protagonist pati zato što želi da se vrati u rodnu Veneciju, odakle je pobjegao iz zatvora, gde je boravio zbog svojih političkih stavova, dok ga istovremeno muči i razarajuća snaga njegovog Erosa, koja ga i dalje, uprkos godinama i iskustvu, drži u stanju permanentne požude. Jedan od najzanimljivijih dramaturško-rediteljskih postupaka koji karakteriše predstavu rediteljke Ane Tomović, jeste osobena kombinacija igre naratora i likova, odnosno izbor da glumci imaju dvostruke uloge, naratora i likova. Izgled scene je jednostavan, funkcionalno ogoljen, stilizovan, svi izvođači se nalaze na prostoru jednog kruga (scenograf Ljerka Hribar), gde ostaju tokom čitave predstave, i uključuju se prema potrebi. Narator, čiju ulogu povremeno preuzimaju različiti glumci, ima važnu funkciju: on prepričava događaje iz Kazanovine prošlosti, komentariše radnju, a često, što je najvažnije, ironično dekonstruiše njen smisao, što se u tim trenucima postiže izrazito teatralnom igrom. Ovim nizom uslovnosti se uspostavlja bitan otklon prema radnji, odnosno dijalektički se predstavlja život Kazanove, istorijske materijalizacije mita o Don Žuanu.

Maska je prvi dramski tekst Miloša Crnjanskog (1918), koji predstavlja dekadenciju društvenih elita, analizirajući njihove strasti, putem kojih oni nastoje da negiraju monotoniju i prolaznost življenja. Reč je o lirskom, u određenoj meri i ekspresionističkom komadu, dramaturški nevesto koncipiranom, zato što mu nedostaju ozbiljniji sukobi i razrađeniji likovi. Predstava u režiji Gorčina Stojanovića je stilizovana i vrlo estetizovana interpretacija teksta, koja uspeva da uverljivo prikaže frivolnu senzualnost društva koje je Crnjanski jasno definisao. Iako su teme kojima se Crnjanski u *Maski* bavi često u domenu opštih mesta, činjenica da ih reditelj stilizovano predstavlja, putem izgleda scene, upotrebe mikrofona, načina igre, itd, predstavu čuva od sunovrata u banalnost. Stilizovanost izraza je važna jer pokazuje da su ovi likovi u svojoj suštini patetični, dok predstava to nije, jer se putem uslovnosti prema njima gradi distanca. Dakle, *Maska* Gorčina Stojanovića poetično i emotivno uzbudljivo predstavlja očajničko traganje za nekakvim smislom, ali zbog značenjske oskudnosti teksta ne postiže istinski vredne rezultate, odnosno ostaje na površini tretmana pitanja koja postavlja.

Predstava *Žene u narodnoj skupštini* zaječarskog pozorišta je modernizovana interpretacija klasične Aristofanove komedije (oko 392 p.n.e), u toj meri da je Aristofanov tekst teško prepoznati, što je, naravno, legitiman postupak, *per se*. U predstavu je uveden sasvim novi tok, koji se predstavlja samo auditivno, a paralelno se odvija sa glavnom radnjom: reč je o

Ja ili neko drugi

Rasprava

emitovanju radijskog programa, u okviru kojeg se ostvaruju intervjui sa različitim ljudima, na temu ženskih prava, takozvane emancipacije itd. U predstavu su, takođe, uvedeni i songovi. Ovaj vid osavremenjavanja klasike je inicijalno prihvatljiv, ali je u ovoj predstavi realizacija tog koncepta problematična, prevashodno zbog igre glumaca, koji su previše napadni, odnosno samo ilustrativno afektiraju u izrazima, u toj meri da dezintegrišu njen eventualan smisao.

Urnebesna tragedija, prema tekstu Dušana Kovačevića, u režiji Dragana Jakovljevića, a u izvodenju teatra "Al Davila" iz Piteštija (Rumunija) gostovala je 16. maja u Zvezdara teatru. Reč je o jednostavnoj, tragikomičnoj interpretaciji disfunkcionalnih porodičnih odnosa, u društvu karkaterističnom po eroziji vrednosti. Svedenog izgleda, na trenutke veoma poetična (naročito na kraju), predstava je fokusirana na glumačke izraze, koji su blago pomereni ka groteski. Ansambl uspešno predstavlja radikalno odsustvo ljubavi u porodičnim, kao i drugim međuljudskim odnosima. Posebno je upečatljiv lik poludelog dede, koji nema nijanse groteske, već je

ostvaren realistički, i zato je dirljiviji i tragičniji, dok je lik njegove, takođe čaknute, supruge žestoko pomeren ka karikaturi, pa ne izaziva tu vrstu saosećanja.

Predstavu *Apartman A*, realizovanu na osnovu jednočinki Nila Sajmona, čine četiri odvojene, a tematski vrlo bliske priče, koje se dešavaju u jednom hotelskom apartmanu. Svi segmenti ovog scenskog omnibusa duhovito i dramski upečatljivo predstavljaju različite aspekte međuljudskih odnosa, bračnih, prijateljskih, kao i odnosa između roditelja i dece. Režija Olivera Đorđević je vrlo jednostavna i retko odmerena, bez vulgarno predvidivih i neukusnih preterivanja koja često karkaterišu ovu vrstu predstava. Scenografija je ostvarena u umereno ironičnom maniru pop arta, kostimi su u osnovi realistički, ali postoje detalji koji svojom preteranošću duhovito razbijaju ovaj realizam (scena i kostim Diana Radosavljević-Milović). Likovi su u osnovi koncipirani kao umerene karikature, ali se ovaj karakterističan, blago teatralan izraz u bitnim dramskim momentima gubi, a igra glumaca postaje realistička, suptilno psihološki oblikovana. Putem karikaturnog izraza se

efektno predstavlja tipiziranost ljudskih mana - snobizam, arogancija, lažljivost, sitničavost, tvrdoglavost itd, a putem ozbiljnije, realističke igre stvara se autentičnost ovih likova.

Ana Tasić

GOSTOVANJE

VELIKA ZVJERKA U SLAVIJI

Jedna od najgledanijih predstava u Hrvatskoj u poslednjih 15 godina, *Velika zvjerka*, američkog dramatičara Rodžera Ruefa, u režiji Slavice Knežević, gostovala je 20. maja u Pozorištu "Slavija".

Nakon uspešnog gostovanja u Beogradu, u martu na Festivalu "Slavija 2007", s predstavom *U posjetu kod gospodina Greena* J. Barona, s Perom Kvrđićem u glavnoj ulozi, Planet Art je ponovno gost ovog teatra. Glumica Slavica Knežević se u ovoj predstavi prvi put bavila režijom. Uloge tumače vodeći glumci mlađe i srednje generacije - Slavko Juraga, Marko Torjanac i Luka Dragić.

M.J.

PREDSTAVLJA SE

NP 'STERIJA' IZ VRŠCA

Narodno pozorište "Sterija" u Vršcu postoji i radi kao profesionalno pozorište od 1945. godine. Smešteno je u zgradu koja je sazidana 1896. u neogotskom stilu. Dozidano je 1974. kad je urađen novi ulaz, garderobe, kancelarije i radionice.

Na repertoaru su večernje predstave i dečije predstave. Pored velike scene postoji i mala scena od 2002. godine pod nazivom Mala scena "Tomislav Pejić". Od 2003. godine pored srpske drame postoji pri NP 'Sterija' profesionalna scena na rumunskom jeziku. Oni nemaju stalno zaposlene i okupljaju se po projektu. U Vršcu, u NP 'Sterija' svake godine u oktobru održava se "Vršačka pozorišna jesen", ove godine biće održana petnaesta po redu. Specifičnost našeg pozorišta je da su pod pokroviteljstvom Fondacije Hemofarma urađene predstave malih formi koje gostuju po obnovljenim domovima kulture Vršačke opštine.

Poslednja premijera na velikoj sceni održana je 4.05.2007. god. Predstava Dragoslava Nenadića *Pred novim životom* u režiji Juga Radivojevića.

Krajem meseca svim zainteresovanima šaljem mesečni repertoar NP 'Sterija' za naredni mesec i u toku meseca šaljem informacije o aktuelnim događanjima kod nas.

Otvoreni smo za sve vidove saradnje!

kontakt osobe, organizator Vera Nedeljkov i Dragoslav Dobrosavljević. Tel:013 833 122

GOSTOVANJA

TRI NAGRADE ZA ORDEN

Na Festivalu kamernih teataru "Slavjenski venac" održanom u Moskvi, predstava *Orden* Kruševačkog pozorišta, po tekstu Dušana Miklje, u režiji Branislava Nedića, dobila je tri od šest nagrada koje se dodeljuju na tom festivalu. Kruševački ansambl je dobitnik specijalne nagrade žirija za savremeno odigranu predstavu, a za najbolju sporednu ulogu na Festivalu nagrađena je Biljana Nikolić za ulogu majke u predstavi *Orden*. Iz Moskve se pozorište vratilo ovceno priznanjem Udruženja ratnih veterana Avganistana za izuzetan pristup ratnoj tematici.

Kruševačko pozorište je jedini teatar sa Balkana koji je učestvovao na ovom festivalu.

M.J.

PETNAESTI POZORIŠNI MARATON U SOMBORSKOM NARODNOM POZORIŠTU

Petnaestu godinu za redom, u NP Sombor, od 14-16 juna, odigrao se pozorišni maraton. Čast da prvi nastupe na ovoj manifestaciji pripala je JDP i predstavi *Pred penzijom*, T. Bernharda/ D. Mustafić. Iste večeri publici se predstavilo i Pozorište mladih iz Novog Sada sa predstavom *Čorba od kanarinca* M. Radović/N. Gvozdenović.

Drugog maratonskog dana na programu je bila predstava *Tango* S. Mrožek/R. Milenković u izvođenju gostiju iz Mađarske, Eger, Gárdonyi Géza színház, a za publiku je bio obezbeđen prevod na srpski jezik.

U Studiu 99 u predstavi Beogradskog dramskog pozorišta, *X+Y=0* B. Pekić/M. Kralj igrali su Svetlana Bojković i Petar Kralj. Ponoć je obeležena početkom predstave *Ti ljudi tenori* K. Ludvig /J. Rudolf, NP iz Kikinde.

Treći, poslednji, dan pozorišnog maratona počeo je promocijom knjige Muharema Pervića, *Bravo, majstore!* čije je odlomke čitala Ružica Sokić, a nastavljen predstavama: *Ja ili neko drugi* M. Pelević/K. Mladenović, SNP iz Novog Sada, "Gospodin foka" G. Mihić/A. Kovačević, Kruševačkog pozorišta. Maraton je završen premijerom predstave *Star on-line* NP iz Subotice koja je počela tačno u ponoć.

M.J.

NAJNOVIJI HAVELOV KOMAD INSPIRISAN AUTOMATSKIM POLITIČKIM GOVORIMA

Pre nego što je postao predsednik Čehoslovačke 1989. godine, Vaclav Havel je objavio desetine pozorišnih komada, knjiga i političkih eseja koji su mu doneli naklonost kritike iza gvozdenih zavese. Kada se Čehoslovačka 1993. god raspala postao je predsednik Češke Republike. Nakon isteka dva mandata, 2003. otišao je iz politike. Upravo ovaj period bavljenja politikom inspirisao ga je za pisanje novog komada.

"U poslednjih 18 godina nisam napisao nijedan komad i nisam siguran da mi ovo neće biti i poslednji", izjavio je Havel nedeljniku "Respekt", prenela je agencija AP.

"Živeti u svetu političkog govora bilo je prava inspiracija. U komadu pokušavam da prikazem automatski politički govor, gde kažete jednu reč kojoj su odmah pridodate druge i gde gomila reči tada putuje iz jednog u drugi govor", rekao je on.

Havel sada vodi pregovore sa nekoliko pozorišta o postavljanju ovog komada, ali dogovor još nije postignut ni sa jednim.

M.J.

PREMIJERA

TAKO JE MORALO BITI U JDP

Predstava *Tako je moralo biti* Branislava Nušića, u režiji Egon Savina premijerno je izvedena 6. juna u Jugoslovenskom dramskom pozorištu. Prva Nušićeva komedija postavljena na sceni JDP bila je *Ožalošćena porodica* 1955. god u režiji Mate Miloševića, a potom su se nizale *Gospođa ministarka* 1958. i 1996, *Dr.* 1964, *Protekacija* 1969, *Sumnjivo lice* 1969. i 1990, *Mister dolar* 1973, *Pučina* 1977, *Pokojnik* 1983, *Narodni poslanik* 1991. i *Ne očajavajte nikad* 1992. godine.

Nakon pauze od 11 godina Nušićevo delo se ponovo vratilo na ovu scenu.

Predstava *Tako je moralo biti* prvi put je odigrana u Narodnom pozorištu 1901. godine, prema tekstu koji je Nušić napisao krajem 19. veka, a obnovljena je tridesetih godina 20. veka, kada je Nušić uradio adaptaciju teksta prema kojoj je postavljena sadašnja predstava.

Tako je moralo biti je rana Nušićeva melodrama, rede izvođena u odnosu na njegove komedije. Pisana je u vreme kada je Nušić, uz komedije, pisao i drame iz građanskog života.

O predstavi reditelj Egon Savin kaže: "Želeli smo, između ostalog, i da ukažemo na zabludu domaćih pozorišnih kritičara da Nušić 'slabije piše drame', odnosno da samo komedije piše dobro. On ume da problematizuje i odlično uočava zajedničke elemente mentaliteta, koji su aktuelni i posle više od jednog veka".

U predstavi igraju: Predrag Ejduš, Anita Mamčić, Nebojša Dugalić, Mihailo Janketić, Vojin Četković, Miodrag Radovanović, Radica Radovanović, Jelena Petrović, Radovan Vujović, Ana Simić i Jelena Angelovski.

Scenografiju i kostime je uradila Angelina Atlagić, dramaturg je Marina Milivojević Mađarev.

M.J.

PREMIJERA

LJUBAV, NAVIKA PANIKA SA EKRANA NA SCENU

Nakon uspeha kod tv gledalaca, serija, *Ljubav, navika i panika* Nebojše Romčevića u režiji Slobodana Šuljagića, nastavila je da živi na Velikoj sceni Teatra Kult gde je imala i svoju pozorišnu premijeru.

Reditelj Šuljagić je rekao da lajt motivi koji su odlikovali seriju postoje i u pozorišnoj predstavi, kao i dva, tri dramska toka koji se spajaju u jedan kraj. Predstava je, po rečima reditelja, pokušaj uvođenja produkcijski nezavisnog pozorišnog modela koji sledi komercijalnu logiku, različit od principa repertoarskih i budžetskih pozorišta, zasnovan na mnoštvu koproducenata i sponzora. Stoga se predstava neće igrati dva puta mesečno već, u zavisnosti od tražnje, i desetak dana zaredom. Ovom predstavom se, po mišljenju Nikole Simića, otvara prostor za bulevarski teatar kakav Beogradu nedostaje.

U predstavi nastupa ista glumačka ekipa: Seka Sablić, Nikola Simić, Borka Tomović i Mirka Vasiljević, a pored Romčevića i Šuljagića, tu su i scenograf Aleksandar Veljanović, kostimograf Biljana Tegeltija i kompozitor Željko Joksimović.

M.J.

PESMA

POZORNICA

Kameni stubovi, vrata od kedra, teški zidovi koje hrani tama, sudbina skrivana, naizgled vedra, u biti najcrnja pikova dama.

Zavodnim nedrima izaziva greh, osakaćenim telom proglašava stid, otužnim licima izmamљуje smeh, nevernim očima dokazuje vid.

Snopovi svetlosti kad ožive san, i kad se koraci pretvore u beg, neke tuđe ruke ismevaju dlan, na očima povez, pod nogama teg.

Tišina se igra sa puno gneva, a kao da govori hiljadu usta, izmaštana sreća o kojoj se sneva, koja večno ostaje želja pusta.

Reči se kotrljaju ko' zamršene niti, glasovi se bore koji će pre stići, zbog slave se mora i nesrećan biti, al' mora se tronu najvišem prići.

Zavesa svetli od najmekšeg pliša, spuštana na mesto kud odlazi tama, kad se galama mase polako stiša, pozornica je budna, ponajviše sama.

Ana Stjelja

LUDUS

Pozorišne novine

YU ISSN 0354-3137
COBISS.SR-ID 54398983

Izlazi jednom mesečno (osim u julu i avgustu)
Tiraž: 1500 primeraka
Prvi broj objavljen 5. XI 1992.

Izdaje

Savez dramskih umetnika Srbije
Beograd, Studentski trg 13/VI
Telefoni: 011/2631-522,
2631-592 i 2631-464; fax: 2629-873
http://www.sdus.org.yu
e-mail: sdus@sdus.org.yu
sdus@net.yu

PIB 100040788

Tekući račun: 255-0012640101000-92

(Privredna banka a.d.)

Devizni račun: 5401-VA-1111502

(Privredna banka a.d.)

Predsednik

Milan Gutović

Glavna i odgovorna urednica

Mirjana Ojđanić

Redakcija

Stevan Koprivica, Ivan Bekjarev,
Dragana Bošković, Vladimir Arsić,
Mr Milovan Zdravković,
Isidora Masniković, Dragan Vujić,
Sloboda Mićalović, Žak Kukić

Lektura i korektura

Mirjana Jurčić

Sekretarica redakcije

Aleksandra Jakšić

Tekstove i informacije slati na:

ludus_mir@yahoo.com

Fotografije, sa potpisom, slati na:

sdus@sdus.org.yu

Grafički dizajn i priprema za štampu

AXIS studio, Beograd

e-mail: office@axis.co.yu

Dizajn logotipa „LUDUS“

Đorđe Ristić

Redizajn logotipa „LUDUS“

AXIS studio

Štampa

Preduzeće za grafičko izdavačku
delatnost i usluge d.o.o. BRANMIL,
Beograd, Borisa Kidriča 24

Rešenjem Ministarstva za informacije
Republike Srbije Ludus je upisan u
Registar sredstava javnog
informisanja pod brojem 1459

PREMIJERA

LUDA LOVA U PIROTU

Komad Reja Kunija *Luda lova* u režiji Lilijane Ivanović premijerno je izveden u Narodnom pozorištu u Pirotu. Lilijana Ivanović je do sada u pirotskom pozorištu režirala predstave *Čarlijeva tetka*, *Kidaj od svoje žene* i *Kukavičije jaje*. U ovom vodvilju igra ceo pirotski ansambl: Milan Nakov, Aleksandra Stojanović, Aleksandar Radulović, Slobodan Aleksić, Dejan Glišić i dvoje mladih glumaca, iz Lazarevca Ivana Nedeljković, i iz Novog Sada, Boško Petrov. Radnja se 'vrti' oko tašne sa pola miliona evra do koje slučajno dolazi glavni lik u tumačenju Zorana Živkovića.

Scenografiju i kostime napravila je glumica Natalija Geleban, a muziku je birao Aco Dogandžić.

M.J.